



*Освештана црква Светих
Јоакима и Ане у Међулузју*

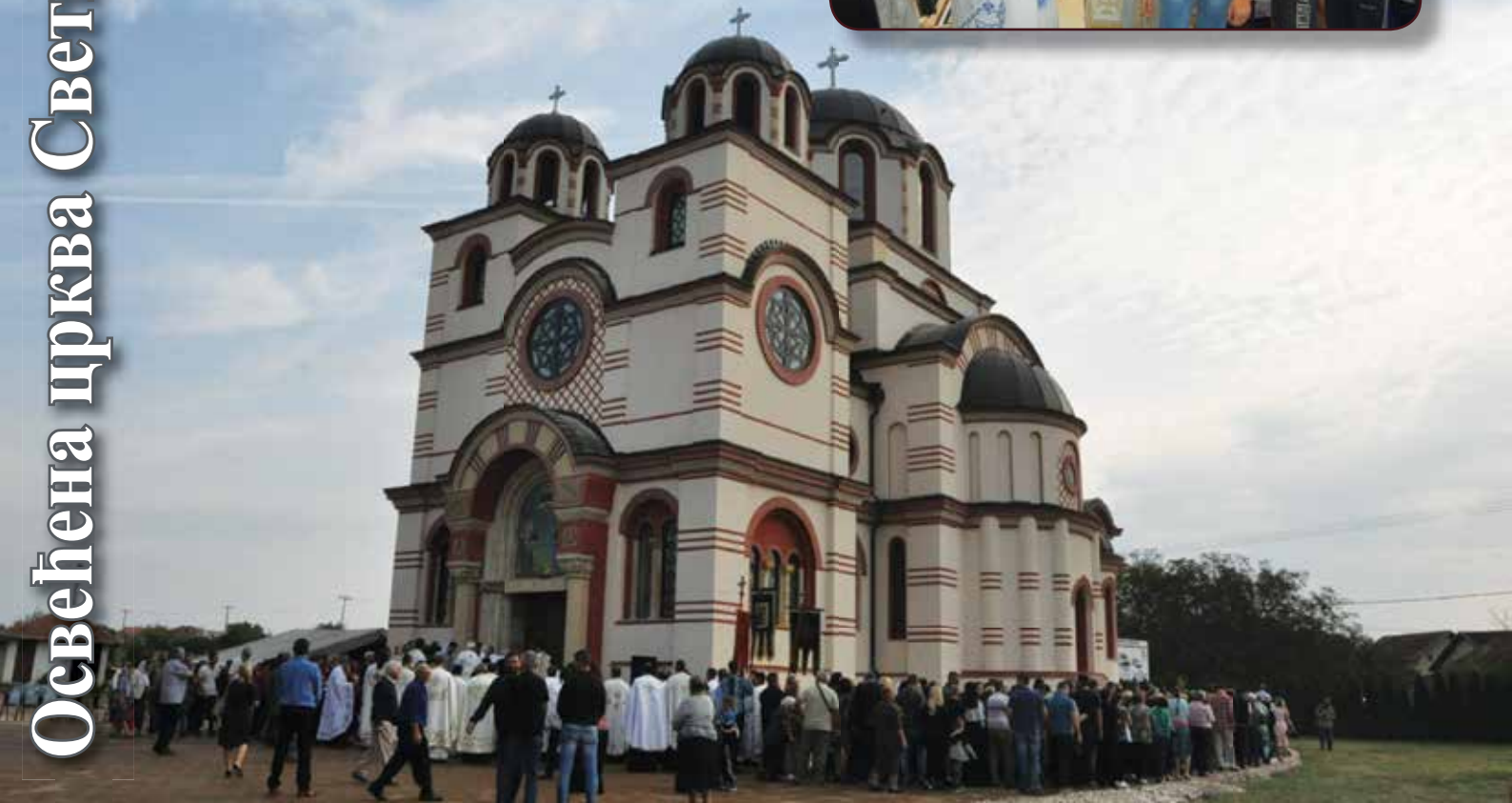


**200 година Старе
цркве у Крагујевцу**



фото репортажа

Освећена црква Светих Јоакима и Ане у Међулужју



ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

239



Свети Никита Ремезијански
О различитим
називима Христа

стр. 2



Митрополит Калист (Вер)
Богословско образовање
у Светом писму и код
светих отаца

стр. 4

Антоније-Емилије Тахиаос
Мисија међу Хазарима

стр. 8



Архимандрит Јануарије (Ивлијев), Основни антрополошки појмови у посланицама Светог апостола Павла.....	14
Прослављање две стотине година од подизања Старе цркве у Крагујевцу.....	17
Освећена црква Светих Јоакима и Ане у Међулужју код Младеновца.....	21
Радиша Маринковић, Иконопис деветнаестог века на територији Младеновца.....	31
Мигел Паласио, Валаам и његове светиње.....	33
Павле Флоренски, Поуке својој деци.....	38

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXIX,
Број 5, (239), 2018.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Излази:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212



Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј,
Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј,
Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Свети Никита Ремезијански

О РАЗЛИЧИТИМ НАЗИВИМА ХРИСТА

Предлажемо пажњи читалаца трактат, који уопште није схоластика. Ово је оно што се догађа с нама сваког дана када се молимо Господу Исусу Христу и називамо га час Јагњетом Божијим, час Речју Очево, Истинитим и живим Путем, Лекаром душа и тела и многим другим нама драгим светим именима. Ми читамо Свето Писмо и видимо, на пример, у Јеванђељу од Јована да се Христос назива час Светлошћу, час Вратима, час Пастиром, час Јагњетом. Настаје питање: зашто је тако много имена и шта означава свако од њих? А с друге стране, ако је Бог неизречив, зашто је онда код Њега толико назива? Богословље Православне Цркве одговара на следећи начин: Бог је недостижан по суштини, али је достижан по Својим енергијама, и Његова имена везана су за Његове енергије, или дејства. У складу с тим, молећи се и призивајући име Божије, ми призивамо Његову освећујућу и преображујућу силу. О овоме је и написан дати невелики трактат.

Његов аутор је Свети Никита Ремезијански (350–420), апостол Дунава. Просвећивао је становнике подунавских земаља, где су се касније појавиле државе Србија, Бугарска, Руминија, Молдавија. Његов учитељ је био Теофил, епископ Томијски. Свети Никита је просветио читав низ варварских племена: Скита, Дачана, Гота... Нарочито велики је његов подвиг проповеди Бесима, дивљим житељима Родопских планина (савремена Бугарска). Њихова окрутност је била таква да су жртву приносили демонима. Свети Никита их је преобразио својом тихом и кротком речју: постали су ватрено верујући хришћани. Превео је реч Божију на језик Беса и упознао их са хришћанским богослужењем, нарочито са химном „Тебе Бога хвалим”. Православна Црква празнује Светог Никиту 24. јуна (католичка – 7. септембра).

Из његовог књижевног наслеђа остало је шест књига „Поука”, чији су делови доспели до нас у два рукописа (А = Cod. Vatic, lat. 314. Saec. xv. В = Cod. Vatic, lat. 325. Saec. xi.) и били штампани почетком XX века.

О различитим називима Христа

У Светом Писму налазе се многа имена и многи називи који приличе Исусу, Господу и Спаситељу нашем. Он се назива Речју¹, именује се Премудрошћу², Светлошћу³, Силом⁴, Десницом⁵, Мишицом⁶, зове се Анђелом⁷. Он се именује Човеком⁸, Јагњетом⁹, Овцом¹⁰, Свештеником¹¹. Именује се Путем, Истином, Животом¹². Зове се Лозом¹³, Праведношћу, Искуљењем, Хлебом¹⁴, Каменом¹⁵, Лекаром¹⁶, Извором воде живе¹⁷, Светом¹⁸, Судијом¹⁹, Вратима²⁰. Свим овим се назива, иако је Он један те исти, од Бога једног Бог наш²¹, да би спознао разум Његова посматрања и силе.

Чуо си називе. Како је њихово значење?

Он се назива Речју или зато што је недосезиво рођен од Бога Оца, или зато што је рођење проистекло без умањења Очеве супстанце²². Јер ни човек, чини се, не претрпи никаквог умањења када изговори реч. Или се Он зато назива Речју, што кроз Њега Бог Отац увек говори и анђелима и људима²³. Назива се Премудрошћу,

зато што је у почетку кроз Њега све уређено. Светлошћу се назива зато што је обасјао почетни сумрак света²⁴ и одагнао својим присуством мрак човечијих умова. Силом се назива зато што га не може превазићи никаква твар. Десницом и Мишицом назива се зато што је кроз Њега све створено и Њиме се одржава.



Зове се Анђелом великог савета, зато што је Он сам Весник Очеве воље²⁵. Назива се Други Човек²⁶, зато што је нас ради удостојио људе да се роди као човек. Именује се Јагњетом из разлога особите невиности. Зове се Овцом, да би се показало Његово страдање²⁷. Свештеником се назива или зато што је своје тело принео на жртву и приношење, или зато што нас је удостојио да га сваког дана приносимо на жртву²⁸.

Именује се Путем, зато што преко Њега долазимо до спасења. Назива се Животом, зато што је разрушио смрт. Христос се зове Лозом, зато што је, раширивши руке као гране на Крсту, даровао овом веку плодове радости²⁹. Назива се Праведношћу, зато што кроз веру у своје Име оправдава грешнике³⁰. Именује се Искуљењем, јер нас је, некада изгубљене, искупио ценом своје крви. Назива се Хлебом, јер утољава кроз своје Јеванђеље глад наше душе.

Назива се Каменом³¹, зато што змија не оставља на Њему трага и Он сам дарује нам чврстину. Именује се Лекаром, зато што је својом посетом исцелио наше немоћи и наше ране³². Извором воде живе зове се зато што уми-

ва и оживљава грешнике кроз умивање препорађања³³. Именује се Светом, зато што је у једно сакупио удаљене и помирио нас са Богом Оцем³⁴. Назива се Васкрсењем, зато што Он сам сва тела васкрсе из гробова. Именује се Судијом, зато Он сам јесте будући Судија живих и мртвих³⁵. Назива се Вратима, зато што кроз Њега верни улазе у Царство Небеско.

Према томе, пошто се наш Господ назива оваквим именима и називима, тада имај веру, о верујући, и учвршћуј своју наду у све такве врлине. Јер се сама Реч јавила теби да би спознао Бога Оца. Ако желиш правилно знати, питај самог Оног, који јесте Премудрост. Ако твој разум страда од неког мрака, онда питај Христа, јер Он је Светлост.

Ти си болестан? У теби постоји прибежиште, јер Он јесте Лекар и Сила. Желиш ли знати кроз кога је створен свет и чиме се све држи? Веруј Њему самоме, јер Он дарује десницу и мишицу. Обузет си неким страхом? Нека си у целом себи повезан са Анђелом. Ако ти се учини тешким да приступиш таквој величини Јединородног, тада не очајавај, јер је Он постао Човек и ка Њему је човештво стекло лак приступ. Ако будеш окривљен, тада ће се Он присајединити с тобом, као Јагње. Ако те ражалости било какво многобожачко гоњење, тада стекни веру, јер ће Он сам бити принесен на жртву³⁶ и као Свештеник прихватиће те, као оног који се приноси Оцу.

Ако не знаш стазу спасења, замоли Христа, јер Он сам јесте Пут душа наших. Ако хоћеш да знаш истину, послушај Њега самог, јер Он јесте Истина. Уопште се не бој смрти, јер Христос јесте Живот верујућих. Тебе радује сладост овога века? Боље се окрени Крсту Христовом да би се освежио сладошћу Лозе, која је висила на Крсту. Ти си изгубљени грешник? Треба да тражиш правду, да чекаш Искупитеља, каквим се јавља Христос. И Он ће те наситити, јер је Хлеб. Ако се у чему колебаши, онда се утврди у Њему, јер Он је Камен и тебе ће утврдити, учинити сличном стени. Ти си болестан и слаб? Моли лек од Њега самога, јер Он је Лекар. Трпиш ватру грехова, или си пре као какав опседнути? Трчи Извору живота да би пламен свој угасио и да би душа твоја пошла ка вечности. Ако те мучи гнев и узнемирава раздраженост, прибегни Христу, јер Он је Свет, како би се помирио са Оцем и заволео сваког човека онолико колико ти сматраш да треба да заволе тебе.

Ако се бојиш усмрћивања овог тела и плашиш се смрти због овог живота, онда се сети да Он јесте Васкрсење. Он може подигнути оно што је пало. Ако те саблазни похота греха и заводе пороци плоти, онда помишљај да Он јесте праведни Судија и строги Истражитељ, а такође Припремач вечног огња, и тада ништа неће тебе, грешника, саблазнити да погрешити. И, на крају, брате, ако те обузме било какво очајање спрам слављења правичности, о очекивању небеске славе, тада верним разумом помисли на Њега – Врата. Јер, васкрснувши кроз Њега из мртвих, ти проничеш и у тајне небеса и следујеш заједници анђела³⁷. Чућеш овај жељени глас: „Слуго добри и верни, уђи у радост Господа Твога”³⁸, наследи царство, припремљено ти од постанка света. Амин.

Предео са руског Горан Дабетић

Наслов оригинала: Святитель Никита Ремесианский. О различных наименованиях Христа



Напомене:

¹ Види: Јн. 1, 1.

² Види: 1Кор. 1, 25.

³ Јн. 1, 5, 7.

⁴ Види: 1Кор. 1, 25.

⁵ Изл. 15, 6: „Десница Твоја, Господе, прослави се крепошћу”.

⁶ Види: Лк. 1, 51.

⁷ Ис. 9, 6: „И име ће му бити: великог савета Анђео”.

⁸ 1Тим. 2, 5: Јер је један Бог, и један посредник Бога и људи, Човек Исус Христос”.

⁹ Види: Јн. 1, 29.

¹⁰ Види: Ис. 53, 7.

¹¹ Види: Јевр. 3, 1.

¹² Види: Јн. 14, 6.

¹³ Види: Јн. 15, 1.

¹⁴ Види: Јн. 6, 48.

¹⁵ Види: Мт. 21, 42.

¹⁶ „Постоји само један Лекар, телесни и духовни, рођени и нерођени, Бог у телу, у смрти истински живот, од Марије и од Бога, најпре подвргнут, а потом неподвргнут страдању, Господ наш Исус Христос”, Игњатије Богоносац („Ефесцима”, 7).

¹⁷ Види: Јн. 7, 37–38.

¹⁸ Види: Еф. 2, 14.

¹⁹ Види: Мт. 25, 31–46.

²⁰ Види: Јн. 10, 1.

²¹ Види Никео-Цариградски Символ вере: „Верујем... у Једнога Господа Исуса Христа, Сина Божијег... Светлост од Светлости, Бога истинитог од Бога истинитог”.

²² Ове речи сведоче о дубоком православљу Светог Никите, који је мислио о Сину Божијем у складу са Светим Атанасијем Александријским и Василијем Великим.

²³ Види: Јевр. 1, 1.

²⁴ Види: Пост. 1, 3; 2Кор. 4, 6.

²⁵ Види: Јевр. 10, 5–7.

²⁶ Види: 1Кор. 15, 45–47.

²⁷ Види: Мелитон Сардски, „О Пасхи”.

²⁸ Има се у виду латински обичај свакодневне Литургије.

²⁹ Овај мотив присутан је у одама Соломоновим и химнама преподобног Јефреме Сирина на Распеће.

³⁰ Види: Дап. 4, 11.

³¹ Види: Дап. 4, 11.

³² Види: Ис. 53, 4.

³³ То јест Крштења. Види: Тит. 3, 5.

³⁴ Види: Еф. 2, 14–16.

³⁵ Види Символ вере: “И Који ће опет доћи да суди живима и мртвима”.

³⁶ Види: Ис. 53, 6.

³⁷ „И у телу живећи, примила си лик сила бестелесних и са земље си прешла у горњег света насеобине”, свети Григорије Богослов („Опомињање Деве”).

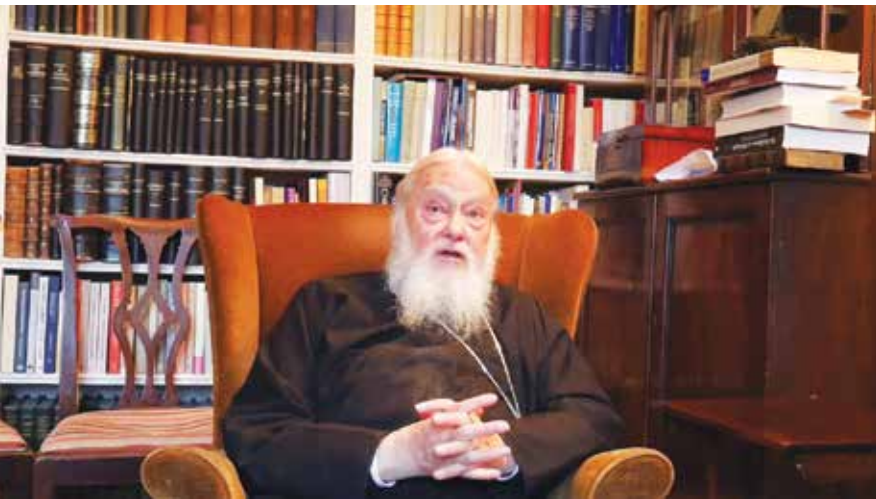
³⁸ Види: Мт. 25, 21.

Калист (Вер), митрополит Диоклијски

БОГОСЛОВСКО ОБРАЗОВАЊЕ У СВЕТОМ ПИСМУ И КОД СВЕТИХ ОТАЦА

Шта је то богословље?

На семинару богословских школа, посвећеном питању богословског образовања, умесно је задати себи основно и првостепено питање: шта је то богословље? Како Писмо и оци Цркве схватају задатак богословља?



Обраћајући се Библији, одмах се дотичемо изненађујуће чињенице: нигде у Старом и Новом Завету не сусрећемо речи „богословље”, „богослов” или „богословствовати”. Ово просто није библијски појам. Такође можемо да приметимо да нико од Дванаесторице, које је изабрао Христос, није стекао образовање у богословској школи. Само постепено схватање „богословља” прониче у хришћанску реч. Апологети другог века су са подозрењем гледали на ову реч, пошто је за њих она, пре свега, означавала конструкције многобожачких религиозних мислилаца. У једном случају, међутим, она се користи у хришћанском смислу од стране Атинагоре Атинског, и означава веру у Свету Тројицу. Тек су Кирил Александријски и, у много већем степену, Ориген установили хришћанску употребу речи „богословље”. Такође је значајно да се у Александрији појавила и прва озбиљна богословска школа – чувена катихетска школа, на челу са Пантеном, затим Климентом и Оригеном, и на крају епископом Дионисијем Александријским. Касније, у византијском периоду, центар богословског образовања премешта се у академију Константинопоља.

Примећујући да „богословље” није библијска реч и да тек постепено улази у хришћански речник, можемо да приметимо још једну ствар. Када овај појам користе грчки оци, он има другачији смисао него данас. На пример, Евагрије Понтски, ученик великих Кападокијаца и отаца пустиње, примећује у познатој изреци: „Ако си богослов, онда ћеш се молити истински; и ако се истински молиш, онда си богослов”. Богословље, тврди свети Дијадох, епископ Фотике (V век), „даје души највеће од дарова... сједињујући је са Богом у неразделивом заједничарењу”. За Светог Петра Дамаскина богословље је најузвишеније од осам степена духовног созерцања, есхатолошка реалност будућег века, која нас уводи изван граница нас самих у „заносној екстази”.

Као што показују ова три примера, богословље је значило за оце много више него за нас данас. Наравно, као и за нас, оно је означавало упоредно излагање хришћанског учења, уз коришћење снаге човековог разума; пошто је он дар Божији, ми га не можемо пренебрегавати. Али за њих је богословље такође означавало нешто куд и камо важније, виђење Бога у Светој Тројици, виђење у које је увучен не само разум, него и читава човекова личност, укључујући интуитивно духовно поимање (nus) и срце (kardia), у библијском и светоотачком, а не у савременом смислу ове речи. Другим речима, богословље (teologia) јесте нешто друго, него што је созерцање (teoria). Оно претпоставља живо општење са живим Богом и неразделиво је повезано са молитвом. Не постоји истинито богословље које не би било део богослужења; свако аутентично богословље показује се као литургијско, доколоско и мистичко. Светоотачко схватање богословља примерено је резимирано од стране савременог грчког богослова Христа Јанараса: „У православној Цркви и

у предању, богословље има сасвим друго значење од оног које му се придаје данас. То је дар Божији, плод унутрашње чистоте хришћанског духовног живота. Богословље се поистовећује са виђењем Бога, са непосредним виђењем личног Бога, са личним искуством преображаја творевине нетварном благодаћу”. На тај начин, продужава он, богословље није „теорија света или метафизички систем”, већ „израз и формулација црквеног искуства... није интелектуална дисциплина, већ искуствено учествовање, заједничарење”.

Овде постоји неколико кључних речи, на које ћемо се надаље све време враћати: дар, благодат, лично искуство, општење, унутрашња чистота, преображење, созерцање Бога.

Ако богословље означава све ово, онда ми најпре питамо: а какав ли је то предмет који би било могуће изучавати на универзитетима и академијама? Можемо ли по њему организовати испите, додељивати научне степене и давати студентима дипломе, сватљати оцене и издвајати „прве”, „друге”, „треће”? У сваком случају јасно је једно – ако богословље и треба да се изучава на универзитетима и академијама, онда професори и студенти треба све време да памте златно правило светог Григорија Богослова: ми смо дужни да богословствујемо „по методу рибара, а не Аристотела”.

Четири обележја богословља

Иако се реч „богословље” не сусреће у Библији, постоји много места у Писму, у којима је изражена природа богословља. Погледајмо нека од њих:

„Бога нико није видео никад: Јединородни Син који је у наручју Оца, Он га објави” (Јн. 1, 18).

„А сада познавши Бога, или боље, будући познати од Бога...” (Гал. 4, 9).

„Сад видимо као у огледалу, у загонетки” (1Кор. 13, 12).

„Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети” (Мт. 5, 8).

„Почините и познајте да сам ја Бог” (Пс. 46, 11).

Ових пет одељака можемо свести на четири кључне речи: Дар (harisma), Тајна (misterion), Очишћење (katarsis), Тиховање (isihia). Хајде да их размотрамо по реду. (У каснијем излагању веома дугујем истраживању професора Константина Скутериса, „Значење појмова богословље, богословствовати и богослов у учењу грчких отаца и црквених писаца пре Кападокијаца”.)



1. Дар

Богословље је дар од Бога, слободан и незаслужени дар, дар благодати. Потпуно утемељено је Свети Таласије Ливијски, савременик и пријатељ Светог Максима Исповедника, говорио о „жељи над жељама, благодати богословља”. Другим речима, богословље није просто наше људско проницање у живот Бога, него пре наш одговор на божанствено откривење (Јн. 1, 18). Не тражимо и не истражујемо толико Бога, колико Бог тражи и испитује нас. Ради световне учености човек поступа као онај који спознаје, али у богословљу – он је познат од Бога (Гал. 4, 9). На тај начин, богословље је пре засновано на божанственој иницијативи, него на човечанској: Бог никада не бива пасиван објекат знања, Он је увек активан субјекат. То исто можемо рећи и на другачији начин: богословље је мудрост – није школско истраживање и изучавање, него премудрост. Али истинска премудрост је увек сам Христос, жива и лична истина, „Божија сила и Божија премудрост” (1Кор. 1, 24). Сам Христос је богословље: Он је једини истински богослов, а ми смо богослови само према дару који примамо од Њега. Истински богослов је увек „научен Богом” (teodidaktos).

Овај моменат добро је изразио Ориген. Богословље је, каже он, „еманација”, „изливање” и „сијање” од Бога.

„Није у нашој моћи да се сматрамо достојним духовног виђења... То Он, богословствујући, објављује истине о Богу својим истинским ученицима; а ми, идући по траговима које су они оставили у својим списима, проналазимо полазну тачку, од које се сами устремљујемо у богословље”. На сличан начин Дидим Слепи назива богословље „силом”, „славом” и „енергијом” Бога.

Ово у мањој мери значи да богословље претпоставља личну веру. Човечији разум заиста је потребан ако хоћемо доследно да богословствујемо, али наш разум може бити употребљен плодотворно само унутар вере. Credo ut intelligam, свечано је објавио Анселмо Кентербериски: „Верујем да бих разумео” а не другачије!

2. Тајна

Свети Василије Велики и Свети Григорије Богослов редовно користе фразу „тајна богословља”. И овде је неопходно споменути истински богословски смисао речи „тајна”. „Тајна” није просто нерешени задатак или брзалица, него нешто што се стварно открива нашем поимању, али је неисцрпно, зато што корен има у Божијој бесконачности.

Даље, богословље се показује као тајна зато што, као што каже Свети Таласије, „оно превазилази наш ум”, покушавајући да изрази човековим речима оно што лежи далеко изван граница сваког људског схватања. По речима протојереја Јована Мајендорфа, богословље је „истовремено созерцање Бога и изражавање Неизрецивог”. Или, како је рекао Т. С. Елиот – „налет на неизрециво”. „Свака богословска тврдња”, примећује Свети Василије, „измиче од схватања изговореног... Наше схватање је слабо, а наш језик још више немоћан”. У складу са великим Кападокијцем, ако богословље заборави на неизбежне границе човековог поимања, замењујући неизрециви Логос Божији људском логиком, оно престаје да буде тео-логија и спушта се на ниво техно-логије.

Ето зашто се наше богословље увек изражава „као у огледалу, у загонетки” (1Кор. 13, 12). принуђени смо да прибегнемо антиномији и парадоксу, зато што смо проширили човечији језик иза граница његове примењивости. Да бисмо обухватили, иако не потпуно адекватно, пуноту божанствене истине, преостаје нам да чинимо тврдње, које, као што се каже, противрече једна другој. Не без разлога кардинал Њумен описује вежбања у богословљу као „исказивања, узета назад са плодноним резултатом”.

Пошто је област богословља у том смислу божанствена тајна, наш богословски дискурс истовремено треба да буде и одрицајући и потврђујући, то јест како апофатички, тако и катафатички. Ми балансирамо нашим тврдњама и одрицањима, и ова нам одрицања дају могућност да кроз молитву и служење достигнемо сијајући примрак Синаја. Богословље лишено апофатичке димензије, претвара се управо у „технологију”, у кападокијском смислу овог термина. Ми не треба да посматрамо на катафатичка и апофатичка гледишта као на алтернативе, од којих је свака самодовљна. Не, оне не искључују једна другу, али су узајамно зависне – нису узастопне, него истовремене. Свако од ових гледишта претпоставља друго и немогуће је изворно богословље које не би било истовремено катафатичко и апофатичко. Тврђење и одрицање то су делови једног кретања.

3. Очишћење

Будући да је богословље – созерцање Бога, а угледаће га чисти срцем (Мт. 5, 8), тада је изворно богословље

немогуће без очишћења (katarsis). Иако богословље увек остаје дар Божије благодати, овај слободни дар тражи нашу пуну сарадњу, добровољну синергију: „Ми смо сарадници (sinergoi) код Бога” (1Кор. 3, 9). Сво богословље у овом смислу је „богочовечно”. Наше суделовање састоји се из нашег обраћења, отварања наших срца Божијој љубави, од васцелог преображења нашег живота кроз улазак Светог Духа. Богословље је свеобухватан „начин живота”. Не може бити никаквог истинског богословља без личног настојања ка светости; светитељи – то су изворни богослови.

Из овог разлога представља очигледну опасност говорити о богословљу, тео-логији, као о „науци”, као да је она слична гео-логији или зоо-логији. Несумњиво да је, чак и у геологији или зоологији неопходна лична увученост; стварно, можемо приметити да сваки посматрач јесте део експеримента. Али у геологији или зоологији обично је довољно сакупити објективне чињенице са максималном тачношћу, а затим анализирати ове чињенице, користећи интуицију и научну честитост. Лична моралност геолога или зоолога овде је небитна. У богословљу то већ није тако. Оно обухвата целу човекову личност и тражи од сваког преображавања. Наравно, богословље је такође „научно” у том смислу што је такође уперено на тачност и интелектуалну строгост. Иако нас понашање многих хришћана приморава да мислимо на супротан начин, ми не служимо Царству Божијем посредством нејасноћа, замагљеног и лењивог мишљења. Управо јаво воли заплетеност и нетачност, док су пројављивања Духа Светог испуњена, пре свега, јасноћом и прозачношћу. Али у богословљу тачност и интелектуална строгост никада нису довољни сами по себи. Од нас се још тражи – и то је важније од свега – лично општење са Богом и љубав према Њему.

Евагрије Понтски подвлачи ово, упоређујући богослова са Светим јеванђелистом Јованом на Тајној вечери: Груди Господње су виђење Бога; ко легне на њих биће богослов.

Богословље укључује у себе тесну блискост, као код вољеног ученика са Спаситељем. А Свети Максим Исповедник пише чак смелије и израженије: „мистичко богословље” претпоставља „љубавну екстазу” (erotikos ekstasis), излажење из себе са свеобухватном жељом за живим Богом. Без ове „екстазе” ви можете бити одличан геолог, али не и богослов. Богословље без личног причешћа – то је само псеудо-богословље. Речи Светог Дијадоха: „Нема ништа оскудније од ума када се он без Бога прихвата да философира о Богу” – ово је упозорење које сви ми који претендујемо на то да се обучимо богословљу или га изучимо, треба да прихватимо озбиљно!

Пут очишћења, на који је позван свако ко би да постане богослов, претпоставља, наиме, следеће три ствари:

А. На почетку се појављује покајање, meta-noia, измена ума. Оно треба да буде схваћено у дубоком смислу, који му је придавао митрополит Данило Молдавски: „... не само буђење и измена ума, него и кризис, који доводи до преоријентације личности или друштва”, то јест ништа мање него радикална измена личности. Ово покајање истовремено се показује почетком и оним што се продужава целог нашег живота, што се не прекида све до последњег уздаха: слично ави Сисоју из „Изрека отаца пустиње” ми такође треба да кажемо на самртном одру: „Не знам јесам ли поставио почетак покајању”.

Б. Очишћење тражи од нас аскезу (askesis), аскетске напоре у максимално широком смислу. Свети Григорије Богослов каже: „Хоћеш да постанеш богослов? Чувај заповести... Делање је основа за созерцање”. Ако се спремамо да богословствујемо, каже Свети Григорије Ниски, наш живот мора да одговара нашој вери: не постоји „православље” (ortodoxia) без „правделања” (ortopraxia). Ова аскеза, која нас води ка одрицању од нашег егоистичног „ја” и ка смирењу, није индивидуална, већ црквена, и претпоставља живот у заједници, заснованој на тајнама Крштења и Евхаристије. Као што је то изразио Алексеј Хомјаков: „Нико се сам не спасава. Спасавани се спасава у Цркви, као њен члан, и у јединству са свим другим њеним члановима”.



В. На крају, не може бити никаквог подвижништва путем богословског очишћења без молитве. Молитва и богословље повезани су на суштински начин. Сећајући се речи благоразумног разбојника на крсту: „Помени ме, Господе, када доћеш у Царство Твоје”, свети Модест Јерусалимски (VII век) назива ове речи богословљем; и главно је да су оне истовремено и исповедање вере и молитва. „Ако се истински молиш, онда си богослов” – овај израз Евагријев треба да уздржи хришћанина од исказа типа: „ја нисам богослов” (што они често чине), зато што казати тако у стварности значи рећи: „Ја се молим и нећу ништа нарочито од тога”. Будући део молитве и служења, истинско богословствовање увек је доксологијско.

Богословствовати, у оном смислу како су то схватили оци, значи славити Бога у хваљењу и молитви, сам постати жива химна хвале Богу. По речима Константина

Антоније-Емилије Тахиаос

МИСИЈА МЕЂУ ХАЗАРИМА

Одломак из књиге Антонија-Емилија Тахиаоса *Света браћа Кирило и Методије, просветитељи Словена*, коју објављује издавачка делатност Епархије шумадијске уз подршку Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама Владе Републике Србије, у оквиру пројекта „Савремена православна теологија“. Из текста припремљеног за Каленић обимни научни апарат који је у књизи дат у фуснотама делимично је изостављен

Браћи није пошло за руком да њихов боравак у манастиру крај планине Олимп буде настављен током дужег низа година. Оба житија сагласно нам преносе казивање о томе да су већ ујесен 860. године они узели учешће у мисији у земљи Хазара. Према сведочанствима из житија, хазарски каган упутио је императору Михаилу III специјалне изасланике коју су га известили о томе да се њихов народ и даље придржава старе вере, која прописује да се клањају Сунцу и да поштују неке друге обичаје. У том тренутку Јевреји су упорно инсистирали да се прихвати јудаизам, а присутни су били и Арапи који, обмањујући поклонима, намећу своју веру. Због тога, Хазари су се обратили Византијцима и затражили савет: молили су да им се у земљу пошаље неки образовани човек и обећали су да ће примити хришћанство, ако он успе да оповргне аргументе Јевреја и Арапа. Император је одмах издао наређење да се позове Кирило, заповедио му да иде у Хазарску земљу и да, дошавши тамо, води теолошку расправу, посебно напоменувши да „нико други неће успети да ово боље изврши“. Кирилу је било дозвољено да са собом, као помоћника, поведе свог старијег брата Методија.

Иза скромног, неизвештаченог казивања несумњиво се крије реалнија околност од великог значаја. Хазари су били народ туркијског порекла који је живео северно од Каспијског мора. Још од најранијих времена, успоставивши пријатељске односе са Византијом (из једноставног разлога, јер за њу нису представљали никакву претњу), Хазари су је користили као одбрамбени штит од напада Руса, који су били заједнички непријатељ и њима и Византијцима. Слична је била и ситуација са Арапима који су непрестано претили са Истока како Хазарима, тако и Византији. Пријатељски односи Хазара са Византијом мало по мало су се развили до те мере, да је 833. године њихов каган молио императора Теофила да подигне утврђење у горњем току реке Дона. Ради извршења овог задатка Теофило је био послао дворског чиновника (*spatharocandidatus*) Петронија Каматира који је подигао утврђење у граду Саркелу, данашњем Цимљанску. Ово утврђење требало је да заштити Хазаре од напада Руса и Угро-Мађара и да истовремено осигура византијске територије на Тавричком полуострву. Исте године Теофан је основао тему Херсон ради обезбеђивања целовитости византијске територије у овој области. Године 860. Руси, или „Рос“, како су византијски извори називали далеке становнике севера који су у ратним походима долазили до словенског југа, напали су Константинопољ, прошавши кроз земљу Хазара који су у то време завладали Кримом. Претња од стране Руса представљала је главни разлог за обнављање савеза између Византије и Хазарије, и управо са појавом ове претње повезано је слање мисије солунске браће у земљу Хазара. Ни у ком случају није искључено да су

упоредо са том претњом могли постојати и неки други узроци, на пример, брига о хришћанима који су живели у Хазарији и старање о побољшању њиховог положаја. Из потпуно разумљивих разлога у житијима Кирила и Методија истакнута је само теолошка и верска страна ове мисије. У сваком случају, на челу мисије био је Кирило.



Чињеница да је император назвао Кирила јединим човеком који је способен да успешно изврши задатак који је био постављен пред овом мисијом¹, сама по себи представља указивање на посебну припрему којој су били подвргнути, а на коју се у империји обраћала посебна пажња. Његов старији брат Методије, који је током неколико година заузимао висок државнички положај, требало је само да буде Кирилов помоћник. У Италијанској легенди, латинском сведочанству о делатности солунске браће, износи се да их је император послао у Хазарију након саветовања са патријархом. Ово казивање, које је у потпуности веродостојно, има посеб-

но велики значај с обзиром на чињеницу да указује на заинтересованост државе и Цркве за успех ове мисије. Патријарх је у ово време био Фотије Велики, Кирилов учитељ, који је високо уздигао свог бившег ученика и са потпуним поверењем се односио према њему. Избор Кирила и Методија за хазарску мисију сведочи о томе да приликом разраде општег плана спољашње политике византијске Цркве и државе њихови изузетни дарови нису били заборављени.

Византијска мисија била је послата у Хазарију и вратила се назад преко Херсона. Околност да за путовање није био изабран неки други пут, потпуно могућ и мање ризичан (на пример, преко Лазике, која се налазила на источној обали Црног мора), указује на постојање посебног разлога за овакву двоструку посету Херсону, а такође и на чињеницу да је сама ова посета улазила у план мисије. Напад на Константинопољ, који су древни Руси извели 860. године, узнемирио је власт у Византији и постао један од неодложних проблема који су захтевали тренутну реакцију императорске дипломатије. На Кримском полуострву тада је живео велики број различитих племена, а међу њима и словенских, и њихов језик био је међу најраспрострањенијим на овој територији. Дакле, и са древним Русима се могло изаћи на крај само у заједничком контексту „словенског питања“. Нема сумње да су византијски изасланици, који су били послати код Хазара, два пута прошли кроз Херсон како би боље схватили основе проблеме ове области, али и како би оценили снагу и општи положај локалне Цркве која је била грчка од времена свог оснивања.

Према сведочанству из житија, Кирило је након доласка у Херсон научио јеврејски језик и чак саставио јеврејску граматику, поделивши је на осам делова, свакако узимајући за пример грчку граматику. Затим је наишао на извесног Самарјанина који је живео у овим крајевима и који му је донео „самарјанске књиге“ (по свој прилици, Библију) и Кирило, на велико чуђење овог човека, веома брзо научи да их чита. Треће казивање, које се такође тиче страног језика, до дан данас остаје загонетно и изнедрило је велики број расправа у научном свету.

Ево како је оно представљено у житију: „Он је нашао овде (тј. у Херсону) Јеванђеље и Псалтир, написане руским словима (голдсѣскѣмѣ рѣсѣмѣ рѣсанѣ), и

човека је нашао који је говорио овим језиком и, разговарајући с њим, схватио је смисао овог језика (siloX rj ; i gr' im/) и, упоредивши га са својим језиком, направио разлику између сугласника и самогласника и, узносећи молитву Богу, ускоро је почео да (их) чита и излаже и многи су му се дивили, хвалећи Бога⁴². С обзиром на чињеницу да је познато да Словени нису имали сопствено писмо све док га Кирило није за њих начинио, насумњиво је да ово место из житија светог Кирила пред нас поставља веома тежак проблем.

Ево три најважније теорије које су понуђене за тумачење овог места. У првој се тврди да је, уствари, Кирило нашао превод Јеванђеља и Псалтира на готски језик, који је у четвртном веку начинио епископ Гота Улфила (318-383), саставивши за језик Визигота азбуку од слова из грчког, латинског и рунског (или старогерманског) писма. Међутим, ова теорија се у потпуности не поклапа са историјским и филолошким контекстом разматраног места и, у сваком случају, тешко да води решењу овог проблема.

Друга теорија тврди да су текстови представљали извесне преводе које су били начинили сами источни Словени или стари Руси (грчки Ρῶς), након што су их грчки свештенослужитељи са Крима крстили и превели у хришћанство. Иако ни она није потврђена од стране било каквих историјских сведочанстава из других извора или доказа који су колико-толико поуздани, ипак се она заснива на одређеним чињеницама које заслужују да буду наведене. Под један, треба узети у обзир податке о првом словенском писму, које износи Храбар, бугарски аутор са почетка X века: „Словени раније, када су били незнабошци, нису имали слова, него су [читали] и гатали помоћу црта и реза (;r/tami i rj yami ;?tj hō i gatahō). А када су се крстили, покушали су да запишу словенски језик римским и грчким словима, без редоследа“.

Ови подаци, који не подлежу никаквој сумњи, дефинитивно потврђују постојање неке врсте писма како у периоду пре примања хришћанства, тако и у ранохришћанском периоду словенске историје.

Другу чињеницу на коју се позивају заштитници ове теорије представљају археолошки налази на северној обали Црног мора (између осталог, и на Кримском полуост-



трву) посуда и керамичких производа са тајанственим цртама и знацима које ни у ком случају нису повезани са нама познатим алфабетним писмима. Слични знаци и нацрти понекад се срећу и на поклопцима старог руског посуђа, на печатима, опекама, монетама, вретенима, у календарским таблицама и рукописима. Све ово је код одређених научника доводило до убеђења да су ови знаци коришћени током дужег временског периода и да су касније могли да послуже као основа за стварање словенског алфабета.

Поменути археолошки налази, колико год били тесно повезани са сведочанством бугарског писца Храбра, ипак не могу у потпуности да објасне дато место из Кирилово житија, а тим пре ни да убедљиво докажу постојање словенског превода Светог Писма које је независно од делатности солунске браће. Напротив, сведочанство Храбра у суштини искључује овакву могућност, с обзиром на чињеницу да из њега јасно следи да код Словена није било довољно озбиљних покушаја да се створи писмо пре њиховог примања хришћанства. Штавише, оно пружа све основе за претпоставку да, док су Словени били незна-

бошци, код њих није било никаквих писаних текстова, већ су постојали само симболички знаци, попут оних које су неписмени људи користили у свим временима. Затим, одсуство одређене високе културе међу Словенима у епоси пре доласка Кирила и Методија у потпуности искључује претпоставку да су Словени, искористивши нову азбуку сопствене израде, могли превести Јеванђеље, што је у оваквим околностима представљало изузетно сложен посао и за шта је било потребно веома опширно образовање које они једноставно нису могли да поседују.

Трећа теорија заснива се на палеографској критици текста и представља најисправније и на први поглед прихватљиво решење проблема. Она претпоставља да је дошло до грешке у првобитном препису Кириловог житија, која је затим преношена у све рукописе без изузетка. Присталице ове теорије износе претпоставку да је руски писац уместо речи „сиријским словима“ (soXr?skzmi pis?meni) написао „руским словима“ (roXs?skzmi pis?meni), заменивши, било свесно или несвесно, слова прве речи, а да је касније његова словна грешка—lapsus calami, постала општеприхваћена верзија. Ово објашњење, које је у тренутку свог појављивања са радошћу и великим олакшањем било прихваћено од стране већине научника, у ствари је исувише једноставно да би било и тачно. И заиста, изгледа скоро невероватно да свих педесет седам рукописа руског и јужнословенског порекла, у којима је сачувано Кирилово житије, воде порекло од једног јединог првобитног предлошка који је, по претпоставци, садржао овакву грешку. Напокон,

ова теорија је исто толико неубедљива, као и све остале. Очигледно да док год будемо тражили одговор ван граница могућности које нуди сама историја, а које, уз то, не могу да буду директно повезане са делатношћу Кирила и Методија, проблем ће и даље бити актуелан. Ако три горенаведене теорије не могу пружити чак ни релативно задовољавајуће објашњење, треба покушати са променом угла гледишта и проблему прићи са чисто историјске перспективе.



Нема никакве сумње да су тако енергични и ватрани мисионари, каква су била солунска браћа, проповедали и били изузетно активни на Криму, што се, уосталом, у казивању житија скоро у потпуности изгубило због другог, веома важног догађаја, чији је верски значај огроман. Реч је о проналаску моштију светог Климента, папе Римског (91-101). Према казивању древног хришћанског предања, свети Климент је био заробљен по наредби императора Трајана и послат на Крим на принудан рад. Овде је наставио пастирску делатност међу две хиљаде хришћана, своје сабраће по затвореништву, који су радили у рудницима, због чега је император на крају наредио да буде кажњен. Целати су о врат светог мученика привезали камен и бацили га у море са малог острва које се налазило у правцу Херсона. Извесни савремени истраживачи сматрају да ово предање у великој мери одудара од историјске истине о светом Клименту Римском и да је настало као резултат компилације његовог житија са житијем одређеног светог мученика који је носио исто име. Па ипак, оно су учврстило у свести хришћана, нарочито после V века, када је задобило скоро свеопште признање.

Због тога су Кирило и Методије, дошавши у Херсон, били убеђени да се налазе на самом месту мученичког подвига светог Климента. Кирилу је пало на памет да покуша да пронађе свете мошти и убрзо је од херсонског архиепископа Георгија измолио одобрење за спровођење одређених неопходних истраживања која су са овим повезана. Архиепископ је сам одлучио да му помогне, укрцали су се у једрењак и у пратњи свеш-

тенства, које је за време пловидбе појало црквене химне, стигли на острвце где је, према њиховом уверењу, требало да се налазе мошти светог Климента. Почели су са откопавањем и, заиста, наишли су на кивот са светим моштима које су шириле пријатан мирис. Кирило је понео мошти на својим раменима и у пратњи литије, испуњене страхопоштовањем, донео их у Херсон, где су их свештенство и народ дочекали са великом чашћу. Тридесетог јануара 861. године пред локалним

најближег места са реком Волгом. Затим су пловили низводно Волгом. У делти реке Волге налазила се престоница Хазарије Итил, недалеко од данашњег Астрахана. Међутим, у летњем периоду хазарски каган се налазио у Дербенти, на западној обали Каспијског мора, које је у оно време називано Хазарским морем, и они су морали да наставе свој пут на југ, кроз такозвана Каспијска врата Кавкаских планина.

На крају, стигли су до свог одредишта и започели

разговоре и расправе са Хазарима. Житије светог Кирила детаљно износи многе ситуације ових веома опширних расправа, али само теолошког карактера. Оне су вођене у три етапе. Ове расправе откривају Кирилову оштрину и интелигенцију, док је њихова инкорпорација у самом житију несумњиво заснована или на његовим личним белешкама, или на извештају о раду мисије⁴. Састављач житија лично указује да он нуди само скраћено излагање, док се интегрални текст налази у Кириловим списима. Касније је Методије превео на словенски језик потпуно излагање расправа и поделио га на осам поглавља⁵. Највероватније да је његов задатак био да састави помоћну литературу за



управитељем Никифором и свим окупљеним људима Кирило је изговорио беседу о околностима проналаска моштију. Такође, он је догађај проналаска моштију и записао, али овај опис није сачуван у оригиналу, него само у преводу на словенски језик. У скраћеном облику он је изложен у Италијанској легенди и у словенском житију светог Кирила. Свете мошти су се налазиле у храму Светог Созонта и светог Леонтија, а затим у катедралном храму Светих Апостола. Када су коначно одлазили из Херсона, Кирило и Методије су сматрали за потребно да свете мошти понесу са собом.

У временском периоду од доласка солунске браће Кирила и Методија на Крим до њиховог одласка у Хазарију десила су се два догађаја која можда и нису толико значајна, али која су ипак забележена у житију светог Кирила. Једном приликом, захваљујући Кириловом заступништву, био је одбијен напад Хазара на извесни хришћански град. Други пут, византијску мисију напале су хорде Мађара који су, према речима из житија, „завијали као вукови“³ и хтели да убију Кирила за време молитве. Он је, пак, мирно наставио да се моли и успео да их умири. По свој прилици, овде се говори о једној од мађарских хорди које су се у то време премештале из њихове источне отаџбине у Средњу Европу и које су се привремено задржале у области реке Дона.

Напустивши Херсон, византијски изасланици су кренули „путем Хазарије“. Заправо, прошавши Теодосију, они су се упутили у данашњи Керч (древни Пантикапеј). Одавде су дошли до Меотијског језера, тј. Азовског мора, затим су отпловили узводно реком Дон до њеног

вођење теолошких расправа са Јеврејима. Нажалост, ни грчки оригинал ни његов словенски превод нису сачувани. У целини, у Кириловим беседама већином су разматрани теолошки ставови Јевреја и, у значајно мањој мери, ставови муслимана. Ситуација је била таква да је хазарски каган у то време већ био прешао у јудаизам и увео га у Хазарији као државну веру. У осталом, без обзира на ово, каган је испољаво за оно време ретку верску толеранцију и није вршио никакав притисак на људе који су се држали другачијих верских убеђења. Под Кириловим утицајем више од двеста људи пришло је православној вери и примило крштење. Иако њихов број није био толико велики, ипак треба имати у виду да је већина њих припадала људима привилегованог положаја, људима који су код кагана били присутни када су са Византијцима вођене теолошке расправе. Дакле, ови нови хришћани углавном су припадали владајућој класи.

Сусрети византијске мисије са хазарским вођама завршени су празнично, у потпуно пријатељској атмосфери. Пред одлазак изасланика каган им је предао писмо за императора Михаила III, у ком је писало следеће: „Послао си нам, господару, таквог човека, који нам је показао (целокупну) хришћанску веру и (догмат) Свете Тројице речју и делима. И ми смо схватили да је то истинита вера и наредили смо да се крсти онај који то жели, надајући се да ћемо и сами томе приступити“⁶. Ове речи сведоче о потпуно успешном окончању мисије и преговора. Дошло је до обнављања савеза Хазара са Грцима, оног савеза који је био неопходан за обе стране због

претње која се појављивала од древних Руса. Пред свој одлазак Кирило је замолио кагана да ослободи Грке који су били у хазарском ропству, а било их је скоро двеста. Каган је пристао да испуни њихову молбу и византијска мисија је кренула кући, успешно извршивши поверене јој задатке.

Идући истим путем, прошли су сувим степама северног Кавказа. Између осталог, ово је очигледно и из казивања о извесном чуду које је учинио свети Кирило, када путници више нису могли да трпе жеђ (претварање горке воде, пронађене у солончаку, у питку). Затим су поново стигли у Херсон, где их је са радошћу дочекао херсонски архиепископ. За време једног од обеда Кирило је предказао његову смрт, која се заиста, према његовим речима, убрзо и догодила.

Приликом читања словенског житија светог Кирила стиче се веома јасан утисак да су он и његов брат боравили у многим местима, а не само у Херсону. Они су се бавили пословима мисије и веома вероватно свуда на територији Тавријског, тј. Кримског полуострва, где би се задесили, успут извршавали посебне задатке који су им били наложени у Константинопољу. Између осталог, посетили су древни град у ком су живели Фули⁷. Ови људи, иако су раније били примили хришћанство, и даље су наставили да чувају и негују своје древне незнабожачке обичаје. Они су се клањали неком дрвету које су називали „александрон“ и нису дозвољавали женама да му приђу⁸. Кирило им је указао на бесмисленост клањања дрвету, изговорио је читаву проповед и, на послетку, убедио их да одсеку то дрво и да га упале. Њихов старешина је пришао, поклатио се Кирилу и пољубио свето Јеванђеље, а затим су за њим то учинили и сви остали. Тако се народ Фула вратио хришћанској вери. Град Фили, у ком су они живели, био је древно место катедре архиепископије „Хотзира“ (τὸν Хотζιρῶν), тј. Хазара. Павши у идолопоклонство, читава ова област одступила је од хришћанства и архиепископија је, по природи ствари, запустела. Имајући у виду обнову византијске власти над полуострвом, Кирило је тада вероватно обновио и црквену управу, основавши Филску архиепископију или епископију у граду који више није био под хазарском, него под византијском влашћу.

Овим догађајем били су окончани послови мисије на Криму и у Хазарији, и византијским изасланицима није преостало ништа друго, него да се врате ода-

кле су кренули. Као што је већ било речено, Кирило је, напуштајући Крим, понео са собом и мошти светог Климента, за шта није тако једноставно наћи објашњење са историјске тачке гледишта. Чиме је императорски изасланик могао да оправда своју одлуку да локалну Цркву лиши светих моштију које су јој од давнина припадале? Само постојање одређеног изузетно узвишеног циља могло је да озакони поступак овакве врсте. Прва претпоставка која се намеће састоји се у томе да су сам Кирило или његов пријатељ и учитељ патријарх Фотије били убеђени да ове свете мошти пре или касније треба да буду предате и дароване Римској Цркви, да треба да се врате у Рим. Можда је Кирило маштао о братском помирењу са Римом. Могуће је и да су свете мошти биле пре предвиђене за помоћ и духовну подршку предстојеће мисије. У сваком случају, било која од ових претпоставки пружа могућност да се схвати узрок чињенице да мошти светог Климента нису биле остављене локалној Цркви у Херсону. Уосталом, у моштима које је пронашао Кирило може се у извесној мери видети награда и благослов успешној византијској мисији која је своју делатност вршила у крајевима Црног и Каспијског мора.

У житију се тврди да је за време свог боравка на Криму Кирило успео да научи три језика: јеврејски, самарјански и руски или, ако прихватимо Вајанову теорију, сиријски.

Пре свега, треба приметити да сама сведочанства, тј. места из житија, која говоре о Кириловим изузетним лингвистичким способностима, у великој мери могу изазвати сумњу, и то не у смислу да је он учио све ове језике (он је говорио њима), него да се то догодило управо на Криму. Константинопољ је нудио далеко боље и повољније могућности за изучавање језика од краткотрајног и ни у ком случају слободног боравка на Криму. Дакле, ни у ком случају не изгледа уверљива тврдња да је Кирило изучио јеврејски и самарјански језик док се налазио овде. Уосталом, тешко да је веродостојнија и могућност савладавања руског (словенског) језика на Криму (наравно, ако је реч о руском језику). Кирило се упознао са словенским светом још у време када је био дете и младић и скоро је несумњиво да је имао прилике да контактира са Словенима за време свог боравка у Витинији. Дакле, ако се не прихвати постојање формираног словено-руског превода Јеванђеља и Псалтира (а ово се, по свему судећи, безусловно искључује) и, осим тога, ако се одбаци претпоставка да је Кирилу пошло за руком да



на Криму научи руски језик након случајног сусрета са Русом (уосталом, ово такође треба одбацити, језици се не могу научити „у шетњи“, током краткотрајног временског периода), не може се избећи неопходност историјског тумачења сведочанстава.

У Италијанској легенди се говори о томе да Кирило на Криму уопште није научио три страна језика, него само један. На одговарајућем месту читамо следеће: „И одмах након што су биле завршене неопходне припреме, Константин (тј. Кирило) је кренуо на пут и допутовао у Херсон, који се налазио у непосредној близини и суседству са Хазарима, и проживео овде одређено време, како би научио језик овог племена“. Ово казивање је далеко разумније и прихватљивије. Треба ли се чудити томе што је Кирило намеравао да научи језик Хазара пред почетак озбиљних теолошких расправа са њима? Сам Кирило, а такође и император и патријарх који су га послали у Хазарију, знали су да, осим релативно малобројних Хазара, он мора да се у византијској провинцији, која је укључивала и Крим, сусретне са великим бројем древних Руса⁹ који су говорили словенским језиком, језиком који је тада постао веома распрострањен у овим местима.

Ако уз то узмемо у обзир да су свега годину дана пре тога немилосрдни древни Руси претили византијској престоници пред самим њеним зидинама, боље ћемо схватити чињеницу да су византијске власти, државне и црквене, имале пуну основу и жељу да се боље упознају са народом који их је напао и да су разматрали перспективу његовог припајања хришћанском свету. Управо овакво припајање и покоравање ауторитету Цркве могло је да представља најбољу гаранцију буђења код древних Руса поштовања према империји и успокојења њихове агресивности која се ничим није могла обуздавати. Када се након неколико година, тачније 867. године, ова намера делимично остварила, патријарх Фотије је могао да се радује. Он је у окружној посланици источним патријарсима написао да су Руси примили свето крштење и, штавише, у црквеном смислу се покорили власти епископа који је за њих постављен¹⁰. Слање мисије Кирила и Методија на Крим убрзо након напада древних Руса на Константинопол у одређеној мери се може повезати са општим стањем, изазваним појавом ове опасности, а такође и са речима патријарха Фотија о почетку обраћења древних Руса у хришћанство. Да би дошли у земљу Хазара (када и не би имали додатних задатака), као што је већ било речено, Кирило и Методије су могли да искористе други, далеко краћи и сигурнији пут. Међутим, они су одлучили да пређу на супротну страну Црног мора, управо да би боравили на Криму. Највероватније да им је било заповеђено да сагледају право стање ствари и да о томе известе у престоницу. У сваком случају, из речи житија светог Кирила које смо анализирали треба, као несумњиво сведочанство, запамтити да је Кирило наишао на човека који је говорио руским (тј. словенским) језиком и да му је пошло за руком да се с њим споразуме. Ако се овај сусрет посматра у светлу онога што је речено у Италијанској легенди, долази се до закључка да је Кирило, који је већ знао словенски језик, током свог боравка на Криму могао овде доћи до података о одређеним дијалекатским разликама у говору балканских Словена и Словена-Руса.

Прево са руског презвитер Ђорђе Лазаревић

Напомене:

¹ Житие Кирилла, гл. 8. *Лавров*. Материалы. С. 11; *Флоря*. Сказания. С. 77. Писац житија, у свом стилу, посебно истиче Кирилову вештину да води теолошке расправе, због чега и истиче да га је император послао код Хазара са следећим речима: „Иди, Философе, код оних људи, дај им одговор и говори им о Светој Тројици, са Њеном помоћи, јер нико други не може ово достојно извршити“.

² Житие Кирилла, гл. 8. *Лавров*. Материалы. С. 12; *Флоря*. Сказания. С. 77, 78.

³ *qko i vl;/eski voQ÷e*. Житие Кирилла, гл. 8. *Лавров*. Материалы. С. 12. Уп. *Дуйчев И*. Към тълкуването на пространните жития на Кирила и Методия // Хиляда и сто години славянска писмености. София, 1963. С. 115-116.

⁴ Кирилове теолошке расправе са Хазарима заузимају девету, обимну десету и једанаесту главу Кириловог житија. Уп. *Лавров*. Материалы. С. 13-24.

⁵ *Лавров*. Материалы. С. 21. Говорећи у множини, вероватно у своје име и у име својих помоћника, састављач Кириловог житија каже да су од много тога, што је Кирило био изговорио, они начинили скраћене беседе (*wt/ mnoga \e mz se o\kra; ?[e v/ malj polw\ihom/ seliko*), које је Методије поделио на осам поглавља. Употреба множине представља посредно сведочанство да је Кирилово житије било састављено од стране више ученика. В. *Tachiaos*. Some Controversal Points. P. 64-65. Фуснота 70.

⁶ Житие Кирилла, гл. 11. *Лавров*. Материалы. С. 24; *Флоря*. Сказания. С. 85.

⁷ Вероватно се мисли на град Фили, недалеко од Судака или Сурожа, који се помиње у житију Јована, епископа Готског. Раније је постојала и епархија Филска, која је понекад спајана са Сурошком.

⁸ Раније су преводиоци Кириловог житија, збуњени речима „дрво, које се назива Александар“, сматрали да је овде реч о личном имену. Међутим, каснија истраживања уверљиво су доказала да је смисао првобитног текста овде било управо *δένδρον ἀλέξανδρον* („дрво које штити мушкарце“). В: *Дуйчев И*. Zur literarischen Tätigkeit Konstantins des Philosophen // BZ44. 1951. S. 105-110.

⁹ Назив *Рус* (древни Рус) први пут се појављује у византијским текстовима IX века. Међу њима је житије светог Георгија из Амастриде (на овај град древни Руси су извршили најезду), као и Беседе патријарха Фотија. Много података о древним Русима и њиховој земљи даје Константин Порфирогенит у свом делу под називом „Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥομᾶνὸν“ (*De administrando imperio*). Детаље о називу Рус (древни Рус), његовој етимологији и најновијим научним расправама и теоријама о пореклу етнонима *Рус* в. у фуснотама последњег издања овог дела Константина Порфирогенита, које су објавили Г. Г. Литаврин, А. П. Новоселцев: *Константин Багрянородный*. Об управлении империей / Текст, перевод и комментарий под ред. Г. Г. Литаврина, А. П. Новосельцева. Москва, 1989. С. 292-310. Иако се може дозволити тачка гледишта да се иза назива *Руси* није скривао само један народ, него државна формација вишенационалног карактера, ипак у датом контексту и у вези са Кирилом и Методијем, који су касније узели активно учешће у мисионарском просвећењу Словена, треба имати у виду да су древни Руси, на које су они наишли на Криму, несумњиво били словенског порекла.

¹⁰ „И тако се код њих распламсала жеља за вером и ревношћу, да су примили и епископа, и пастира, и да су хришћанско исповедање са великом пажњом и усрдношћу прихватили“ (*Καὶ ἐπὶ τὸσοῦτον αὐτοὺς ὁ τῆς πίστεως πόθος καὶ ζῆλος ἀνέφλεξεν, ὥστε καὶ ἐπίσκοπον καὶ ποιμένα δέξασθαι καὶ τὰ τῶν χριστιανῶν θρησκευματα, διὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ἀσπάξασθαι*) – *Valettas I. N.* Φωτίου τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαί. London, 1864. P. 178. Уп. *Левченко М. В.* Очерки по истории русско-византийских отношений. Москва, 1956. С. 61-90.

Архимандрит Јануарије (Ивлијев)

ОСНОВНИ АНТРОПОЛОШКИ ПОЈМОВИ У ПОСЛАНИЦАМА СВЕТОГ АПОСТОЛА ПАВЛА

У кратком реферату о антропологији апостола Павла, узгред, прилично изучаваном предмету, хтели бисмо да издвојимо оне основне моменте који могу да се покажу необичним и веома различитим од традиционалних представа о човеку.

Разуме се, свима је познат велики утицај старогрчке философије, који је искусило на себи хришћанско богословље, пре свега од стране такозваног Платоновог идеализма. Овај утицај био је природна последица премештања центра теже хришћанства из Палестине у јелинистички свет. За овај свет од дубоке старине био је карактеристичан одређен поглед на човека (у различитим варијантама). Условно говорећи, грчки дуализам можемо окарактерисати древном изреком „тело је гроб“, гробница. Чега гроб? Гроб душе. Тело и душа промишљају се као две различите супстанце. Душа је вечна и њена домовина је идеални свет. Тело је пролазно, материјално и појављује се као извор патње и страдања душе. С те тачке гледишта чини се да није нимало лепа и да је чак богохулна сама мисао о телесном васкрсењу, што је демострирао апостол Павле у Атини (види: Дап. 17, 32), а такође делимично у Коринту (види: 1Кор. 15, 35). Основни узрок што Грци нису могли да схвате апостола Павла јесте у томе што су говорили различитим „антрополошким језицима“; код њих су једне те исте речи означавале различите појмове. Кретање њихових мисли води порекло из различитих „система координата“ – библијског и јелинистичког.

Накнадна интерпретација библијских текстова у духу јелинистичке антропологије трајно се учврстила у хришћанској догматици и још јаче у народној свести. Тако се дешавало од краја I века до последњег периода. Схематска „анализа“ човека на узајамно зависне, али супстанцијално различите делове породила је учења о дихотомији и трихотомији, одразила се у црквеном фолклору и у аскетској пракси, у химнографији, поезији и књижевности. Можемо рећи да је цела европска култура пратила јелинистичке схеме у антропологији. Чак се крајње далека од религије Фројдова психоанализа користи троделном схемом: Ego, Id, Superego.

Разуме се да све ово показује животну постојаност и практичну корист јелинистичке схеме. Али приликом детаљне анализе библијских текстова ова схема може да доведе

до лажне интерпретације, и истраживач, између осталог, Посланица апостола Павла нема права да их разматра с тачке гледишта уобичајене за нас, али њему страних антрополошких постулата и аксиома.

Фундаментални антрополошки појмови код апостола Павла су тело, дух, плот. Мање значајни су такви појмови као што су душа, ум, срце, савест, спољашњи човек, унутрашњи човек. У својим Посланицама, које су веома конкретне и условљене ситуацијом, апостол не гради никакву научну антропологију, која би описивала „феномен човека“. Када апостол Павле говори о човеку, он га увек разматра у односу према Богу. Сваки исказ о Богу јесте у исто време исказ о човеку, и супротно. У том смислу Павлово богословље јесте истовремено антропологија, нераскидиво повезана са сотериологијом и христологијом.

Одсуство научне схеме одражава се у веома слободном коришћењу антрополошких термина. У егзегетској анализи неопходно је споменути да Павле једне те исте термине може да искористи у различитом смислу. Неколико је узрока такве неједнозначности. Ствар је у томе што је апостол потицао из средине умерено јелинизованог јудејства. Језик његових Посланица (и, разуме се, проповеди) је грчки; грађа мисли одређена је семитским, библијским коренима; речи се често преводе различитим грчким речима; на крају, Павле у својим Посланицама није избегавао ни конвенционални, општеприхваћени језик свог јелинизованог окружења.

Основни појам, који код апостола Павла карактерише човеково биће јесте soma – „тело“. Нећемо бити први ако станемо мисаоно замењивати реч тело у његовим Посланицама речју човек, индивидуа, личним локалним именима: моје тело = ја, његово тело = он итд. Према исказу Рудолфа Бултмана, „човек нема тело, него је човек тело“¹. Павле не мисли човека без тела. Управо зато и живот човека после смрти не представља себи без тела, иако тело васкрсења, разуме се, није физичко тело, тело душевно, него је тело духовно (види: 1Кор. 15, 44), тело славе (види: Флп. 3, 21) (није прослављено тело, као у синодалном [руском] преводу, већ управо тело славе). Притом не треба схватити тело као форму испуњену различитом материјом (плотском или



духовном). Тело је човек у његовој целовитости. Приметно је да Павле никада не употребљава реч тело у значењу „леш, мртво тело”, иако је у конвенционалном језику и у Септуагинти то било могуће.

Ми видимо, осећамо, познајемо другог човека и осећамо саме себе као тело. Друкчије говорећи, тело је човек у његовој објективној стварности, то јест човек као објекат. Занимљиво да је такво схватање тела рефлектовано не само у грчком језику, него, на пример, и у енглеском: anybody – „било ко”, everybody – „сви”, somebody – „неко”.



Као објекат, тело може бити подвргнуто деловању спољашњих сила, које га поробљавају: тело греха (Рим. 6, 6), тело смрти ове (Рим. 7, 24). С друге стране, тело може бити ослобођено од ропства греху и смрти у усиновљењу, у искупљењу (види: Рим. 8, 23).

У својству примера несхватања идентичности појмова тело и човек можемо се позвати на тумачења 1Кор. 6, 13, 18. У одељку 6, 12–18 апостол прибегава стилу дијатрибе, то јест мисаоном дијалогу са опонентима. Овај стил он користи често, нарочито у Посланици Римљанима. Неки Коринћани схватају своју слободу у Христу као слободу да греше. „Све ми је допуштено”, тврде они. Павле изражава: „Али није све корисно [...] него ништа не треба да овлада мноме” (6, 12). Коринћани лакомислено изјављују: „Храна је ради утроба, и утроба је ради хране; али Бог уништава и једно

и друго”. То јест они своде човеково постојање на делатност материјалних смртних органа. Њихова мисао је оваква: потребе за храном, пићем, сексом односе се на овај свет и немају никаквог значаја за вечни живот. Павле им говори: „Тело није ради блуда, него ради Господа, и Господ је ради тела” (6, 13). За Павла је понижавајуће мислити о човеку као о утроби. Човек није просто утроба: он је тело, целовита личност. И као такав, као тело, припада Господу, једнако као што је Господ принео себе на жртву ради човека, ради тела. Ово место је увек изазивало потешкоће код тумача. „То место је затамљено”,

пише Свети Теофан Затворник². Тешкоћа је настала не зато што тумачи нису приметили полемички стил дијатрибе код апостола Павла, него зато што су тело више схватили павлинистички, као човека у његовој целовитости, схватили су га као физичко плетско тело. Уосталом, Свети Теофан даље пише: „Да бисмо било колико просветлили (то место), не треба у својим мислима да одвајамо тело од душе”.

Још је сложеније са тумачењем 6, 18. Исти Коринћани не попуштају и кажу апостола Павлу: сваки грех, који човек чини, јесте изван тела. То значи да се сваки грех, међу њима и блуд, тиче само спољашње, телесне стране човека. Павле одговара: блудник грешити против сопственог тела, то јест у стварност сексуално општење обузима целог човека, пре свега дубину његове природе. Тумачи поново не разликују исказ Коринћана од апостола Павла и објашњавају блуд просто као телесну нечистоћу: „После дела користољубља и освете нико се не стара да се умије [...] а после љубавног чина иду да се умију” (Свети Јован Златоуст)³.

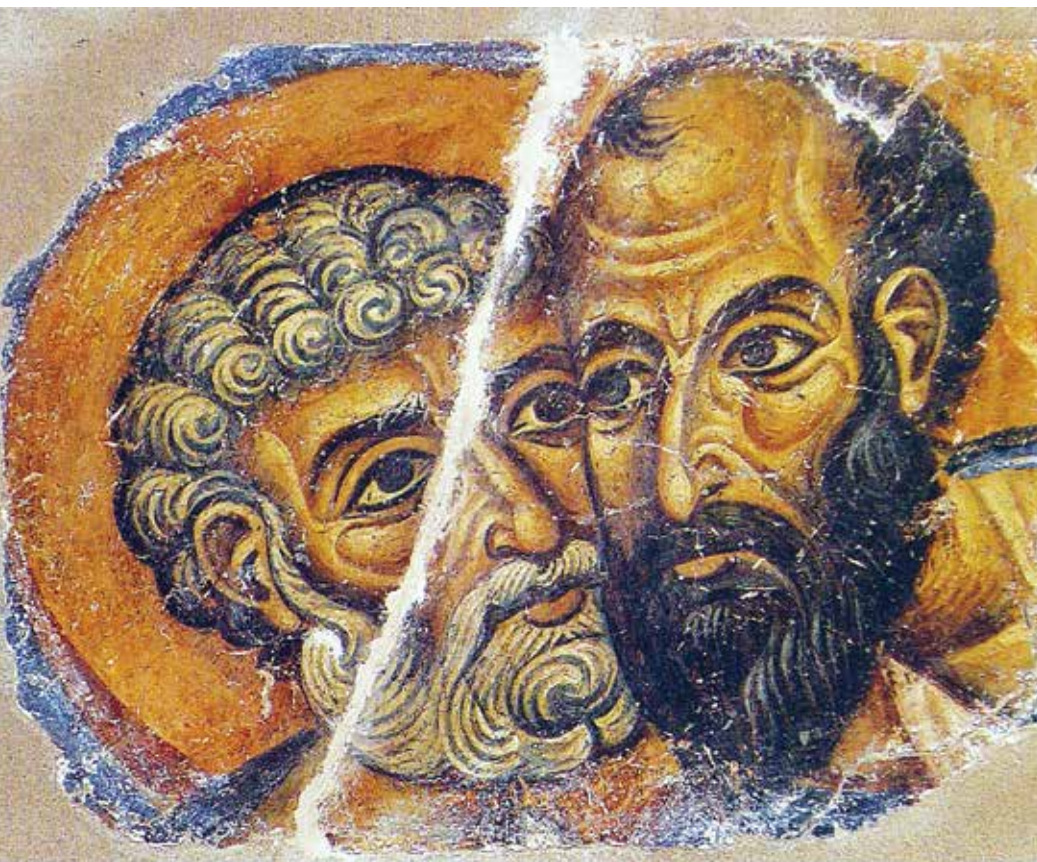
Важно је споменуто специфично значење речи тело у беседама Исуса Христа, изговорених на Тајној вечери: „Ово је Тело Моје” (1Кор. 11, 24). Свима је познато до каквих одвратних последица понекад доводе промене семантике ове речи, када се тело схватало једнострано, као материјална плет, скоро као леш. Овде треба приметити да је код јеванђелисте Јована у истом контексту употребљена реч плет. Али Јованов речник је различит од Павловог и код њега плет означава исто што и тело код апостола Павла.

Апостол Павле, разуме се, није се удубљивао над етимологијом речи тело (soma), али ми то управо чинимо. У грчком језику реч soma има корен so- (цео). Придев tom значи „цео, неповређен, здрав”. Soma – човек као целина, недељив (као синониме указујемо на грч. atomos, лат. individuum). Soma је atomos, одрицање сваког „tom” (делења), међу њима дихо- и трихотомије. Али у реалности овог света човек је „дељив”: он болује, страда, разлаже се у смрти. То јест он не поседује исконско soma, исконско тело (цело).

„Исцељење”, обнављање целог тела назива се sotiria, а што се преводи као „спасење”, али буквално значи „исцељење” (стицање целовитости, истинског тела). У складу с тим Sotir (Спаситељ) „буквално” значи „Исцелитељ”; оваква веза је очигледна за руски [српски] језик: цео и исцелити. Истинску целовитост, истинско недељиво тело човек стиче само у телесно васкрслом

Господу, у телу васкрсења. У Господу се човек исцељује од болести греха и смрти⁴.

Термин душа (psihi) ретко се сусреће код апостола Павла; скупа са речју „тело” – само у 1 Сол. 5, 23. Павле нигде не супротставља душу телу у смислу јелинистичког дуализма. „Нага душа”, ослобођена од



одеће тела јесте машта античких Грка. Павле се енергично спори са таквом антропологијом. Он не жели да се покаже нагим (види: 2 Кор. 5, 3), он не жели да се свлачи (5, 4)⁵. Павле нигде не спомиње јелинистичка гледишта о „бесмртности душе” као неке супстанције ослобођене од телесности. Као и старозаветно nephesh, душа код њега увек означава силу неутралног живота, сам живот или човека као суштину која има осећања и вољу (уп.: Рим. 2, 9; 13, 1). Понекад реч „душа” потпуно може да замени личну заменицу (моја душа = ја, види: 2 Кор. 1, 23; ваше душе = ви, види: 2 Кор. 12, 15 итд.).

Као што у Старом Завету nephesh и ruah често означавају једно те исто, тако и код апостола Павла „душа” и „дух” су често истоветно по смислу. „Дух” није неки већи принцип у поређењу са „телом” или „душом”. „Дух” је, као што су „тело” и „душа” – човек. Али ако „тело” јесте човек у његовој објективности, онда „дух” означава човека као субјекта, првенствено као субјекта познања. У том смислу дух (pneuma) се понекад употребљава као синоним речи „ум” (nous) (1 Кор. 2, 15 сл.).

Разуме се, ми смо дужни да у егзегетском раду над текстом темељито разликујемо pneuma у антрополошком смислу и pneuma као Духа Божијег или Светог Духа. Непажљиво читање текста и склоност ка антрополошком дуализму често доводе до неспоразума. На пример, синодални [руски] превод често схвата Духа Светог као духа човечијег, чиме уводи у заблуду читаоца (види: Рим. 8, 1, 2, 4, 5, 9, 10, 13; Гал. 4, 29; 5, 5, 16, 17, 18, 22, 25).

На крају, појам плот (sarx) је, по свој прилици, реч са највише значења. Пре свега плот означава материјалну телесност човека. Плот није плот као месо (види: Рим. 14, 21), него одушевљена, жива плот човека. Плот је материја; није материја у супротности форми, него је увек – формирана жива материја људског тела (и не само људског, види: 1 Кор. 15, 39). И у овом смислу плот се често употребљава као синоним телу. То није чудно, јер Стари Завет не познаје разлику тела и плоти и у Септуагинти овим двома речима преводи се једино јеврејска реч basar. Али за разлику од тела, плот увек означава човека у његовој слабости, смртности (види: 2 Кор. 4, 11; 1 Кор. 5, 5). Исто схватање може бити пренето изразима плот и крв (види: Гал. 1, 16; 1 Кор. 15, 50).

Понекад реч плот не означава конкретног човека у његовој материјалној телесности, него плотско постојање човека уопште, такође, његову човечност са свом њеном слабашћу и ограниченошћу, и тада се плот супротставља Богу и Духу Божијем. То нарочито осећамо у одељку Гал. 5, 16–25.

Треба обратити пажњу на нијансе смисла речи плот у изразима „у плоти” и „по плоти”. Живети у плоти (види: Гал. 2, 20; Флп. 1, 22), ходати у плоти (види: 2 Кор. 10, 3) значи земаљско, смртно човечанско постојање у овом свету. Покаткад се у истом смислу употребљава израз „по плоти”: отац [...] по плоти (види: Рим. 4, 1), рођени по плоти (види: Рим. 9, 3) и томе слично. Али првенствено „по плоти” не означава просто природно, већ греховно постојање: узимати по плоти (види: 2 Кор. 1, 17), знати по плоти (2 Кор. 5, 16), живети по плоти (види: Рим. 8, 5). У овом случају као антитезе истичу се изрази по Духу, по Господу, по љубави: живети, поступати по Духу (види: Рим. 8, 4, 5); говорити по Господу (уп.: 2 Кор. 11, 17); поступати по љубави.

Превео са руског Горан Дабетић

Напомене:

¹ R. Bultmann. *Theologie des Neuen Testaments*. 8. Aufl. Tubingen, 1980. S. 195.

² Епископ Теофан. *Толкование на первое послание к Коринфянам*. М., 1893. С. 235.

³ Цит. према: Епископ Теофан. Навед. дело. С. 242.

⁴ Сличност грчког sos, soma, Sotir није доказано коначно, него вероватно. Уопште заједничко порекло речи, етимологија, далеко од тога да увек сведочи о заједничком значењу, иако у датом случају то има своје место. На пример, црквенословенски (и пољски) наглый значи „изненадни”, црквенословенски лeсть – „лаж” итд.

⁵ Могуће да притом одређену улогу игра разликовање у културној интерпретацији нагота у јелинизму (победничка нагота атлета и томе слично) и у јудејству, где је нагота знак изругивања и богоостављености, одсуства покрова Божије милости и благодати, види: Аверинцев С. С. *Поэтика ранне-византийской литературы*. М., 1977. С. 62.

Прослављање две стотине година од подизања Старе цркве у Крагујевцу

СПАСОНОСНУ МИСИЈУ ЦРКВЕ БОЖИЈЕ У ШУМАДИЈИ ОБЕЛЕЖИЛО ЈЕ ДВОВЕКОВНО ПОСТОЈАЊЕ МИЛОШЕВЕ ЦРКВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

„Два века ова црква, прво седиште Српске Цркве у ослобођеној држави, проповеда Реч Божију, два века она снажи, крепи и улива веру и наду у људе да није ништа пропало и изгубљено док Бог обитава у човеку“, рекао је Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски, током Литургије коју је у задужбини кнеза Милоша Обреновића у Крагујевцу служио 2. септембра 2018. године поводом великог јубијеја. Отварајући изложбу „Из ризнице Старе крагујевачке цркве“, републички министар културе и информисања Владан Вукосављевић је истакао да је градњом овог храма свима обзнањено да се српска држава, Српска Црква, српска модерност и духовност поново рађају и изнова ступају на историјску сцену

Верни народ Крагујевца, као и свештенство цркве Силаска Светог Духа коју је кнез Милош Обреновић подигао непосредно поред свог владарског конака одмах пошто је Крагујевац постао престоница обновљене Србије, предвођено својим архијерејем, Његовим преосвештенством Господином Јованом, Епископом шумадијским, дуго су се припремали да двестогодишњицу заснивања овог храма, на чијим је темељима надограђивана модерна историја нашег народа, достојно прославе. Црква је у кратком року живописана монументалним фрескама које показују како се савремена иконографска решења аутентично могу уклопити у старије архитектонске форме. И у јавности се током целе ове године меродавно говорило о верском, идејном и уметничком смислу ове придворне богомоље. Тако је 1. јуна 2018. године у Крагујевцу одржан научни скуп у форми округлог стола на којем су радове о Старој цркви саопштили наши најеминентнији историчари, између осталих професори Радош Љушић, Сузана Рајић, Предраг Пузовић. Недуго затим, објављена је и репрезентативна Споменица у којој се речју и сликом

сведочи на близу пет стотина страна великог формата о свим утицајима које је на црквену, друштвену и културно-уметничку стварност Србије имала крагујевачка црква Силаска Светог Духа из 1818. године.

Литургијско и молитвено прослављање двовековног трајања ове цркве у којој су столовали први поглавари Цркве у обновљеној српској држави почело је 2. септембра 2018. године чином освећења новог живописа од стране Његовог преосвештенства Господина Јована, Епископа шумадијског. Затим је првојерарх Цркве Божије у Шумадији у порти Милошевог задужбинског храма, која је била сведок врло важних догађаја из новије српске историје, служио Свету архијерејску Литургију у којој су, поред великог броја свештенства и монаштва, учествовали верници из многих крајева Србије свесни значаја и светости овог дана.

Након што је на Литургији прочитано јаванђељско зачало, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, изговорио је следећу беседу:



200 ГОДИНА СТАРЕ ЦРКВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

„Нека је благословен Бог наш који нас је Духом Светим сабрао данас да литургијски прослаavimo две стотине година постојања Старе цркве посвећене Светој Тројици овде у Крагујевцу.

Важно је да смо се данас окупили око наше свете Цркве и да се радујемо једни другима, јер нас је сам Бог овде сакупио. То је оно што чини овај дан посебним.

Пуна два века овај храм је сабирао, и данас, Богу хвала, сабира људе богочежњиве и боготражитеље који су жедни Живога Бога и правде Његове. Они се овде



напајају живом водом која води у Живот вечни. Двеста година овај храм је сабирао народ Божији кроз заједницу Тела и Крви Господње чинећи једну заједницу Бога, људи и анђела; то је највећа радост наша данас.

Но, није ово само радост нас који смо се данас овде сабрали. Данас се радује и велики кнез српски Милош Обреновић чијим је трудом, али и вером и љубављу ова црква саграђена. Данас се радују и митрополити који су овде столовали и управљали Српском Црквом. Данас се радују и сви свештеници који су служили и који данас служе у овом храму, ево већ пуних две стотине година. Данас се радују благочестиве душе оних који су у овом храму осетили присуство Бога, који су крштени у њему и тако постали чланови Цркве Христове сједињујући се са Христом кроз Свету тајну Причешћа и остале Свете тајне, откривајући своје душе и исповедајући се Јединоме Богу. О, када би нам ови зидови могли казивати шта бисмо све имали чути, какве потресне исповести и дубоке тајне које је народ могао поверити једино Богу, а да то није могао поверити ни оцу ни мајци ни пријатељима, већ Свевидећем и Свезнајућем Богу.

Потресна је историја српског народа и она је дубоко повезана са Српском Црквом, а такође и са овом Милошевом црквом. Зато је у току ових двеста година постојања цркве било све у знаку Христовог распећа и Христовог васкрсења. Опстао је овај храм, и данас опстаје, јер је свака стопа ове земље освећена знојем градитеља и молитвеним сузама народа Божијег у дичној Шумадији. И цео град Крагујевац заливен је крвљу Светих новомученика Крагујевачких чија је невино проливена крв постала семе за сав верујући народ Божији данас у Крагујевцу и шире. Зато је историја ове цркве нераскидиво повезана са историјом народа. Бремене свога народа ова црква носи, ево пуних две стотине

година. Можемо само замислити колико је овај храм за ово време утешио уплаканих, колико разгалио тужних и увелених, колико је измирио завађених, колико ли је грешних вратио на пут покајања. Дивно је то у очима нашим и велики је то дар Божији, велика је то наука и порука и нама и будућим генерацијама које се буду сабирале у њему и тражиле помоћ Божију и милост Божију кроз светињу живота.

Улога Старе Милошеве цркве је била велика у том смутном времену по српски народ. Мудри и верујући кнез Милош гради цркву у Крагујевцу, граду који постаје седиште Српске Цркве и седиште модерне српске државе. Тешко се може замислити модерна историја Србије без Крагујевца, посебно у 19. веку, када је његов значај превазилазио локалне оквире. За кнеза Милоша се каже да се по заслугама сврстава међу највеће владаре нововековне Србије. Мудром и стрпљивом политиком успео је да обнови српску државу у виду аутономне Кнежевине, али и да добије црквену аутономију. Када је реч о побожности кнеза Милоша, кажу да је била необична као што је и он сам био необична личност. Често је истицао да је све што је у животу постигао било само по вољи Божијој и жељи народној. Поред мана и погрешака које сви ми имамо, па и све значајне историјске личности, кнез Милош је имао једну велику врлину, а то је љубав према својој Цркви и православљу. Он је подигао или обновио више од осамдесет цркава, манастира и других црквених грађевина.

Говорећи о побожности кнеза Милоша, Епископ тимочки Мелетије у својој беседи на Цвети 1899. године каже како је Милош неговао култ празника Цвети и Такова, додајући: „Охрабрен молитвом и тим чудним унутрашњим гласом, а имајући шлем вере и наде на Бога, изађе војвода Милош из цркве, окрете се према њој и дубоко поклони с речима: 'Помоз Боже и света мајко Цркво моја', па се упути таковском грму. До њега духовници с часним крстом, знамењем спасења, а око њега народ. Све је напрегло слух да чује шта ће војвода рећи. И он моментално разви крсташ барјак, диже сабљу увис и узвикну: 'Ево мене, ето вас, рат Турцима. С нама Бог и Његова правда'. 'Нека је срећно и Богом благословено', одговорише духовници и крстом благословише.“

Наша Црква нас учи и позива да осетимо, сагледамо и заволимо лепоту и поруке Христовог Јеванђеља и да пронађемо нови смисао живота у Цркви Христовој. Отуда су све борбе, сва страдања, све жртве биле ради свеукупног добра читавог народа и сам Син Божији је претрпео страдања и распеће да би нас васкрсењем увео у живот вечни дајући нам Цркву своју као богочовечанско Тело своје кроз коју се и спасавамо.

А свака црква као храм Божији, браћо и сестре, јесте Нојева лађа, брод нашег спасења. Свака црква је наша жудња за обновљењем, за покајањем, за обнављањем завета које смо дали на крштењу. Свака црква која је саграђена у славу Божију представља простор сусрета Бога и човека. Тај сусрет највише доживљавамо кроз Свету Литургију која спушта небо на земљу, а земљу уздиже на небо. Литургија је наставак Тајне вечере. Таква се Божанствена Литургија служи у овој Старој цркви Милошевој ево већ двеста година и ми ту исту Литургију служимо и данас, па нека би дао Бог да

се она овде служи до дана Господњег. И нека уздиже у Царство Божије нас који имамо веру да Литургија оживљава овај мртви свет и преображава га од трулежног у непропадљиво, у Царство Божије.

Два века ова црква у Крагујевцу проповеда Реч Божију, два века она снажи, крепи и улива веру и наду у људе да није ништа пропало, пало и изгубљено док Бог обитава у човеку. Овај храм је кроз богослужење и јеванђељску мисао подизао наш дух у свим смутним временима која су се догађала нашем народу за ова два века. Дух Божији и дух овога храма нас уздиже да гледамо горе одакле долази светлост и осветљава нашу таму. Сваки храм је парче неба на земљи и он нас упућује у Царство Божије, што и јесте његова мисија овде на земљи. Он је прво храм Божији који сабира људе жедне и гладне Божије Речи која се у њему изговара, ево пуна два века. Сваки храм је светиња, јер се у њему савршава оно што је најсветије, а то је тајна Цркве, тајна Свете Литургије. Зато светиња освећује место и човека, који такође освећује место у складу са његовим духовним и моралним животом.

Наши преци на челу са кнезом Милошем узидали су себе у овај храм, уздигавши се и у небески. Оставили су нам у аманет да тако и ми чинимо за себе и своје потомке. Узидајмо и ми понеку циглу молитве, љубави и добрих дела за наше спасење и за спасење оних који ће овде долазити после нас да траже утеху Божију и Божије окрепљење у смутним временима. Бог је ову нашу генерацију благословио да будемо учесници овог светог догађаја – прослављања два века ове Божије цркве. Бог нас је благословио, као и наше претке, да се окупљамо око овог светог олтару Божијег и да учествујемо на Светој Литургији која

се овде служи два века и тако чува памћење и преноси прошлост и садашњост у будућност. Богу хвала што народ и данас осећа да ова светиња и сада носи његово бреме искушења, патњи, невоља, али и радости Божије у себи, јер овим сабрањем и данашњом Литургијом ми прослављамо Господа који је прославио све оне који су се сабрали у ову светињу и који ће се сабирати до краја света и века. Зато чувајмо наше светиње, јер оне чувају нас, а најбоље ћемо их чувати ако чувамо веру своју и ако живимо по тој вери. Нека нам Бог помогне да тако

буде. Хвала свима вама који сте данас овде. Хвала свима који не заборављате Бога. Хвала свима који сте помогле да ова јубиларна прослава буде овако свечана. Хвала свима који сте се одазвали нашем позиву да данас будете овде. Али, хвала и онима који су позвани, а нису данас овде а требали су да буду, јер, браћо и сестре, овде је било седиште Цркве, седиште државе. Али, ако су неки и заборавили овај храм, он неће њих заборавити. Нека сте срећни и Богом благословени, срећан овај велики јубилеј.“

Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски, имајући у виду да је протојереј Милић Марковић, стрешина Старе крагујевачке цркве, уградио себе у делотворну данашњу мисију ове богомоље и темељне припреме за прослављање јубилеја, доделио му је право да носи напрсни крст. Током уручења високог свештеничког одликовања, Владика је новом протојереју ставрофору упутио ову поуку: „Оче Милићу, данас си награђен највећим одликовањем којим се може наградити православни свештеник. Данас ти Црква даје да носиш крст на грудима са жељом и осећањем да те његово ношење подстакне да надограђујеш твој унутрашњи крст који ти је Господ дао када си угледао овај свет и када си крштењем постао члан Цркве.



У Цркви се не дају одликовања попут оних у свету. У Цркви се одликовање додељују више као подстрек за већу веру, већу наду и јаче молитве да би кроз њих сам себе уздизао и усавршавао до „раста пуноће Христове“ (Ефесцима 4, 13). Нека ти ово одликовање буде срећно и благословено и нека те сећа на онај крст Христов који је понео Син Божији ради свих нас. Када га год целиваш, сети се да целиваш онога који је на Крсту распет, да целиваш ране његове, јер се тим ранама и ми исцелисмо. Нека ти буде на исцељење и спасење.“



Најзаслужнијим члановима Цркве који су се истакли током припрема за прослављање велике годишњице, Епископ шумадјски је доделио признања. Архијерејску грамату признања заслужили су породица свештеника Саве Арсенијевића, породица Љубише Маринковића, Адвокатска комора Крагујевца, Звонко Марковић, Миленко Томовић, Миленко Марјановић и Саша Ненадовић. А архијерејску грамату захвалности добили су Небјша Роган, Наталија Жунић, Славољуб Галић Ђани, Бојан Пауновић, Сузана Танасковић, Слађан Вујичић и Персида Росић.

Прослава овог значајног јубилеја настављена је у згради Старе скупштине крагујевачке у којој је отворена изложба *Из ризнице Старе крагујевачке Цркве*. Отварајући изложбу, Владан Вукосављевић, републички министар културе и информисања, рекао је: „Оно што је важно рећи јесте да се за ову цркву везује још једна несвакидашња и ретка ствар. Цркву је саградио родоначелник једне династије, Милош Обреновић, међутим, њу је завршио припадник друге ривалске династије – Карађорђевића. Ривалство и подељености међу српским народом јесу особености наше историје, али овај пример је показао да су се две династије, иако у многоме несагласне, правилно и мудро спојиле на пољу духовности и симбола. Управо такав наук недостаје и данашњој генерацији која живи и ради у овом времену, али и онима који ће доћи после нас.“

Током даљег обраћања, министар је говорио о великим технолошким постигнућима данашњице и упозорио да она могу довести до човековог заслепљења, која деградирају етику и смисао живота. Према његовим ре-

чима, изнад тока савремености и технологије тече река српске историје са јасним путоказом и јасним изазовима. Подсетио је да се на једном таквом историјском путоказу налазимо и данас, када су пред очи јавности изнета драгоцене и вредне културолошка дела, на основу којих стварамо слику о животу својих предака. Да следимо те трагове позива и данашње време, како би и будуће генерације могле да створе јасну и веродостојну слику о прошлости.

Прослављање двестогодишњице заснивања цркве Силаска Светог Духа у Крагујевцу настављено је у Књажевско-српском театру, када је протојереј ставрофор Милић Марковић, у име братства овог храма, изразио велику захвалност свима који су допринели величанствености прослављања јубилеја. Поред тога, свештеник Милић Марковић је подсетио на прослављање храмовне славе Милошеве задужбине 1939. године и посету патријарха Гаврила Дожића. Том приликом, патријарх се обратио тадашњем старешини храма Софронију Петровићу и рекао да је самом граду Крагујевцу потребно епархијско седиште. Тако је, личним трудом патријарха Гаврила, Крагујевац добио своју епархијску столицу 1947. године. „Наша Црква ће трајати у векове векова. Она са собом носи и народну и црквену поруку, односно да Србија неће бити нехришћанска земља. Ту истину је показао и кнез Милош зидањем ове велелепне грађевине“, закључио је свештеник Милић Марковић.

Поред старешине храма, окупљенима у Књажевско-српском театру се обратила и професорка Филозофског факултета у Београду др Сузана Рајић, уредница *Споменице* посвећене двестогодишњици Милошеве цркве у Крагујевцу. Најпре је говорила о односу Цркве и државе у време Обреновића: „Не треба никада занемарити значај духовности и матице Србије, која је чинила све да очува национални идентитет своје браће изван граница државе Србије. У шта је матица улагала? У свој клир, који је тада подразумевао и свештенике и учитеље, уџбенике са националном историјом, манастире и богословије.“ Професорка Рајић је посебно нагласила чињеницу да је захваљујући културној и духовној вези, српски народ опстао и ојачао идеју српске државности. Истакла је да управо таква чињеница подстиче на улагање потенцијала у духовни и културни развој Србије. Стара црква јесте плод таквог схватања кнеза Милоша, јер она је, као центар духовности, постала и њен расадник.

У Књажевско-српском театру изведена је и представа у којој су приказани друштвени односи за време владавине кнеза Милоша. Њена је порука да је све тешкоће лакше било превладати заједничим деловањем Цркве и државе.

Братство цркве Силаска Светог Духа у Крагујевцу са својим парохијанима, учесницима прослављања великог јубилеја, двестогодишњице подизања најважније цркве за савремену српску државотворност, приредило је свечани ручак у хотелу *Шумарице*, током којег је још једном видљиво обзнањена хришћанска љубав, која је ову цркву одржала у претходна два века и која ће је у спасоносној мисији водити у будуће векове.

Лазар Марјановић,
ученик V разреда Богословије у Крагујевцу

ОСВЕШТАНА ЦРКВА СВЕТИХ ЈОАКИМА И АНЕ У МЕЂУЛУЖЈУ КОД МЛАДЕНОВЦА

На празник Светих и праведних Јоакима и Ане, 22. септембра 2018. године, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован освештао је храм посвећен овим светитељима. Након чина великог освећења храма, служио је Свету архијерејску Литургију. На Светој Литургији нашем Архијереју саслуживали су четрнаест свештеника и четири ђакона. Вече пре овог величанственог сабрања, бденије су служили старешина младеновачког Светоуспенског храма протојереј Слободан Кеџић и ђакон Небојша Поповић.

Лепоти богослужења током освештавања храма и Литургије допринели су *Србски православни појци*.

Владика је пре полагања светих моштију у Часну трпезу поучио верни народ о значају освештавања храма и обзнанио да ће у Светом престољу међулушке цркве бити честица моштију светог великомученика Лазара Косовског. Наш Епископ је подсетио да благодатно дејство светиње просијава и обасјава сваког човека, који отвара своје срце према Господу и предаје се Божијој милости: „Поред заступника пред Господом, прародитеља Јоакима и Ане, од данас сте и под молитвеним заступништвом Светог великомученика Косовског Лазара, чије смо мошти положили у Свети престо. Зато вас молим, да имате то у виду када год улазите у храм, како бисте се молили њему, који ће вам помоћи само ако ваше молитве буду искрене и разумне. У нашој Епархији постоји пракса да у Часну трпезу полагамо и записана имена живих и умрлих који су вам драги и мили, над којима ће се служити Света Литургија, која ће нас увек чувати од пада у заборав.“

У Литургијској беседи Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски, позвао је народ Међулужја и околине да након градње видљивог храма, посебно брину о томе како би себе саобразили Творцу: „Овим светим и свештеним чином и благодаћу Духа Светога данас је освећен овај велелпни храм посвећен Светима и праведнима Јоакиму и Ани. Освећењем је стављена круна на храм и данас је овај простор где се налазимо постао део неба. Сваки храм је, браћо и сестре, део неба на земљи. Као што рекох, пред овим велелепним храмом би се могли многи задивити. Он ће бити још лепши када га довршимо осликавањем и многим другим радовима, међутим, биће најлепши уколико буде народа Божијег на Литургији. Ви сте украс овога храма и зато се трудите да долазите на света богослужења из којих треба да црпите плодноне сокове како не бисте као цвет увели. Тамо где има Литургије и где се сабира народ Божији на Литургији, небо постаје део земље.“

Желео бих да изразим своју радост што нас је Господ све благословио да овај храм осветимо, а исто тако и да свима вама изразим захвалност у име Цркве Божије у Шумадији што сте сходно вашим могућностима, допринели да овај храм буде завршен и освећен. Зашто чинимо добра дела? Да ли ради себе и Бога или што се старамо о спасењу наше душе? У Светом Писму читамо како она удовица није имала ништа да стави у благајну одакле су се хришћани хранили, па је ставила две лепте које немају никакву вредност. Међутим, Господ, који је видео да су сви доста давали, рече: *Заиста вам кажем:*



ова сиромашна удовица метну више од свих (Лука 21, 3). Она је даровала храму и заједници, а све што се даје Богу, бива стоструко враћено и зато желим да вам се свима, који сте помогли било у ком виду, захвалим на молитвама за завршетак храма. Управо је ваша молитва највећи дар Богу. Још једном желим да вас подсетим да је овај храм наша заједничка кућа и зато наша молитва постаје Богу мила када се овако саберемо, јер Господ каже: *Где су два или три сабрана у моје име, онде сам и ја међу њима* (Матеј 18, 20). Тако и данас. Нама једино остаје провера наше љубави, вере и жртве за Бога. Нека сте срећни и Богом благословени!“

Градња цркве у Међулужју почела је 2005. године. А до освећења она је добила монументални изглед, велелепно је украшена, делимично фрескописана, а започела је и изградња складне палионице свећа, уређење стаза око цркве и сређивање порте. Имајући у виду значајан допринос братства ове цркве њеном подизању и украшавању и заслуге у пастирском раду, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је рукопроизвео умировљеног пароха Прве међулушке парохије јереја Владана Марића и пароха Треће парохије у Међулужју јереја Петра Лесковца у чин протојереја. А старешина новоосвештане цркве и парох Друге међулушке парохије протојереј Зоран Алексић одликован је ношењем напрсног крста јер је био предводник и организатор многих послова током изградње цркве. Немерљив је допринос оца Зорана опремању међулушког храма црквеним мобилијаром међу којим се издваја естетски беспрекорно изведен

олтарски простор и иконстас од племенитог камена. Владика Јован је поучио проту Зорана да је одликовање које је добио подстрек за даљи рад, јер подстицаја на добро, пожртвовање, покајање и многе друге хришћанске врлине никада није превише. Епископ је оцу Зорану рекао да признање које му је уручено треба буде додатан мотив за ангажовање на изградњи Живе Цркве, која је важнија и значајнија од сваке грађевине. „Ако се човек не труди да буде бољи, постаће гори“, закључио је наш Архијереј.

Након заамвоне молитве, Епископ је пререзао славски колач, а домаћин је била Црквена општина међулушка на челу са председником Милисавом Петковићем.

За пожртвовану и делатну љубав према Српској Цркви, односно изузетан допринос градњи цркве Светих Јоакима и Ане у Међулужју, Његово преосвештенство Господин Јован, Епископ шумадијски, орден Светог Саве другог степена уручио је Сави Степановићу из Париза. Владика је орденом Крагујевачких новомученика првог степена одликовао др Милету Радојевића, директора Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама у Министарству правде Владе Републике Србије, а орденом Крагујевачких новомученика другог степена Милисаву Петковића, председника Црквене општине у Међулужју. Орденом Војда Карађорђа награђени су, постхумно, Славољуб Адамовић (председник Црквене општине међулушке у два мандата), као и Владимир и Влада Јанковић из Међулужја. Архијерејске грамате признања уручене су Ранку Спасићу, Предрагу Милојевићу, Ненаду Петровићу, Ману Рибару, Владану Милићу, Милошу Станковићу, Милети Миленковићу и Предрагу Никодијевићу. Архијерејским граматама захвалности награђени су Олгица Лаконић, Саша Тодоровић, Бојан Тодоровић, Марко Тодоровић, Радомир Петровић, Славиша Гаџић, Горан Мирковић, Небојша Андријевић, Митар Дубоњац, предузеће *Фриговент* и Владимир Тодоровић. Архијерејске захвалнице добили су Милован Јаковљевић, Божидар Стојановић, Ивана Јовановић, Злата Јешић, Горан Младеновић, Радован Симић, Драган Јанићијевић, Горан Тодоровић, Предраг Мирић, Зоран Некић, Срђан Стојановић, Божидар Стојановић, Младен Миленковић, Стојан Јанковић, Сава Јовановић, Јован Јанковић, Саша Јеринић, Дима Димић, Братислав Јанковић, Војислав Томић, Бојан Некић, Станислав Глигоријевић, Предраг Крстић, Слађан Јанковић и Иван Јовановић.

Након Евхаристијског сабрања, у порти је изведен културно-уметнички програм прилагођен овом изузетно свечаном чину, а потом је приређена трпези љубави коју су са хришћанском брижношћу припремили братство међулушке цркве и верници. Протојереј ставрофор Зоран Алексић се захвалио свима који су помогли да храм Светих Јоакима и Ане буде саграђен и подсетио је на значај и улогу уградње сваког човека у Цркву. Милета Радојевић, из Републичке Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама је захвалио на одликовању и подсетио на успешне али и тешке моменте из историје Епархије шумадијске и Српске Цркве уопште.

Марко Јефтић, јереј



ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У БЕЛОСАВЦИМА

Дана 1. августа када наша Црква прославља Светог деспота Стефана Лазаревића, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију у храму посвећеном Светом деспоту Стефану у Белосавцима. Архиепископи су саслуживали свештеници Епархије шумадијске, а лепоти богослужења допринели су „Српски православни појци“ из Београда.



Наш Владика је у својој беседи говорио о значају благодарности у животу хришћана. Литургија као дело народа Божјег је уједно и Евхаристија, благодарење и благодарност Богу Оцу, кроз Сина, у Духу Светом. Благодарност је много више од искрене захвалности милости Божијој, јер има смисао потпуно предавања и пуног учествовања кроз дар благодати Цркве и свих њених чланова као Тела и удова Христових у божанском начину постојања. Тако, благодарење Богу постаје начин живота који прожима целокупно човеково биће и устројава у њему потпуно нови однос према другом човеку и свету. Евхаристија је чиста и непатворена Љубав, дивна, неизрецива и величанствена, кроз коју дејствује пуна човекова слобода и воља да се преда Господу. Епископ Јован је подучио сабране да се угледају на светли пример Светог Стефана Високог, испричавши потресне моменте из житија великог владара.

Након Причешћа и литије око свете цркве пресечен је славски колач. Домаћин је био Митар Митровић из Белосаваца. Заједничарење је настављено на трпези љубави у парохијском дому у Рабровцу.

Марко Јефтмић, јереј

ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА ПОСВЕЋЕНА СВЕТОМ ДЕСПОТУ СТЕФАНУ У ЦРКВИНАМА

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована током претходне, 2017. године, бројним манифестацијама везаним за шест векова постојања манастира Павловац Архиепископско намесништво младеновачко у сарадњи са Градском општином желело је да укаже на значај Павловца и кенотафа, који обележава место упокојења Светог Стефана деспота српског у марковачком засеку Црквина.

Уз помоћ Градске општине младеновац реновиран је објект у порти храма Светог прорка Илије у Црквинама и у њему смештена изложбена поставка. У овом простору посетиоци, који дођу на место упокојења Светог деспота, могу се упознати за његовим животом, задужбинама, феномену лова у средњовековној Србији, а посебан део посвећен је кенотафу. Преведен је комплетан текст на савремени српски језик и објашњени украси, који се на споменику налазе. Део текста изложбе је из практичних разлога преведен на енглески језик. Кенотаф је симболичан гроб или споменик подигнут у помен покојника чије се тело налази другде.

Изложба је отворена 1. августа, на празник Светог Стефана деспота српског, Свечаном академијом у извођењу „Српских православних појаца“ из Београда, који су рециталом и пригодним нумерама провели присутне кроз животни пут Светог Стефана Лазаревића, али и упознали аудиторијум са чудесним пројавама Светости овог великог мужа нашег народа. Након културно-уметничког програма окупљенима се обратио председник Градске општине Младеновац Владан Глишић, који је говорио о значају манифестација везаних за деспота Стефана и прогласио изложбу отвореном.



Изложба носи назив „Споменик на месту смрти деспота Стефана Лазаревића“, постављена је под покровитељством Градске општине Младеновац и председника ГО Владана Глишића.

Аутори иложбе су: Велибор Катић (Музеј Младеноваца, одељење Музеја града Београда), Немања Марковић (Археолошки институт Београд), Милош Ивановић (Историјски институт Београд) и јереј Марко Јефтмић (Српска Православна Епархија шумадијска, Архиепископско намесништво младеновачко, храм Успења Пресвете Богородице). Фотографије су дело Бранка М. Јовановића, а дизајн Дејана Манделца и Вујадина Радовановића.

Марко Јефтмић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ У МЕСТУ БАЊА

У четвртак, 2. августа, када наша Света Црква прославља Светог прорка Илију, црква у месту Бања код Аранђеловца је прославила своју храмовну славу. Његово Преосвештенство Епископ Г. Јован шумадијски је у овом месту служио Свету архиепископску Литургију уз саслуживање свештеника Шумадијске епархије.

Литургијско сабрање су својим појањем улепшали чланови певачког друштва „Србски Православни појци“ из Београда. У склопу Свете Литургије Владика Јован је крстио малог Косту, сина Дејана Чоловића из Аранђеловца.

Након прочитаног Светог Јеванђеља Епископ Јован је честитао славу домаћину славе и мештанима, а потом је верне поучио својом беседом. Епископ је све подсетио на житије Светог пророка Илије, које нам може бити водич како треба исправно живети. Божија љубав је велика и Бог подједнако воли и грешника и праведника, а то чини да би и грешник осетио љубав Божију и да би се и он окренуо истини. Своје молитве ка Господу треба да усмеримо на прави и истински начин, а прави пример молитвеника нам је Свети пророк Илија. Епископ је још навео да је мали Коста, који је данас постао члан Свете Цркве, примио на себе печат Светога Духа који ће га кроз живот пратити. Он је овом Светом Тајном стекао могућност да буде удеонок Тела Хрисовог и да потом може примити и све остале Свете Тајне.

Након Свете Литургије уприличена је свечана литија око цркве, а потом је Епископ пререзао славски колач овогодишњег домаћина славе Зорана Томковића из Бање. Храмовну славу је честитао и парох бањски јереј Милош Маринковић и захвалио Епископу и свима који су ову свечаност увеличали својим присуством. Након Свете Литургије у порти храма је припремљена трпеза љубави за све окупљене вернике.

Немања Искић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ У ТРНАВИ

У четвртак, 2. августа, када прослављамо Светог пророка Илију, служена је Света Литургија у Трнави. Литургијом је началствовао архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, а саслуживали су му свештенице Епархије шумадијске. За певницом су појали теолог Александар Богојевић и монахиње наших оближњих манастира.

После литије и сечења славског колача, трудом домаћина овогодишње славе Драгољуба Павловића из Горње Тржаве и протојереја ставрофора Слободана Богојевића уприличена је трпеза љубави.

Стеван Илић, ђакон

ЦРКВА У БОТУЉУ ПРОСЛАВИЛА СВЕТУ ПЕТКУ ТРНОВУ

У среду 8. Августа, Светом Литургијом служеном у храму Свете Петке у Ботуљу, Црква Божија је прославила Свету Петку Трнову уз служење свештеника Петра Бранковића и Милана Ћосића.

Прота Милан се након прочитаног Јеванђеља обратио вернима, подсећајући на лепоту наше вере која човеку даје најзвишенији смисао постојања, а то је да служи Богу и људима са умиљењем у срцу и љубављу. Пример за то је светитељка коју данас прослављамо, која је била као једна од мудрих девојака о којима смо чули из данашњег Јеванђеља и која је знала и умела да припреми довољно уља у кандило своје вере, које јој је у поноћној тами обасјало пут ка Женику Христу. Зато је потребно да се научимо од ње и да наше уље вере буде љубав према Христу, којом ће нас Он препознати.

Након причешћа верних, преломљен је Славски Колач, а порта цркве је била претесна да прими све верне који су на овај дан дошли да заједнички прославе Свету Петку Трнову.

Мирослав Васиљевић, протођакон



ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ ПЕТКОВИЦА

У манастиру Петковица, на дан када прослављамо Свету преподобномученицу Параскеву римљанку и Светог Саву трећег архиепископа српског, служена је Света Литургија. Архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић началствовао је Светом Литургијом, а саслуживали су му свештеници Епархије шумадијске. Лепоти Свете Литургије, допринеле су својим појањем монахиње из наших оближњих манастира.

После литије и сечења славског колача, уприличена је трпеза љубави трудом домаћина овогодишње славе Ивана Стаменковића из Баљковца и игуманије манастира Петковица мати Февроније.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ У СИЉЕВИЦИ

Дана 8. августа, када наша Црква прославља Свету преподобномученицу Параскеву, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију уз саслужење бројног свештенства.



За певницом је појао хор „Свети Кнез Лазар“ из Крушевца. Радост овог сабрања увеличало је рукоположење теолога Бориса Милосављевића из Јагодине. У свом обраћању, Епископ Јован је поручио новорукоположеном ђакону да се труди да учи, слуша и непрестано ради на свом усавршавању. Такође му је скренуо пажњу да је пред њим велика част али и још већа одговорност за благодат коју данас добија.

На самом крају Свете Литургије, а на предлог црквено-општинског управног одбора ц. о. рековачке, Епископ Јован је доделио архијерејске грамате признања Милану Мијаиловићу, Микици Миловановићу и Миодрагу Милошевићу, сви из Сиљевице. Такође и архијерејске захвалнице Ненаду Марковићу из Бара, Миловану Петровићу из Бара, Дејану Лукићу из Бара, Храниславу Алексићу из Бара и Милану Ђерђевићу из Сиљевице. По завршеној Светој Литургији за све присутне приређена је богата славска трпеза коју је припремио Миодраг Милошевић са својом породицом а у организацији проте Драгослава Петровића из Рековца.

Свечаност овог дана била је посебна зато што је ово прва Архијерејска Литургија у овој Цркви још од далеке 1980. године.

Новак Илић, протојереј

ПРОСЛАВА ЦРКВЕНЕ СЛАВЕ У КЛОКИ

У четвртак 9. августа, служена је Света Литургија у храму посвећеном Светом велокомученику Пантелејмону у селу Клоки. Литургијом је началствовао протојереј ставрофор Драгољуб Ракић. Саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Након литије и сечења славског колача трудом домаћина славе Мирка Живковића из Клоке уприличена је трпеза љубави у парохијској сали.

Стеван Илић, ђакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И РУКОПОЛОЖЕЊЕ У СТАНОВУ

У четвртак 9. августа, на дан Светог Пантелејмона и Светог Климента, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову. Његовом Преосвештенству су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. За певницом су певали „Србски православни појци“.

После прочитаног Јеванђеља Епископ Јован је у беседи између осталог рекао: „Човек треба да буде свестан како је дивно, свето и узвишено славити и прослављати Бога. Онај који верује у Бога тај га и прославља. Али каквом вером верује? Вером Јеванђелском, јакном, тврдом, како каже Господ Христос у Јеванђељу. Како се још прославља Бог, браћо и сестре? Прославља се Бог у љубави. Све што Бог чини према нама, то чини из љубави. Нас је Бог, браћо и сестре, послао у овај свет да овде започнемо спасење које треба да остваримо у оном вечном и непролазном животу. Ако човек не започне да остварује спасење овде, неће га нигде стећи. Ако овде човек не научи шта је Бог, шта је Црква, шта је светиња, шта је Литургија, он неће никада и нигде научити па ни на небу. Данас славимо Светог човека који је заиста био сав у љубави Божијој и зато је њега љубав Божија сва обасјавала и обасипала, прослављамо човека са много дарова од Бога. Али те дарове Свети Пантелејмон није закопао, напротив, он их је умножавао.“

У току Свете архиепископске Литургије Епископ Јован је рукоположио у чин јереја Бориса Милосављевића поучивши га како да носи крст свештенства и тражећи да дела говоре о њему и његовом труду и раду.

Владика Јован је пререзао славски колач и честитао славу колачарима, породици Суботић и верном народу.

Након Свете Литургије Владика је освештао новоизграђену чесму и икону постављену на чесми. Епископ је доделио грамате захвалности Драгану Симовићу из Крагујевца, Миленку Марјановићу из Кнића и Радославу Николићу из Крагујевца.

Припремљен је културно уметнички програм, у коме су наступили Бора Дугић са оркестром „Ветрови Балкана“, Бобан Продановић и културно уметничко друштво „Дукати“. Старањем братства овог светог храма, након Свете Литургије приређена је трпеза љубави.

Недељко Дикић, ђакон

РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ЧИН ЂАКОНА У ЦРКВЕ СВЕТЕ ПЕТКЕ

У петак, једанаести по Духовима, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архиепископску Литургију у цркви Свете Петке у Виноградима. Тога дана наша света Црква је прослављала Свете апостоле и ђаконе Прохора, Никанора, Тимона и Пармена. Његовом Преосвештенству су саслуживали свештеници Шумадијске епархије. Радост литургијског сабрања је увеличана рукоположењем у чин ђакон Марка Арсенића, чтеца и вероучитеља.

Владика се новорукоположеном ђакону обратио очинским речима, говорећи да се ми спасавамо благодаћу Божијом. Ђакон значи слуга, али не у смислу овосветском, него црквеном смислу, а то значи да смо сви позвани да служимо. Ако човек буде научио да служи онда ће од те службе и дарове да прима. Ко олтару служи да од олтара и живи, речи су Светог апостола Павла.

Александар Борђевић, ђакон

НОВИ ПОСЛЕНИЦИ НА ЊИВИ ГОСПОДЊОЈ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Сабрана око Трпезе Господње Црква је и 12. августа, у недељу 11. по Духовима, славећи Свете апостоле Силу, Силуана, Крискента, Еленета, Андроника, и преподобну Ангелину српску, који су живели за Васкрслога Христа и свето име Његово, који их је и прославио. На овај дан, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архиепископску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, уз саслужење протојереја ставрофора др Зорана Крстића, протојереја ставрофора Драгана Видаковића из Милешевске епархије и свештенства Саборног храма. После прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени Владика је истакао да уколико у породици или друштву влада љубав и праштање, то је сигуран знак да су та породица или то друштво испуњени Духом Светим. Човек треба увек да буде спреман да опрости као што и Гопод опрашта у Јеванђељу овом дужнику. Праштање је лек које је Господ дао нашим душама. Кроз праштање и заједницу човек улази у вечност. Праштати значи изаћи из злопамћења, тј. значи заборавити туђе грехе и недостатке.



Верни народ је био у прилици да учествује у Светој тајни рукоположења. Преосвећени Владика Јован је увео у ред клира Горана Јовановића, рукоположивши га за ђакон, а ђакон Обрада Видаковића је рукоположио у чин презвитера, поставивши га за пароха јунковачког, Архиепископско намесништво опленачко. Обрађујући се верном народу, ђакону Горану и презвитеру Обраду, Владика Јован је нагласио да је велики дар Божији што Господ из народа изабира онога који ће служити Свету Литургију. Новим клирицима Свете Цркве Епископ је поручио да је оно што нас спасава управо благодат Божија и да уколико благодат изгубимо нема нам спасења. Епископ је позвао новорукоположене саслужитеље да се увек сећају дана када су примили благодат Божију и да тај дар чувају као зеницу ока свога.

Литургијско сабрање увеличано је појањем хора „Србски православни појци“ из Београда.

Срећко Зечевић, протојереј

КО ИМА БОГА, ТАЈ ИМА СВА БОГАТСТВА

У манастиру Никоље, другог дана Великогоспојинског поста, када молитвено прослављамо пренос моштију Светог архиђакон и првомученика Стефана, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архиепископску Литургију.

На Литургији Његовом Преосвештенству саслуживали су свештеници Епархије шумадијске. Лепоти богослужења допринео је хор „Опленац“ на челу да диригентом Маријом Ракоњац.

У беседи након прочитаног Јеванђеља, Преосвећени владика је истакао важност задобијања и јачања вере, која треба да краси сваког хришћанина, дајући нам пример Светог архиђакона и првомученика Стефана.

Након Свете Литургије и сечења славског колача, трудом игуманије Евдокије и сестринства манастира уприличена је трпеза љубави.

Стеван Илић, ђакон

ВЛАДИКА ЈОВАН ОСВЕШТАО КРСТОВЕ ЗА КУПОЛЕ ЦРКВЕ У ЈАГОДИНИ

На дан када наша Црква слави Светог свештеномученика Евсигнија, у суботу 18. августа, Његово Пресвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у јагодинском храму Покрова Пресвете Богородице, уз саслуживање свештеника Шумадијске епархије.

Богослужење је било обogaњено велелепним појањем хора „Српски православни појци“.

На почетку Литургије, Епископ шумадијски Г. Јован је освештао шест нових Крстова за куполе храма.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Владика је поучио верни народ, беседивши о значају Свете Тајне Причешћа, додавши да је веома важно за православног хришћанина да се редовно исповеда и да се за сједињење са Христом, у Литургији, припрема постом и молитвом. Такође, пошто је Великогоспојински пост у току, Владика је говорио о смислу православног поста данас.

Светој Чаши Спасења је приступио велики број верника, а након Свете Литургије трпеза љубави је приређена у организацији домаћина.

Младен Алексић, вероучитељ

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ВЕЛИКОЈ КРСНИ

У суботу, 25. августа, када наша Света Црква прославља Свете мученике Фотија и Аникиту, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Рођења Пресвете Богородице у Великој Крсни. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.



Пре Литургије Владика је освештао Крст на улазу у село Велику Крсну. Литургијско сабрање својим појањем су увеличали „Српски православни појци“ из Београда. У својој надахнутој беседи Владика је истакао да је Господ Исус Христос читавог свог живота поучавао и читавим својим животом сведочио да Божија воља, Божија слава и све што се тиче човековог односа са Богом има предност у односу на све остало. Љубав према Богу, која је извор љубави према другим људима и творевини, је изнад свега. Та љубав не потиже обавезе и одговорност коју људи имају у околностима у којима живе. Дати порез цару је легитиман поступак, али

дати Богу Божије је ствар животног опредељења за један одређени вид егзистенције. Предавање Богу онога што му припада значи стално узрастање и унапређивање нашег духовног живота.

Након Литургије Епископ је одликовао за заслуге приликом подизања велепеног Крста на улазу у Велику Крсну Архијерејским граматама захвалности: Лазара Давидовића из Велике Крсне, Љубомира Ђурића из Бијељине и Сашу Николића из Велике Крсне, а Архијерејским захвалницама: Марка Влајића, Славка Вићовца, Томислава Обрадовића, Живомира Вићовца, Радосава Павловића и Предрага Карића све из Велике Крсне. Након евхаристијског сабрање је настављено на трпези љубави коју је припремио парох великоршљански јереј Живан Жујовић, који се бираним речима захвалио нашем Архијереју и изразио осећања свих својих парохијана који су веома благодарни на разумевању које је Епископ указао верном народу овог шумадијског села. Отац Живан је упознао присутне са предањем по којем су велики Крстови били постављени на свим улазима у село (по којима је насеље и добило име) и да сада постоји намера да се ова знамења обнове.

Марко Јефтвић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЧИБУТКОВИЦИ



У недељу, 26. августа, када наша Црква прославља Оданије Преображења Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Чибутковници. Епископу су саслуживали свештеници из наше епархије. Благољепију Сабрања допринело је појање „Српских Православних појаца“. Овом приликом Владика је рукоположио у чин ђакона Александра Бабића, теолога из Великих Црљена, дугогодишњег вероучитеља у колубарско-посавском намесништву.

Обративши се окупљенима Владика Јован протумачио је прочитано зачало из Јеванђеља „О злим виноградарима“. Виноград у овој причи представља читаву творевину. У тај свет, који је требало да буде рај, Бог је насадио и човека. Читав свет, сву творевину Бог је поверио човеку да обрађује. Тако и у овој јеванђељској причи виноградар је требало да негују, плевне и одржавају виноград, а заузврат, кушање плодова винограда, у време њиховог сазревања, представљало је окушање благослова Божијег. Бог је човеку поверио свет, да се свет кроз човека спасава. Нажалост, кроз људску историју човек је често заборављао, попут злих виноградарра, да је истински Домаћин света Бог.

Обративши се новорукоположеном ђакону Владика Јован подсећа на велики дар служења пред престолом Божијим, али и на одговорност коју ово служење носи са собом. Служење је исправно само ако је на корист личног спасења, спасења своје породице и на корист народа Божијег. Све ово

је могуће само ако је наше sluжење у истинском смирењу. Тада Дух Свети надомешћује све наше људске немоћи и недостатке.

Сабрање је завршено трпезом љубави коју је за окупљене вернике приредио парох чибутковачки Жељко Ивковић.

У СЛАВУ И ЧАСТ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

У Крагујевцу, у првопрестолном граду слободне Србије, благословом првојерарха Епархије шумадијске Његово Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, братство Саборног храма, уз свесрдну помоћ Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама при Министарству правде, организовало је девете по реду Великогоспојинске духовне свечаности.



Славска радост почела је свечаним празничним бденијем, 27. августа, које је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење протојереја ставрофора др Зорана Крстића, ректора Богословије Свети Јован Златоусти и братства Саборног храма.

На дан славе, 28. августа, звона Светоуспењског храма су огласила сабрање верног народа око Крви и Тела Господњег у Евхаристији. Свету архијерејску Литургију служио је Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства града Крагујевца.

У својој празничној беседи Преосвећени Владика Јован је између осталог рекао:

„Срећан празник, срећна Слава овом Саборном храму, братству, колачарима и свима вама који сте данас сабрани на овом светом месту. Ово је Саборни храм, а то значи да он на помесном делу сабира све храмове. Данас празнујемо Успеније Мајке Божије, дан када је она прешла из овог живота у онај вечни, непролазни. Њен прелазак није као наш, ми се пресељавамо душом, а Она је данас пресељена у вечни живот и душом и телом, она је вазнесена на небо, и заиста, заслужила је, јер нам је она Бога родила, она нам је Господа донела у овај свет, да би Он нас спасао, да бисмо и ми били тамо где је Она, а то је у Царству небеском. Пресвета Богородица названа је *широм од небеса*, шири је и од неба и од земље, њено крило је шире и загрљај већи. Не може човек да се изговара да нема места у крилу Мајке Божије. Пресвета Богомајка прима наше молитве, али их прима у зависности каква је наша вера. Ако је наша молитва упућена Мајци Божијој кроз веру, она ће нам помоћи. Ми треба да живимо том вером, и да показујемо на делу да верујемо у Бога, Мајку Божију, да верујемо у Цркву Христову, обиље њене Богомајчинске милости излива се на нас, а посебно на мајке, јер на мајци стоји кућа...“

Радост празника употпуњена је приступањем великог броја верних Светој Чаши. После свечане литије око Саборног храма коју је предводио Преосвећени Владика праћен

свештенством и верним народом, пререзан је славски колач и освећено жито. Празнично славље је настављено послужењем за верни народ и свечаним славским ручком.

И ове године житељи града Крагујевцу имали су прилике да посете „Смотру народног стваралаштва“, која је била приређена заслугом Градске туристичке организације, у порти Саборне цркве.

У 17 часова одслужен је акатист Пресветој Богородици, а у 18 часова, организовано је Великогоспојинско вече, уз присуство Преосвећеног Владике Јована. Академију је отворио протојереј ставрофор Жељко Ивковић, Архијерејски намесник младеновачки, беседом о Пресветој Богородици. Славље је настављено сплетом песама и игара Шумадије – ЦНТК Абрашевић, са солистом, мајстором фруле Милинком Ивановићем Црним. Песме Војислава Илића Млађег, Владислава Петковића Диса, поему „Вечна стража“ Милутина Бојића, произнео је глумац Милош Крстовић, молитву Пресветој Богородици, произнела је глумица Јасмина Димитријевић, а песму Плач Матере Божије, изговорио је дечак Тодор Јовановић.

Срећко Зечевић, протојереј

СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕНА СЛАВА ЦРКВЕ У МЛАДЕНОВЦУ

У уторак 28. августа, парохијани младеновачког храма Успења Пресвете Богородице, молитвено су прославили црквену славу. Евхаристијским сабрањем верног народа Божијег начальствовао је Архијерејски намесник младеновачки протојереј ставрофор Жељко Ивковић уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Беседу у вези са празником и његовом спасоносном значају у животима свих нас произнео је отац Петар Лесковац, посебно се осврнувши на снажну веру, која се огледала у сваком сегменту живота Пресвете Богородице. С обзиром на то да је више стотина верника дошло на Литургију и да није било могуће да сви стану у храм, организовано је озвучење, а причешћивање је обављано на три места. Старшина Светоуспенског храма протојереј Слободан Кеџић захвалио се свима на љубави и помоћи коју указују младеновачкој Цркви и подсетио на важност личног доприноса животу и узрастању наше литургијске заједнице.

Након евхаристијског сабрања, заједничарење је настављено трпезом љубави. Они који нису имали времена да остану на славском ручку окупљење и послужење су добили у порти младеновачког храма. Славском ручку у Свечаној сали парохијског дома присуствовали су уз верни народ и јавни и културни радници Младеновца. Домаћин овогодишње славе био је Момчило Јешић, а следеће године домаћини ће бити Момир и Сузана Димитријевић.

Марко Јефтић, јереј

ПРИЗИВ СВЕТОГА ДУХА ЗА УЧЕНИКЕ БОГОСЛОВИЈЕ

Првог септембра, свечани почетак школске године у богословији Светог Јована Златоустог обележен је призивом Духа Светога на ученике, наставно особље и све запослене. Молитвом да се „отворе ум, срца и уста слугу твојих, да би усвајали силу закона твога и са успехом схватили корисне науке које им се предају“, призван је Дух Утешитељ, Дух Свети који надахњује сву твар и изграђује Цркву.

Свето евхаристијско сабрање предводио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, са свештенством – професорима богословије. За певницом су појали ученици богословије предвођени професором господином Немањом Старовлахом. По благослову Епископа, свечану беседу је изговорио протојереј ставрофор др Зоран Крстић, ректор богословије и пожелео добродошлицу првацима, новим богословима, речима да је богословија њихова нова кућа и нови дом.

По великом входу, Преосвећени Владика је рукоположио ђакона Милоша Павића у чин презвитера. Том приликом Епископ је поучио новорукоположеног, речима: данас ђаконе Милоше примаш благодат свештенства, и постајеш свештеник Цркве Христове, Олтара Божијег. Хоћу да верујем да овај Залог благодати и дара Божијег примаш са осећањем вере и одговорности пред Богом и Црквом Христовом. Највећи дар који је Бог дао човеку јесте да служи Свету Литургију. За овај дар Бог од мене и од тебе тражи уздарје а то је да служимо Богу и Цркви првенствено вером а онда чистим срцем, чистим мислима, чистим делима а изнад свега жртвом и љубављу и давањем себе за другог. Зато свештенство није занат, већ добровољно мучеништво. Оно је позив, оно је служење. Молим те имај наду у Бога а не у било ког другог. Сећај се речи пророка Давида који је рекао: Не уздајте се у кнезове ваше, јер у вама нема спасења. Спасење је у Богу.



После заамвоне молитве Преосвећени владика је прочитао молепствије у почетку школског рада, где се Господу молимо за ученике, да их избави од сваког напада непријатеља, да их сачува у православној вери и у свакој побожности и чистоти у све дане живота њиховог, да напредују у знању и у вршењу заповести Божијих.

По завршеној Литургији, богословија је приредила свечану трпезу за свештенство, професоре и ученике.

Александар Ђорђевић, ђакон

СВЕТА ЛИТУРГИЈА У Манастиру ДЕНКОВАЦ

Дана, 5. септембра, када наша Света Црква прославља Светог свештенотученика Иринеја Лионског и Светог мученика Лупа, Његово Преосвештенство, Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску литургију у манастиру Успенија Пресвете Богородице – Денковцу.

Његовом Преосвештенству саслуживали су високопреподобни архимандрит Нифонт (Павловић) из шабачке епархије, протосинђел Пајсије (Будимир) из сремске епархије, игуман ове свете обитељи архимандрит Серафим (Божић), игуман манастира Саринац протосинђел Николај (Младеновић), настојатељ манастира Пиносава игуман Петар (Драгојловић), као и свештенство епархије шумадијске. Молитвеног учешћа на литургијском сабрању у овој Светој обитељи надомак Крагујевца узеле су и сестре манастира Драче, Дивостина, Липара, Ралетинца, Бајчетине. За благолепије и торжественост сабрања били су задужени „Српски Православни Појци“ из Београда.

Повод за овакво сабрање било је прослављање јубилеја петнаестогодишњице од рукоположења у чин јеромонаха архимандрита Серафима, настојатеља ове Свете обитељи. Литургији је претходило и освећење звона која су приложили чланови породице Крстић из Аустрије.

У својој надахнутој беседи која је уследила после прочитане перикопе из Еванђеља о Марти и Марији, наш Владика је, тумачивши овај одељак из Светога Писма, рекао да је заиста добро и потребно трудити се у славу Божију, али да је послушност, коју је показала сестра Марија, много значајнија и потребнија у животу једног Хришћанина.

Ово торжествено сабрање је настављено у манастирском трпезару уз трпезу љубави, коју је припремио игуман манастира, отац Серафим са својом у Христу братијом и добротворима ове свете обитељи.

Илија Арсенијевић

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЈУНКОВЦУ

У недељу петнаесту по Духовима, 9. септембра, када молитвено прослављамо Светог Пимена Великог и Сабор Српских Светитеља, Свету архијерејску Литургију служио је Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства Епархије шумадијске. За певницом су појали чланови Певачког друштва „Српски православни појци“. Након прочитаног Јеванђеља, Преосвећени Владика обратио се присутном народу богонадахнутом беседом у којој је између осталог рекао да смо се окупили данас у храму Божијем да прослављамо Бога, а када прослављамо Бога прослављамо и све Свете. На овај начин се и ми освећујемо јер назначење сваког хришћанина јесте да буде свет. Свети апостол Павле о овоме је говорио: „Будите свети као што је свет Господ наш Исус Христос“.

На крају Свете Литургије Преосвећени Владика пререзао је славски колач са домаћином храмовне славе Марком Милановићем. Великим трудом домаћина славе и осталих парохијана уприличена је трпеза љубави.

Стеван Илић, ђакон

СВЕЧАНА ЛИТИЈА ДО Манастира ЈОШАНИЦЕ

У суботу, 8. септембра, благочестиви Јагодинци, предвођени братством манастира Јошанице и својим свештенством, кренули су у свечану литију из Старе цркве у Јагодини до манастира Јошанице, поводом прославе славе манастирске капеле Сабора српских светитеља.



Тринаесту годину заредом, свечана литија је устаљеном маршрутом, дугом око 13 километара, ходила од Јагодине кроз околна села до манастира, успут позивајући и призивајући све оне који су вољни на овакву врсту молитве и подвига, да јој се придруже.

У току два краћа задржавања у Винорачи и у Сиоковцу у порти цркве, прочитано је Свето Јеванђеље и узнете су молитве за доброту овог краја. Уследио је краћи одмор уз послужење које су припремили добри људи из ових села. Свечана литија је после неколико сати стигла у манастир. Ту

је испред манастира архимандрит Евтимије са својим братством и пригодним окрепљењем, дочекао верни народ. После краћег одмора служено је вечерње са петохлебницом, када су мошти Светог великомученика Пантелејмона, које су ношене у литији, изнете на поклоњење вернима. Вечерње богослужење служио је архијерејски намесник белички, протојереј ставрофор Небојша Младеновић са свештеницима Епархије шумадијске, уз појање свештенства и братства манастира Јошанице. Након богослужења, вернима се обратио намесник белички, проповедајући о значају српских светитеља, пре свега о значају Светог Саве за нашу Цркву и наш идентитет и пожелео да још дуго и много година, сви заједно, слаavimo и прослављамо њихово име и да се напајамо њиховом духовношћу и да нам буду узор и пример како треба да живимо и како да се Богу молимо, захваљујући се, на крају, игуману Евтимију и братству манастира на добродошлицу.

Младен Ристановић, вероучитељ

СЛАВА ЦРКВЕ БРВНАРЕ НА ИМАЊУ ПОРОДИЦЕ КАРИЋ У ОРАШЦУ

У устанничком селу Орашац, надамак Аранђеловца, верни и богобојажљиви народ са својим свештенством у недељу 16. септембра дочека свога архијереја Јована шумадијског на имању породице Карић испред цркве брвнаре посвећене Светом Јоаникију, првом патријарху српском, чија се успомена на овај свети дан прославља. Свету архијерејску Литургију служио је Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске. На Светој Литургији су одговарали чланови хора „Света Анастасија српска“ из Аранђеловца.



После читања Светог Јеванђеља о талантима и верним и лењим слугама, Епископ Јован је појаснио значај ове јеванђелске приче и окупљене вернике поучио својом беседом. Преосвећени Владика је подсетио и на Светог Јоаникија, првог патријарха српског, кога данас прослављамо и позвао нас је да се угледамо на њега, јер дарове које је он добио, није чувао само за себе, већ их је многоструко умножио и тиме је испунио време Богом. На самом крају своје беседе, Епископ се дотакао и једне веома болне теме за све Србе, теме Косова и подсетио нас да за Косово и Метохију треба да дамо молитву, да дамо жртву, а не да Косовом тргујемо као да нам та света српска земља не представља ништа. По заамвној молитви, Епископ, свештенство и верни народ су кренули у свечану Литију око цркве, а потом је Епископ пререзао славски колач и честитао славу храма вернима и домаћинима породици Карић из Орашца. По резању славског колача Епископ Јован је одликовао протојереја ставо-

фора Милисаву Симића, пароха орашачког, орденом „Војда Карађорђа“, у знак признања за велику љубав према својој светој Цркви коју је показао ревносном свештеничком службом на парохији орашачкој.

Немања Искић, јереј

СЛАВА ПАРАКЛИСА Манастира БЛАГОВЕШТЕЊЕ

У манастиру Благовештење надамак Тополе литургијски свечано прослављена је слава параклиса који је посвећен Чуду светог архангела Михаила у Хони (Колоси) у Фригији. Монахиње ове светиње имале су част да угосте свог Првојерарха – Епископа шумадијског Г. Јована. Владика је служио Свету архијерејску Литургију, а саслуживали су свештеници Епархије шумадијске. Својим појањем монахиње наше епархије узеле су учешћа на евхаристијском сабрању.

После прочитаног зачала из Светог Јеванђеља, Епископ Јован је поучио сабрани народ богонадахнутом беседом. Након резања славског колача, сабрање је настављено трpezом љубави у манастирској трpezарији, коју су својим трудом припремиле монахиње манастира заједно са својом игуманијом Салафаилом.

Стеван Илић, ђакон

КАРАЂОРЂЕВА ЦРКВА И ГРАД ТОПОЛА ПРОСЛАВИЛИ СЛАВУ

Када је давне 1804. године подигао Први српски устанак и на неко време ослободио свој народ у Шумадији од турског ропства, Георгије Петровић, у народу познатији као Карађорђе, саградио је мало утврђење са четири куле и цркву посвећену Рођењу Пресвете Богородице.

Данас, 21. септембра, на том месту Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Архијерејску Литургију на којој су саслуживали свештеници Епархије шумадијске и гости из америке протојереј ставрофор Samer Youssef и ђакон John Dibs (Антиохијска Патријаршија). За певницом је био хор „Опленац“ на челу са диригентом Маријом Ракоњац.

На Евхаристијском сабрању присутни су били Њ. К. В. престолонаследник Александар Карађорђевић и његова супруга принцеза Катарина, председник Општине Топола Драган Живановић, председник скупштине и народни посланик Драган Јовановић, директор задужбине „Краљ Петар I“ Драган Рељић, члан епархијског савета Будимир Стаматовић, ученици и наставници основне и средње школе из Тополе и многобројни верни народ.

У беседи након прочитаног Јеванђеља, Преосвећени владика обратио се верном народу рекавши да нема језика ни тих речи којима бисмо могли да искажемо и опишемо и пребројимо сва она чудеса и помоћи и заштиту које Пресвета Богородица чини према људском роду. Владика је истакао важност наше вере рекавши да вера наша треба да разгони таму нашег ума и срца да би се Бог и Мајка Божија уселили у нас и да би Они говорили из нас као би нас оплеменили и оспособили да кажемо неку похвалну реч о Богу, о Мајци Божијој, о Цркви Божијој, о Јеванђељу.

Пред крај Свете Литургије Преосвећени владика, свештеници и верни народ кренули су у литију улицама Тополе. Испред општине пресечен је славски колач, а затим је код споменика пострадалим војницима из Првог Светског рата одслужен мали помен. Молитвено сабрање настављено је сечењем славског колача испред Карађорђевог цркве.

Славски ручак припремљен је трудом овогодишњег свечара Велизара Миљковића и његове породице.

Стеван Илић, ђакон



СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ГРЦЦУ

У недељу 23. септембра, када наша Света Црква слави Свете мученице Минодору, Митродору и Нифодору Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у селу Грццу, надомак Смедеревске Паланке. Епископу су саслуживало свештенство Епархије шумадијске и многобројни народ села Грцца и околине. Светој Литургији претходило је освећење палионице за свеће и новоподигнуте чесме у порти парохијског храма. Преосвећени Владика Јован је у својој богонадахнутој беседи подсетио окупљени народ на значај и важност молитве и цитирао речи Господа нашег Исуса Христа: „Молите се непрестано“. Као добар пример истински вапајне молитве владика је навео пример из прочитаног Јеванђеља, пример Хананејке која се вапајно молила Господу да јој излечи ђавоиману ћерку. Владика је још истакао да ова прича показује да Господ не гледа ко је ко већ да даје исцељење и спасење свакоме ко му са вером и молитвом приступа. Упоредио је Израил са нама Србима и објаснио да су и они себе сматрали великим и достојним спасења само зато што су изабрани народ Божији, а тако и ми Срби себе знамо да гледамо само зато што смо рођени у Србији. На крају је Епископ Јован закључио: „Без живе вере и молитве нема нам спасења“.

Свету Литургију су украсили својим појањем чланови хора „Србски православни појци“, као и деца из основне школе са својим вероучитељем Ивицом Стојковићем који је децу и привео светом Причешћу.

После свете Литургије у парохијском дому уготовљена је трпеза љубави коју је са својим народом припремио парох грчански јереј Милан Кецић.

Владимир Степановић, ђакон

ЗАВРШНО ВЕЧЕ ГОСПОЈИНСКИХ СВЕЧАНОСТИ

У четвртак, 20. септембра, у свечаној сали Епархијског двора приређен је пригодан духовни програм поводом завршетка Деветих Госпојинских свечаности. Главни извођачи рецитација, драмског програма и духовних песама били су ученици основних и средњих школа Епархије шумадијске који су током првих септембарских дана сличан програм изводили у оквирима часова духовности, одржаних широм наше епархије. Свечаности је присуствовао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, представници школске управе града Крагујевца, свештенство и верни народ Епархије шумадијске, као и вероучитељи са својим бројним ученицима.



У нади да ће нас Пресвета Богородица и у будуће окупљати на овај плодносни и несвакидашњи начин, Девете Госпојинске свечаности завршене су молитвом „Достојно

јест“ коју су произнели чланови хора Саборног храма заједно са свим присутним верницима.

ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕНОГ ЗВОНА У БАРОШЕВЦУ

У суботу по Крстовдану, 29. септембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, у поподневним часовима посетио је цркву Покрова Пресвете Богородице у месту Барошевац, надомак Лазареваца. Овом приликом Владика је у присуству свештенства и верника колубарско-посавског намесништва освештао ново звоно за цркву. Освештавањем трећег звона и његовим постављањем на звоник барошевачке цркве, звоник је враћен у првобитно стање. За време Другог светског рата, окупатор је, 1943. године, једно од три звона барошевачке светиње претопио у топовску ђулад. Звоник је купљено средствима ГО Лазаревац и прилозима верника барошевачке парохије.

ОСМА СМОТРА ЦРКВЕНОГ БЕСЕДНИШТВА У ПОПОВИЋУ

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, под покровитељством Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама Министарства правде Владе Републике Србије, Градске општине Сопот и Центра за културу Сопот, у суботу 29. септембра у порти цркве Светог великомученика Георгија у Поповићу одржана је осма по реду „Смотра црквеног беседништва“.



Тема овогодишњег Беседништва је била „У сусрет 800 годишњици самосталности СПЦ“. Ове године богонадахнутим речима су нам се обратили: свештеник Глигорије Марковић – Архиепископија београдско-карловачка, свештеник Игор Карановић – Епархија банатска, свештеник Никола Милошевић – Епархија Шабачка и професор Богословије у Београду Горан Раденковић.

За музички део програма су били задужени ученици верске наставе СМШ „Др Милоје Милојевић“ из Крагујевца, под водством вероучитеља Предрага Обровића. Простор црквеног дворишта у Поповићу се за ову прилику додатно обогатио изложбом икона коју уступа Висока школа – Академија СПЦ за уметност и конзервацију, као и доласком Удружења Краљевски ред витезова.

Организаторе овог дијалогско-духовног надметања је ове године обрадовала посета великог броја миле браће и сестара, а посебно посета Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована и председника Градске општине Сопот Живорада Милосављевића.

И ове године је поповићка црква дала мали допринос беседништву.

Марко Стевановић, протонамесник

ИКОНОПИС ДЕВЕТНАЕСТОГ ВЕКА НА ТЕРИТОРИЈИ МЛАДЕНОВЦА

У оквиру Дана европске баштине, у организацији Градске општине Младеновац у галерији „Фоаје“ младеновачког Центра за културу и туризам од 24. до 27. Септембра одржана је изложба „Иконопис на територији општине Младеновац у деветнаестом веку“ аутора Радисе Маринковића и Дејана Манделца. Изложено је двадесет икона које се махом чувају у црквама у околини Младеновца, док су иконостаси и делови живописа представљени са фотографијама на паноима. Каленић доноси текст из каталога са изложбе

О Иконопису деветнаестог века на територији Младеновца мало се зна у стручној јавности. Тек спорадично се у литератури помињу имена неких зографа и сликара, пре свих Јована Стергевића, званог Јања Молер, и Димитрија Посниковића, мада се уметничка делатност на овим просторима, највише и везује за имена ова два уметника. Историчари уметности Миодраг Јовановић и Бранко Вујовић у својим књигама само наводе места где су ови сликари стварали, без ширег приказа њихових освајења. Тек Леонтије Павловић и Катарина Павловић, опширно пишу о делатности Димитрија Посниковића.

Студија Леонтија Павловића, „Сликар Димитрије Посник у смедеревском Подунављу“ из 1967. године опширно говори о иконостасу у Марковцу и шест икона, које је насликао за иконостас у Великој Иванчи (сачуване су само четири) и то је до сада, једини рад који је објављен о иконопису са ових простора.

Најстарије дело са познатим именом аутора су *Царске двери*, које помиње Леонтије Павловић, напомињући да су пренете из старе марковачке цркве у Велику Иванчу, не наводећи име зографа. Без сумње, анализом стила утврдили смо да их је насликао Јања Молер 1830. године. Датум је уписан са обе стране изнад текста приложника. Затим исти зограф према наводима из литературе, године 1841. осликава иконостас цркве у Јагњилу. Са сигурношћу можемо рећи да су пет преосталих икона из цркве брвнаре из Влашке, саграђене 1845. Године, насликали синови Јање Молера, Михаил и Јован, који су узели презиме Молеровић. После очеве смрти настанили су се у Београду и наставили сликарску делатност, у потпуности опонашајући очев стил и зографске обрасце сликања. Без сумње је да су за цркву брвнару у Влашкој урадили читав иконостас, од кога су данас преостале иконе: *Свети Јован Крститељ*, *Први грех Адама и Еве*, *Жртва Аврамова* и две јако оштећене, *Богородица* и *Свети Цар Константин и царица Јелена*.



Царске двери са иконостаса старе цркве у Великој Иванчи, сликар: Јања Молер

Већ у петој деценији деветнаестог века мајстори, зографи из јужних крајева Балкана, најчешће Цинцари, губе примат у ослобођеној Србији и посао преузимају школовани сликари из Војводине, али и домаћи. Најбољи пример таквог мајстора представља

Димитрије Посниковић, ученик, поштовалац и подржавалац сликарства Димитрија Аврамовића. У цркви Светог пророка Илије у Марковцу, Посниковић ради иконостас на коме се и потписао на престоној икони Христа, највероватније 1853. Нешто пре, можда пред крај 1852. године урадио је и шест икона за цркву у Великој Иванчи. За исту цркву насликао је и плаштаницу. Међутим, упоредном анализом стила овог уметника, открили смо и осликану црквену заставу за коју са сигурношћу можемо да кажемо да је рад истог аутора. На икони *Крунисање Богородице* постоји запис приложника и година 1849.

Трећи комплетно осликан иконостас на подручју Младеновца, онај у Корабици, по мишљењу Миодрага Јовановића вероватно је насликан после 1864. године. М. Јовановић наводи да га је урадио Милија Марковић са синovima Николом и Радованом. Међутим, са сигурношћу можемо рећи да је то самостално дело Николе Марковића.

Од осталих појединачних икона за сада смо утврдили име једног аутора. Упоредном анализом стила, утврдили смо да је икону Светог Николе, која се налази у цркви у Великој Иванчи, насликао Милосав Марковић, крајем деветнаестог века. О овом сликару се мало зна и ретко је помињан у стручној литератури.

ЈОВАН СТЕРГЕВИЋ – ЈАЊА МОЛЕР (Рођен највероватније пред крај осамнаестог века, умро у Крагујевцу 1841. или почетком 1842)

Досељава се у Крагујевац и ускоро постаје нека врста дворског сликара кнеза Милоша Обреновића, за кога ради 1822. године пределе и празничне иконе за новоподигнуту цркву Силаска Светог Духа у Крагујевцу.

Његово сликарство, које доноси са југа, где је и рођен, највероватније у Македонији у цинцарској породици, сасвим је задовољавало укус кнеза Милоша и клијентеле широм кнежевине Србије.

Деловао је у Србији са својом великом иконописачком дружином преко две деценије, насликавши велики број иконостаса и појединачних икона.

Његови радови налазе се данас у многим црквама и манастирима у Србији: у Нишу, Крагујевцу, Јагодини, Свилајнцу, Лозовику, Кусатку, Сибници, Топчидеру, Вољавчи, Јагњилу...

ДИМИТРИЈЕ ПОСНИКОВИЋ (Бијело Брдо код Осијека, 1814 – Београд, 1891)

Прва сликарска знања стекао је у радионици Илије Лончаревића. Око 1840. дошао је у Земун, где је четири године учио сликарство код Живка Петровића. Из тог периода потичу и његови први радови. Око 1844. године дошао је у Београд, где се упознао са Димитријем Аврамовићем и његовим делом, прихватајући назаренско сликарство свог учитеља и сарадника, што ће га као сликара надаље у потпуности обележити.

Овом начину сликања остаће веран до краја живота, сликајући широм Србије иконостасе, зидне композиције и појединачне иконе. Био је веома популаран у српској средини скоро током читаве друге половине деветнаестог века. При том изузетно плодан, јефтин и покретљив, насликао је велики број иконостаса и појединачних икона: у Брзој Паланци, Ивањици, Доњем Милановцу, Коларима, Браничеву, Марковцу...

Иконостас цркве Светог пророка Илије у Црквинама, сликар: Димитрије Посниковић



Децав престононе иконе Пресвете Богородице са иконостаса цркве Сигаска Светог Духа у Кордацици, сликар Никола Марковић

НИКОЛА МАРКОВИЋ (Пожаревац, 1843 – Београд, 1889)

Сликарство је почео да учи код оца Милије, а наставио код Стеве Тодоровића у Београду. Студирао је на Академији у Фиренци и путовао у Немачку и Француску. По повратку у Београд изабран је за редовног члана Српског ученог друштва 1870. године. Сматра се да иконостас у Аранђеловцу спада у његова прва самостална дела кога је насликао са помоћницима 1863. године. Блиско је сарађивао са Стевом Тодоровићем и једно време био је у самом врху српског националног сликарства. Урадио је многе иконостасе и појединачне радове по Србији: у Горњем Милановцу, Ваљеву, Кораћици, Љубостињи, Пожаревцу, Лозници, Зајечару, Књажевцу...

МИЛИСАВ МАРКОВИЋ (Књажевац, 1863 – Београд, 1910)

Бавио се искључиво иконописом, чије је основе савладао учећи и помажући сликару Николи Марковићу. У потпуности под утицајем учитеља, радио је иконе, иконостасе или зидне слике за преко педесет цркава широм Србије. Да би благовремено реализовао многе поруџбине, помагали су му жена Божана, рођена Мећенћек и син Никола.

У цркви у Великој Иванчи налази се његова икона Светог Николе из друге половине XIX века.

Радиша Маринковић, историчар уметности

Мигел Паласио

ВАЛААМ И ЊЕГОВЕ СВЕТИЊЕ

Белешке ходочасника

Почетком маја 2018. године био сам у саставу невелике ходочасничке групе на задивљујућем месту, у Валаамском архипелагу, где је смештен чувени православни манастир. Архипелаг се налази у Карелији, у северном делу Ладоског језера, на 22 километра од копна, и броји око 50 острва заједничке површине 36 квадратних километара.

Пут до тамо није једноставан и одвија се по ваздуху (ако летите авионом до Санкт-Петербурга), копну и води. Стигли смо у северну престоницу 4. маја увече, а већ у 4:30 ујутро следећег дана путовали смо аутобусом у омањи град Приозерск, који се налази на обали Ладоског језера. Одатле смо се у манастир упутили на топлоходу. Пловили смо три и по часа (у летње време из Приозерска полазе „Метеори”, који довозе путнике за мање од једног и по часа). На копну најближи Валааму је град Сортавала, међутим тамо није лако dospети из Москве.

Ладоско језеро је хладно, тамно и негостопримљиво. Тамо често бесне олује. Нама је успело: водена површина била је мирна. Истина, без обзира на топло време, дувао је ледени продоран ветар. Ходочасницима и туристима који посећују Валаам у пролеће препоручио бих да обавезно понесу капе, топлу одећу и обућу. У тамошњим местима природа поседује опчињавајућу студену лепоту.

Назив „Валаам” потиче од угро-финског топонима Valamo, где је valo – „светлост”, „заклетва” (по другој хипотези – „висока земља”), или од финске речи valaa – „изливати од метала”. Такође се наводе разни датуми настанка манастира: једни истраживачи наводе крај X века, други – XIV век.

Сигурно је познато да су свету обитељ основали преподобни Сергије и Герман. У Валаамском манастиру подвизавао се преподобни Герман Аљаски, који је био први православни мисионар у Америци. Северни Атон, како често називају Валаам, био је место ходочашћа руских царева и чланова њихових породица, надахњивао је блиставе представнике руске културе и науке: И. И. Шишкина, А. И. Кујинца, Н. С. Љескова, Ф. И. Тјутчева, П. И. Чајковског, Н. Н. Миклухо-Маклаја, Д. И. Менделјејева и многе друге.

Валааму се дешавало да неко време буде у саставу Шведске (XVIII век) и Финске (1917 – 1940 године). Највећи процват манастир достиже средином XIX столећа, у годинама четрдесетдвогодишњег настојатељства игумана Дамаскина (Кононова). Најтрагичнији период његове историје догодио се од четрдесетих до осамдесетих година прошлог века, када се унутар манастирских зидина сместила школа боцмана и бродских момака, а затим дом инвалида. На Валааму је такође деловао Комбинат за промет рибе.

Монашки живот обновљен је 1989. године, а од 1992. године манастир има ставропигијални статус (то јест непосредно је потчињен патријарху, у чије име се текућим стварима бави игуман обитељи – епископ Панкратије Тројицки). Данас обитељ броји око 200 људи. У обитељи се образовала вредна парохија, делују културно просветни центар и недељна школа.

Током нашег тродневног боравка на Северном Атону образовала се, с моје тачке гледишта, веома значајна маршрута, коју сам препоручивао не само ходочасницима, него и свим љубитељима културног туризма. Светиње, које се



Валаамски Спасо-Преображењски ставропигијални мушки манастир

налазе на местима толико богатим историјом и природом (На Валааму је избројано око 480 врста биљака), старинске и изузетне, уз то нимало помпезне архитектуре, предивне инфраструктуре и пријатне атмосфере, важно је и корисно све упознати.

Гора Тавор

Тавор је гора висока 588 метара у источном делу Израилске долине, у Доњој Галилеји, на девет километара југоисточно од Назарета. На њој се догодило Преображење Господње: „И после шест дана узео Исус Петра, Јакова и Јована, брата његова, и изведе их на гору високу саме. И преобрази се пред њима, и засија се лице Његово као сунце, а хаљине његове постадоше беле као светлост” (Мт. 17, 1–2).



Споменик апостолу Андреју Првозваном

Андреј Првознани је један од дванаесторице апостола. Како следи из Јеванђеља по Јовану, он је био први позван од Исуса Христа, зато се назива Првозваним. Када су ученици међу собом поделили земље, у којима је предстојало да проповедају хришћанство, апостолу Андреју су допале источноевропске земље. Он је био познат и поштован у Русији. Почетком XII века велики кнез Владимир Мономахом наредио је да се унесе у следећу редакцију „Повести минулих лета” фрагмент о посети Светог апостола Андреја Русији. У складу са насталом легендом, он је предузео путовање из Крима у Рим преко Ладоге и ступио на острва Валаамског архипелага. Успут је ученик Христов боравио на брдима, где ће касније биди изграђен Кијев, и благословио их.

Године 2003. на Валаам из Грчке биле су пренешене мошти Светог апостола Андреја. Споменик Андреју Првозваном је недалеко од Светих врата манастира осветио 2014. године патријарх Московски и целе Русије Кирил.

Спасо-Преображенски саборни храм

Главну цркву Валаама примети свако ко стигне овде, стојећи код подножја горе Тавор.

Доњи храм био је освећен 1892. године у име Преподобних Сергија и Германа, валаамских чудотвораца. Изграђен је у грчком стилу, пошто су оснивачи манастира у Русију дошли из Византије. То је монашки храм, који својим ентеријером побуђује на понирање у себе и на покајничку молитву. У садашње време од пре-револуционарне саборне цркве није ништа остало. На срећу, према сачуваним фотографијама до 1996. године успели су да обнове у општим цртама првобитни облик цркве.

Испод рибњака доњег саборног Спасо-Преображенског храма похрањене су мошти Преподобних Сергија и Германа. Над реликвијама је постављена икона „Господа Сведржитеља са онима који долазе”. На овој икони, која се сачувала на чудесан начин, приказани су Преподобни Сергије и Герман који се на коленима моле за валаамску обитељ. На десетогодишњицу обнављања монашког живота на Валааму ова икона је мироточила.

У близини се налази пресликана валаамска икона Божије Мајке. Богородица је оденута у тамноцрвену плаштаницу и стоји као огњени стуб, спајајући небо и земљу, у чијој средини, на престолу, седи Младенац Исус. Његова десна рука благосиља, а у левој се налази држава крунисана крстом – символ царске власти. Према предању, овај свети лик води порекло од византијске чудотворне иконе „Никопеја” („Победотворна”), коју је насликао јеванђелиста Лука. После пљачкања Константинопоља од стране крсташа, икона је dospела у Венецију, чувана је у затвореном кивоту у базилици Светог Марка и тек од седамдесетих година XX века доступна је за посетиоце. Вероватно су Преподобни Сергије и Герман донели пре-

Гост се искрцава са топлохода на пристаништу Манастирског залива Валаама, који се налази код подножја истоимене горе. Валаамски Тавор уздиже се на 30 метара изнад новог Ладошког језера. На тај начин, да би сте доспели у манастир неопходно је уложити напоре да бисте се попели горе. Многи манастирски скитови изграђени су тако да је до њих тешко доћи, да то захтева физички напор.

Тавор на Валааму са три стране је окружен велелепним вртовима, које вековима одржавају монаси.

Знамењска капела

Наспрам улаза у манастир где стоји капела, у чијем је центру смештена икона Мајке Божије „Знамење”, обично почиње упознавање са валаамском обитељи. Капела је подигнута 1862. године у спомен посете манастиру Александра II и чланова императорске породице, о чему сведочи исклесан натпис у медаљону, зато капелу још називају Царском. Изграђена је од карелског шупљикастог мермера, сокла је од сивог сердоболског гранита, и на себи има камену арку са троугластим фронтонем, где је изграђен камени медаљон.

сликану икону „Никопеја” на Валаам. Осмељујемо се да кажемо да је самом својом историјом ова икона постала заједничка светиња за источне и западне хришћане.

Временом је валаамски лик Мајке Божије био изгубљен, али њега је 1878. године поново створио Алексеј Константинов, који је касније примио монашки постриг са именом Алимпије и био на челу валаамске иконописачке радионице. Задивљујуће је да је у моменту осликавања иконе јеромонаху Алимпију било свега 26 година.

Са доласком совјетске власти на Валаам 1940. године, манастирска братија је напустила обитељ и прешла у Финску, основавши Ново-Валаамски манастир. Тамо су били превезени многи предмети: утваре, библиотека, архив и, наравно, посебно значајне иконе, међу њима Валаамска Мајка Божија. У Старом Валааму чува се верна копија иконе, израђена 1900. године од стране оца Алимпија или његових најближих ученика. Поред ове иконе налази се њена умањена копија, насликана 2005. године специјално за мисију без преседана: од 8. септембра до 11. октобра више од хиљаду пута је облетела Земљу на боку космичког брода „Сојуз”. По молитвама пред валаском иконом Мајке Божије стотине болесних примиле су исцељење.

Из доње цркве, ступајући гранитним степеницама, уздуж којих су на зидовима приказани сви руски светитељи, ступамо у горњи храм Преображења Господњег. Он је светлији, свечанији и пространији (смешта 3000 људи). Храм је подигнут 1896. године у руском стилу. На изградњу је отишло 3,5 милиона цигала (свака тежине 7 кг), направљена управо на острву од локалне глине. Осликавањем зидова руководио је други обдарени мајстор, монах Лука (Богданов), руководилац Валаамске школе живописа. У совјетским годинама запуштена саборна црква полако се урушила. Рестаурација је почела 1980-их година, и успели су да спасу само део фресака.

На престони празник обитељи, 19. августа 2005. године, на Преображење Господње, патријарх Московски и целе Русије Алексје II, који је дубоко волео Валаам, извршио је велико освећење манастирске саборне цркве.

Надвратна црква Светих апостола Петра и Павла

Петропавловска црква на Светим вратима – главном улазу у манастир – изграђена је у освит XIX века у стилу руског класицизма XVIII века. Ова црква поделила је жалосну судбину других манастирских здања: 1940. године полазници школе боцмана и бродских момака разорили су је и оскрнавили: на пример, златни стубови који су украшавали иконостас, били су скинути и коришћени као сценска декорација у клубу, уређеном у доњем храму Спасо-Преображењске саборне цркве.

Храм се сада рестаурира, богослужења се врше једанпут годишње – на празник Светих апостола Петра и Павла.

Храм Свете Живоначалне Тројице и икона „Живоносни Извор”

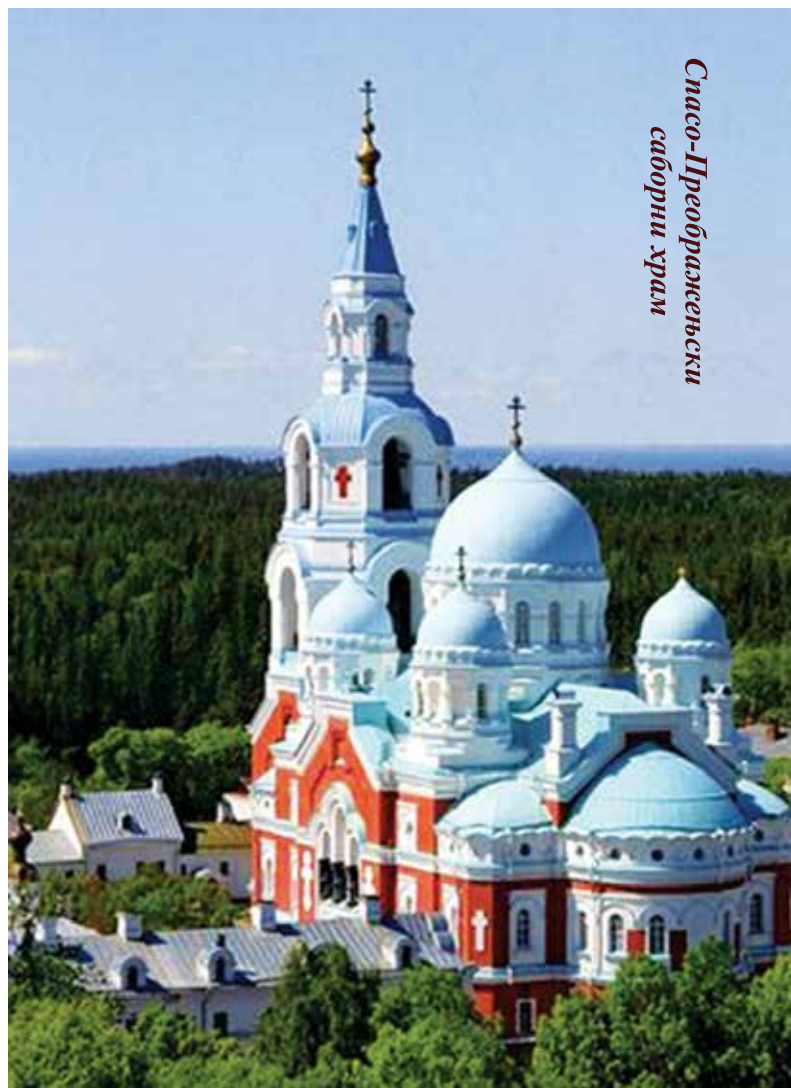
На супротној страни од Петропавловског храма налази се црква у част иконе Божије Мајке „Живоносни Извор”. Она је била подигнута 1814. године. Године 1837. на иницијативу добротвора храм су надградиле, осветивши нову горњу цркву, посвећену Светој Живоначалној Тројици. Архитектонски облик храма је веома једноставан, као код Петропавловске цркве, иако је споља храм знатно масивнији и тежи. Украшавају га

карнизе сложеног профила и иконе у медаљонима. У годинама совјетско-финског рата (1939–1940) он је најтеже пострадао од бомбардовања. Данас је црква обновљена.

Историјски храм Свете Живоначалне Тројице и икона „Живоносни Извор” били су болнички. Њему су прикључени манастирска болница и библиотека.

Црква Успења Пресвете Богородице

Црква Успења Пресвете Богородице освећена је 1785. године у својству трпезаријске цркве. У православним манастирима трпезарија је често спојена са храмом, јер се заједничко окушање хране сматра неодвојивим продуктом богослужења. Ручак довршава Литургију, а вечера – вечерњу са повечерјем и монашким правилом.



Спасо-Преображенски саборни храм

Свој савремени изглед црква је стекла као резултат многобројних преправки крајем XVIII столећа и шездесетих година XIX века. Она подсећа на псковско-новгородске цркве из XV века: просто квадратно здање, чији су зидови просечени мистријама, крунисана је невеликом луковицом на танкој пригушеној подлози куполе.

У совјетском периоду здање Успењске цркве заузимала је продавница колонијалне робе, ипак се у овом храму сачувало на својим местима једанаест икона, насликаних на размеђи XVIII–XIX века специјално за његов иконостас. Ова осликавања открили су рестауратори под слојем уљане боје.

Успењски храм је 1994. године осветио патријарх Московски и целе Русије Алексје II.

Никољски скит

Овај скит дочекује госте Валаама при улазу у Манастирски залив. Назван је у част најпоштованијег хришћанског светитеља – Светог Николе, архиепископа Мира Ликијске, чудотворца. У Никољском скиту чува се честица моштију Светог Николе.

Да бисте доспели из централног манастирског мајура у скит, потребно је прећи око два километра, између осталог и мноштво дрвених мостића. Пред скитом се завршава острво Валаам и почиње острво Никољски, које се претходно називало Крстовим.

Изграђен 1833. године у традицијама руског грађевинарства XVII века, Никољски храм је некада служио као светионик (у једном од његових великих прозора увек је горео велики фењер). Поред цркве монаси су подигли повртњак и воћњак, заштићени од хладних ветрова с једне стране камени зид, с друге – боровом шумом. Са трга код цркве отвара се предиван поглед на Ладогу.

Црква Николаја Чудотворца била је омиљено место на Валаамау за писца Александра Диму, оца, који је посетио манастир 1858. године, и за патријарха Алексија II.

Свето-Владимирски скит

Скит посвећен крститељу Русије – равноапостолном кнезу Владимиру – био је први скит на Валаамау, подигнут у новије време. Изградњом, која је отпочела 2002. године, руководи познати црквени архитекта А. А. Анисимов. Скитски комплекс изграђен је у псковско-новгородском маниру.

У септембру 2008. године патријарх Алексије II осветио је Владимирску цркву са иконостасом од изрезбареног белог камена, који има мозаичке уметке, а и олтар је од белог камена. То је последња црква чије је освешћење извршио претходни предстојатељ Руске Православне Цркве, који се упокојио 5. децембра 2008. године.

У тој цркви постоји споредни олтар посвећен мученици Људмили Чешкој. Рођена око 860. године, била је удата за чешког кнеза Борживоја. Супружници су примили крштење из руку Светог Методија, архиепископа Моравског, просветитеља Словена. Људмила и Борживој су се потрудили око хришћанског просвећивања свога народа, градили су цркве. Кнез је умро млад, на престо је ступио његов син Вратислав, којег је, са своје стране, наследио Вјачеслав, унук Људмиле и Борживоја. Удовица Вратислава, Драгомира, користећи се младошћу и неискуством сина, покушала је да у земљу уведе многобоштво. Људмила се успротивила овоме, за шта је била убијена по наређењу Драгомире. Након четири године, 925. године, Вјачеслав преноси земне остатке своје баке у базилику Светог великомученика Георгија Победоносца у Прашком Граду. А њена глава, заједно са главом кнеза Вјачеслава, наћи ће покој у саборном храму Светог Вита, такође у историјском центру Прага.

Људмила и Вјачеслав су први чешки светитељи, небески покровитељи Чешке. Мученицу Људмилу поштују као молитвеницу за баке, мајке и хришћанске учитеље. У Москви је једино место где је могуће поклонити се овој светој храм Светог Николаја Чудотворца у Котелњикама, патријаршијском предворју и представништву Православне Цркве Чешких земаља и Словачке при патријарху Московском и целе Русије.



Воскресенски скит

Воскресенски скит улази у број тачака на карти Валаама, које репродукују Свету Земљу, заједно са споменутом гором Тавор, Маслинском гором са Вознесенском капелом, Гетсиманским скитом, Мртвим морем (Лешчевским језером) и реком Јордан (речним рукавцем који спаја два језера). „Руски Јерусалим” замислио је да створи на Валаамау почетком XX века игуман Макарије (Баранов), премда је Воскресенски скит настао неколико година раније. Скит стоји у Великом Никоновском заливу, где могу прићи габаритне лађе. Понекад одатле почиње обилазак Валаама, јер је управо овде, како приповеда легенда, Свети Андреј Првозвани подигао крст.

Скит је такође познат као Новојерусалимски и Црвени (све његове грађевине су направљене од црвене цигле). Темелј му је положен 1901. године; 1906. године обављено је освешћење горњег (у част Васкрсења Христовог) и доњег (посвећен Андреју Првозваном) храма, који спајају руски и византијски стил.

Када је Валаам припадао Финској, на територији скита налазила се манастирска школа. У совјетском периоду једну цркву су претворили у плесалиште, а другу у праоницу. Од дврхлијадитих година комплекс се обнавља. У наше дане тамо је смештена ходочасничка служба манастира, боравиште за водиче екскурзија и трпезарија.

Светиња над светињама Воскресенског скита је копија Кувуклије, једнокуполне капелице у јерусалимској цркви Васкрсења Христовог, познатијој као храм Гроба Господњег. Овде се чува честица Гроба Исусовог, доведена из Свете Земље. Над репликом лавице (пешчарског камена, на којем је лежало Христово тело) запаљено је осам кандила, једно од њих је неугасиво. Валаамска Кувуклија смештена је у Андрејевском храму – мрачном, неосликаном, са ниским плафоном, тако да подсећа на страдања и смрт Спаситеља на Голготи. Наспрам њега је горња Васкрсенска црква – светла, отворена, украшена порцеланским иконостасом са дијамантским одељком. Својом декорацијом изражава дух „Празника над празницима и Светковине над светковинама” – Пасхе Христове, прослављајући победу живота над смрћу и добра над злом.

Иљински скит

Овај скит назван је у спомен на великог старозаветног пророка Илију, који је живео у IX веку пре Рођења Христовог. Од младости је посветио себе проповедању Јединог Бога, подвизавајући се у пустињи, непрестано се молећи и држећи строги пост. Тада је у Израилу владао цар идолопоклоник Ахав. Како би доказао истинитост Јединог Бога, Или ја је једанпут окупио на гори Кармел народ и жреце паганског божанства Ваала и предложио да принесу жртве Богу на два различита жртвеника, али да их не потпаљују. Ако Ваал запали своју жртву ватром са неба, тада он јесте прави Бог, ако запали Господ – Он је Бог. Жртва Ваала остала је нетакнута, а Бог је запалио жртву, дрва, камени жртвеник и чак ров с водом који га је окруживао. Потресени Израилјани покајали су се и прославили Бога.

Само су се Илија и Мојсије удостојили да беседе са Христом за време Његовог Преображења на Тавору. Илија је био узнесен у пламеним колесницама „право на небо”. Управо ће пророк Илија бити Претеча Другог Христовог доласка и током проповеди примиће телесну смрт.

Иљински скит налази се на 10 километара од Валаама, на острву Лембос (на карељском – „Ђавоље”). Други назив острва је Иљинско. Још у XVIII веку тамо се налазила капела. Године 1868. на Лембосу је био изграђена црква, освећена у спомен пророка Божијег Илије. У совјетско време у келијским корпусима Иљинског скита живели су рибари. Године 1967. изгорели су црква и братски корпус (могуће је да су их намерно запалили како би их затрли са лица земље). Крајем XX века од комплекса скоро ништа није остало.

Од 2003. године скит се подиже из рушевина. Упадљиво је да, када је коњушар Николај превозио на теретним колима стабла од пристаништа до места обнављања цркве, на брду угледао белог голуба (иако се на Валаамском архиплеагу не налазе голубови), који је мало кружио и сео тамо где ће се једном уздизати олтар. Николај је скупа са братијом идентификовао голуба по прстенчићу – „пасошу” на ножици, схвативши да је та птица долетела са оног места где су 1940. године евакуисани валаамски монаси. То је било прихваћено као благослов пређашњих покољења братије за обнову скита Светог пророка Илије. Већ након три године Иљински храм је био изграђен и освећен.

На Северном Атону уопште је много насељеника са необичним судбинама. Тако смо се у Смоленском скиту упознали са монахом Теофилом, који је у световном животу био ди цеј, сада се бави куварским послом и фотографијом (на интернету су изложени његови радови). У данима боравка на Валаама пратио нас је монах Герман, који се раније школовао у Дипломатској академији Министарства иностраних послова и који је радио у Одељењу спољашњих црквених веза Московске патријаршије.

Сви су они млади, образовани, пуни енергије и могли су се реализовати у световној средини. То убедљиво сведочи у корист тога да у монаштво не одлазе људи који су из света отишли због несреће и осећаја безизлаза (како многи сматрају), већ због призива Божијег, против

којег су немоћна сва материјална блага, професионална достигнућа и животне радости.

* * *

У овом тексту дотакао сам се тек мало тога од бројних знаменитости Валаамске обитељи – оних које сам посетио и које предлажем да укључимо у маршруту „Светиње неподељеног хришћанства”. Овде је могуће приступити моштима праведне Ане (мајке Пресвете Богородице), пророка и крститеља Јована Претече, јеванђелисте Матеја, апостола Павла, апостола Андреја Првозваног и других.

У закључку поделићу с вама још један догађај. Надгробна плоча једног гроба на старом братском гробљу Валаама садржи натпис:

„На овом месту је тело погребено,
Године 1371. земљи је предато,
Магнуса, шведског краља,
Који је, свето крштење примајући,
При крштењу Григоријем назван...”

Краљ Шведске и Норвешке, Магнус II Ериксон, прозван Смик („Нежни”), је двапут ратовао против Русије, а онда се заклео да више неће нападати суседе. Ипак, заклетву је нарушио, изгубио војску и доживео бродолом на Ладошком језеру, када су га три дана и три ноћи носили таласи на дасци брода, док га нису спасили валаамски монаси. Прешао је у Православље, затим је примио монашки постриг. Проживевши на Валаама свега три дана, скончао је скандинавски краљ. Спорови о томе где је окончао своје дане моћни краљ Шведске – на руском Валаамау 1371. или у Норвешкој 1374. године – нису утихнули од овог часа. Међутим, једно можемо рећи са сигурношћу: Валаам је онај кутак планете, где сваки човек нађе нешто блиско, сродно и скривено. Као што је то, можда, нашао католички владар, који се деловањем Божанствене благодати и у знак захвалности за исказану бригу и љубав према њему, обратио у веру својих недавних непријатеља.

Превео са руског Горан Дабетић



Свештеник Павле Флоренски

ПОУКЕ СВОЈОЈ ДЕЦИ

Свештеника и богослова Павла Флоренског називају другим Леонардом. Ширина његових научних интересовања била је фантастична: математичар, физичар, изумитељ, филолог и философ, историчар религије, песник, зналац историје уметности. За њега су се, утамниченог због лажне оптужбе, заузимала многа светила науке, чак и председник Чехословачке – пре свега као за научника. Радови оца Павла не односе се на општеобразовне; осим тога, Флоренски је познат као иницијатор спасавања светиње Тројице-Сергијеве лавре – обитељи преподобног Сергија. А за оне који су читали

утешите ме, а ја ћу бити с вама и, колико будем могао, молићу Господа да вам помогне.

3. Не осуђујте, не судите старијима од себе, не пресуђујте, настојте да покривате грех и да га не примећујете. Говорите себи: „Ко сам ја да бих судио, и знам ли ја унутрашње побуде да бих осуђивао?” Осуђивање се рађа великим делом из зависти и јесте мрзост. Указујте свакоме дужно поштовање, не улагујте се, не понижавајте се, али и не судите дела која није вама уручио Бог. Посматрајте своје сопствено дело, настојте да га урадите што је могуће боље, и све што чините, чините не због других, већ због самих себе, због своје душе, настојећи да из свега извучете себи корист, поуку, храну души, како ни један минут вашег живота не би утекао мимо вас без значаја и садржаја.

4. Приморавате, навикавате себе стално да шта год радили то радите разговетно, са отменошћу, рашчлањено; не чините своје делатности поткупљивим, не чините ништа неукусно, којекако. Памтите, на „којекако” можете изгубити сав живот, а напротив, у јасном, ритмичном делању ствари и дела од секундарне важности можете много открити за себе што ће вам касније послужити као најдубљи, може бити, извор новог стваралаштва.

5. Ко чини којекако, тај се и научи да говори којекако, а немарна реч, смандрљана, неподвучена, увлачи и мисли у ову неодређеност. Дечице моја мила, не дозволите себи да мислите немарно. Мисао је Божији дар и захтева старање над собом. Бити јасан и полагати рачун својим мислима – то је залог духовне слободе и радости мисли.

6. Одавно хоћу да вам напишем да почешће посматрате звезде. Када у души буде лоше, гледајте звезде или дању у плаветнило. Када сте тужни, када вас вређају, када што не успева, када дође на вас душевна бура – изађите на ваздух и останите насамо са небом. Тада ће се душа умирити.

7. Празник је празник, против њега не можеш противречити, него је опасно и лажно тражити непрестани празник и замењивати њиме радни дан. Али, заборављајући на радне дане или не желећи их знати, човек остаје гладан и незадовољан. Грешка је многих! Само у тишини мирној можемо наћи самога себе и своје задовољство.

8. Другарска средина претеже на себе сву пажњу, зато што су другарски односи, у суштини, неодговорни: свако одговара сам за себе и свако се бави својим интересима. Зато је у њој лако. Али ова лакоћа је лакоћа празнине, а исконско захтева напор, рад и ношење одговорности... Оно што може пружити родитељски дом, не пружа потом нико и ништа, него се то мора зарадити, мораш сам бити пажљив према дому, а не живети у њему као у гостионици.

9. Све пролази, али све остаје. Ово је моје заветно осећање, да ништа не одлази сасвим, ништа не пропада,



његова писма породици, отац Павле је пре свега човек: задивљујући отац, муж, син. Чувено духовно завештање за његово петоро деце започео је још 1917. године предосећајући блиску катастрофу. Али основни споменик љубави постала су његова писма најрођенијима из тамнице и логора. „То је било последње од научних дела Павла Флоренског – науке одрастања – пише публициста Д. Шеваров. – И ова наука је најјаснија за све нас. Она је о томе како је могуће, налазећи се раздвојен од деце, осећати њихов раст, утицати на њихова усмерења, хранити њихов ум и душу, имајући на располагању само комадић хартије, оловку и љубеће срце”.

1. Најглавније о чему вас уопште молим, то је да памтите Господа и следите Га. Овим је речено све што имам да кажем. Остало – или су детаљи, или другостепено. Али ово не заборављајте никада.

2. Мили моји, грех који би ми било најтеже да видим у вама јесте завист. Не завидите, драги моји, никоме. Не завидите, то уситњава дух и банализује га. Ако већ нешто веома усхтеднете да имате, силније од свега, онда прибављајте и молите од Бога. Али само не завидите. Малограђанство душевно, ситничавост, дрске сплетке, злоба, интриге – све је то од зависти. Ви не завидите,

већ се негде и некако чува. Вредност траје, иако је ми и престанемо прихватати. И подвизи, макар и да на њих сви забораве, трају некако и дају своје плодове. Ето зато је оно – иако постоји и жал за прошлoшћу – живо осећање његове вечности. С њим се не опрашташ заувек, већ само привремено. Без овога би живот постао бесмислен и празан.

10. Морамо умети живети и користити се животом, ослањајући се на оно што постоји у датом моменту, а не вређати се због онога чега нема. Јер време, изгубљено на незадовољство, нико и ништа не врати.

Павле Флоренски је рођен 9. јануара 1882. године у Закавказју. Године 1899. ступио је на Физичко-математички факултет Московског универзитета, а 1904. године у Московску духовну академију. Године 1911. примио је свештенички чин. Први пут је протеран 1928. године, али је убрзо ослобођен. Свесно је одустао од емиграције. Године 1933. био је ухапшен и упућен на Далеки Исток. Године 1934. пребачен је



на Соловке, где се бавио добијањем јода и агар-агара из морских алги и где је дошао до низа патентираних научних открића. Отац Павле је стрељан 8. децембра 1937. године. Његова породица сазнала је истину тек 1989. године.

Превео са руског Горан Дабетић
Искориштени су фрагменти из књиге „Писма са Далеког Истока и Соловки”.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије



СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. августа 2018. године до 30. септембра 2018. године:

Осветити:

Парохијски дом при храму Свете великомученице Марине у Горњој Сабанти, Архијерејско намесништво левачко, 3. августа 2018. године;

Чесму са иконом Пресвете Богородице при храму Светог великомученика Пантелејмона у Станову, Архијерејско намесништво крагујевачко, 9. августа 2018. године;

Фрескопис и иконостас за храм Светог Николаја Мирликијског у Калудри, Архијерејско намесништво левачко, 11. августа 2018. године;

Шест крстова за храм Покрова Пресвете Богородице у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко, 18. августа 2018. године;

Звона за храм Успења Пресвете Богородице у манастиру Денковцу, 5. септембра 2018. године;

Звоно за храм Светог Симона Монаха у манастиру Прерадовцу, 11. септембра 2018. године;

Новоподигнути храм Светих Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко, 22. септембра 2018. године;

Иконостас за новоподигнути храм Светих Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко, 22. септембра 2018. године;

Палионицу свећа за храм Светог Симеона Мироточивог у Грчцу, Архијерејско намесништво јасеничко, 23. септембра 2018. године;

Чесму за храм Светог Симеона Мироточивог у Грчцу, Архијерејско намесништво јасеничко, 23. септембра 2018. године.

Рукоположити:

Бориса Милосављевића у чин ђакона 8. августа 2018. године у храму Свете мученице Параскеве у Сиљевици, а 9. августа 2018. године у чин свештеника у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу;

Обрада Видаковића у чин ђакона 11. августа 2018. године у храму Светог Николе у Калудри, а 12. августа 2018. године у чин свештеника у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;

Горана Јовановића у чин ђакона 12. августа 2018. године у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, а 14. августа 2018. године у чин свештеника у храму Силаска Светога Духа (Стара црква) у Крагујевцу;

Марка Арсенића у чин ђакона 10. августа 2018. године у храму Свете Петке у Крагујевцу;

Ђакона Милоша Павића у чин свештеника 1. септембра 2018. године у храму Светог Саве у Крагујевцу.

Одликвати:

Правом ношења напрсног крста

Протојереја Зорана Алексића, привременог пароха другог међулушког при храму Светог Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко.

Чином протојереја

Јереја Петра Лесковца, привременог пароха трећег међулушког при храму Светих Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко;

Јереја Владана Марића, пензионисаног пароха међулушког при храму Светих Јоакима и Ане у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко.

Достојанством протонамесника

Јереја Ивана Иванковића, привременог пароха првог конатичког при храму Светог апостола Томе у Конатицама, Архијерејско намесништво беланичко.

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена

Др Милету Радојевића из Лазаревца;

Томислава Ђурђевића из Зеока;

Милана Ђорђевића из Барошевца.

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена

Милосава Петковића из Селтерс бање;

Милорада Грчића из Обреновца;

Зорана Николића из Барошевца;

Миодрага Ранковића из Миросаљаца.

Орденом Војска Карађорђа

Породицу Славољуба Адамовића из Младеновца;

Владимира Д. Јанковића из Међулужја;

Владу С. Јанковића из Међулужја;

Славка Николића из Барошевца;

Радосава Игњатовића из Барошевца.

Архијерејском граматом признања

Породицу Арсенијевић из Крагујевца;

Породицу Љубише Маринковића из Крагујевца;

Адвокатску комору из Крагујевца;

Звонка Марковића из Крагујевца;

Миленка Томовића из Крагујевца;

Миленка Марјановића из Крагујевца;

Сашу Ненадовића из Крагујевца;

Ранка Спасића из Међулужја;

Предрага Милојевића из Младеновца;

Ненада Петровића из Младеновца;

Ману Рибара из Међулужја;

Владана Милића из Међулужја;

Милоша Станковића из Међулужја;

Милету Миленковића из Селтерс бање;

Предрага Никодијевића из Селтерс бање;

Бојана Атлагића из Београда;

Милорада Петровића из Малих Црљена;

Сашу Павловића из Ваљева;

Срђана Алимпијевића из Лазаревца;

Владу Марковића из Барошевца;

Радивоја Урошевића из Малих Црљена;

Сашу Јовичића из Лазаревца;

Милана Мишковића из Лазаревца;

Милицу Мишковић из Лазаревца;

Дејана Милијановића из Зеока;

Слободана Милојевића из Барошевца;

Јована Марковића из Барошевца;

Новицу Љушића из Лазаревца;

Живадина Јовановића из Лазаревца;

Месну заједницу Зеоке;

Месну заједницу Бистрица.

Архијерејском граматом захвалности

Миленка Марјановића из Кнића;

Драгана Симовића из Крагујевца;

Породицу Андрић из Крагујевца;

Марка Матановића из Крагујевца;

Небојшу Рогана из Крагујевца;

Наталију Жуну из Крагујевца;

Славољуба Галића из Крагујевца;

Бојана Пауновића из Крагујевца;

Сузану Танасковић из Крагујевца;
 Слађана Вујичића из Крагујевца;
 Персиду Росић из Крагујевца;
 Олгицу Лаконић из Младеновца;
 Сашу Тодоровића из Младеновца;
 Бојана Тодоровића из Међулужја;
 Марка Тодоровића из Међулужја;
 Радомира Петровића из Селтерс бање;
 Славишу Гацића из Међулужја;
 Горана Мирковића из Међулужја;
 Небојшу Андријевића из Пружатовца;
 Митра Дубоњца из Селтерс бање;
 Предузеће *Фриговернт* из Међулужја;
 Владимира Тодоровића из Међулужја;
 Србољуба Петровића из Међулужја.

Архијерејском захвалницом

Милована Јаковљевића из Младеновца;
 Божидара Стојановића из Међулужја;
 Ивана Јовановића из Цириха;
 Борка Јешића из Младеновца;
 Горана Младеновића из Међулужја;
 Радована Симића из Међулужја;
 Драгана Јанићијевића из Међулужја;
 Горана Тодоровића из Међулужја;
 Предрага Мирића из Селтерс бање;
 Зорана Некића из Међулужја;
 Срђана Стојановића из Међулужја;
 Божидара Стојановића из Међулужја;
 Младена Миленковића из Међулужја;
 Стојана Јанковића из Међулужја;
 Саву Јовановића из Селтерс бање;
 Јована Јанковића из Међулужја;
 Сашу Јеринића из Међулужја;
 Диму Димића из Међулужја;
 Братислава Јанковића из Младеновца;
 Војислава Томића из Међулужја;
 Бојана Некића из Међулужја;
 Станислава Глигоријевића из Младеновца;
 Раденка Митровића из Међулужја;
 Предрага Крстића из Међулужја;
 Слађана Јанковића из Сремчице;
 Ивана Јовановића из Међулужја;
 Негослава Радића из Међулужја;
 Антонија Антића из Међулужја;
 Јову Станојевића из Селтерс бање;
 Дејана Ивковића из Младеновца;
 Драгана Месаревића из Младеновца.

Поделити благослов за искушеништво

Даница Луковић у Светоархангелској обитељи манастира Вољавче.

Поставити:

Новорукположеног јереја Обрада Видаковића на дужност привременог пароха јунковачког при храму Сабора српских светитеља у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко;
 Новорукположеног ђакона Марка Арсенића на дужност парохијског ђакона лаповског при храму Свете Петке у Лапову, Архијерејско намесништво рачанско;
 Ђакон Уроша Костића, парохијског ђаконa виноградског при храму Свете Петке у Крагујевцу, на дужност уредника Информативне службе Епархије шумадијске.

Преместити:

Јереја Николу Илића, привременог пароха јунковачког при храму Сабора српских светитеља у Јунковцу, на дужност привременог пароха првог тополског при храму Успења Пресвете Богородице у Тополи, Архијерејско намесништво опленачко.

Разрешити:

Ђакон Милоша Павића, парохијског ђаконa крагујевачког при храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, дужности уредника Информативне службе Епархије шумадијске;
 Јереја Николу Илића, привременог пароха јунковачког при храму Сабора српских светитеља у Јунковцу, даље дужности привременог пароха јунковачког при храму Сабора српских светитеља у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко;
 Ђаконa Божидара Васиљевића, парохијског ђаконa лаповског при храму Свете Петке у Лапову, даље дужности парохијског ђаконa лаповског при храму Свете Петке у Лапову, Архијерејско намесништво рачанско.

Пензионисати:

Протојереја Драгослава Богдановића, привременог пароха првог тополског при храму Успења Пресвете Богородице у Тополи, Архијерејско намесништво опленачко.

Поделити канонски отпуст

Николи Крстићу за свезу клира Епархије далматинске.

Окончати црквеносудски потупак у првом степену:

Против протонамесника Саше Огњановића, бившег привременог пароха Друге белошевачке парохије при храму Светог великомученика кнеза Лазара у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко, који је пресудом Црквеног суда Епархије шумадијске (ЦС бр. 160 од 24. септембра 2018. године) лишен свештеничког чина (КЕбр. 1440 од 26. септембра 2018. године).

Поделити благослов за упис на постдипломске студије:

Монахињи Анастасији (Луковић), игуманији манастира Дивостина;
 Срећку Петровићу из Аранђеловца;
 Марку Урошевићу из Крагујевца;
 Стефану Булатовићу из Крагујевца.



**Продајни
 центар
 Епархије
 шумадијске**

**Интернет продавница
 црквених предмета за
 цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
 Опрема за свештенство
 Иконе, крстови, тамјан
 Филигрански програм
 Јеванђеља, књиге
 Црквени артикли**

www.eparhija.com

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. августа до 30. септембра 2018. године

АВГУСТ 2018. ГОДИНЕ:

1. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог деспота Стефана Лазаревића у Белосавцима и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Освештао темеље за доградњу хотела *Крагујевац* у Крагујевцу;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

2. август 2018 – Свети пророк Илија:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Бањи код Аранђеловца током које је крстио малог Косту, сина Дејана Чоловића из Бање; пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Посетио у Аранђеловцу поводом крсне славе свештеника Слободана Раковића.

3. август 2018:

Служио Литургију у цркве Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији: обавио испит за рукоположење шест кандидата.

4. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;

Освештао кућу протојереју ставрофору Мићи Ћирковићу, архијерејском намеснику орашачком и пароху аранђеловачком;

Учествовао у Бачкој Паланци на обележавању годишњице страдања српског народа у акцији хрватске војске *Олуја*.

5. август 2018:

Саслуживао, са више архијереја, Његовој светости Господину Иринеју, Патријарху српском, на Литургији у манастиру Ресави, поводом обележавања шест векова од подизања овог манастира.

6. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Састао се у Патријаршији СПЦ са патријархом Господином Иринејем, викарним Епископом Господином Стефаном, Николом Селаковићем, Николом Обрадовићем и Миланом Андрићем поводом договора о текућим радовима на храму Светог Саве на Врачару; са учесницима овог састанка посетио храм Светог Саве ради утврђивања места за постављање иконостаса.

7. август 2018:

Као члан Светог архијерејског синода СПЦ радио у Патријаршији у Београду.

8. август 2018:

Служио Литургију у цркви Преподобне мученице Параскеве у Силевцима код Рековца током које је у чин ђакона рукоположио Бориса Милосављевића из Јагодине;

Састанак у Старој крагујевачкој цркви ради припрема прославе две стотине година од подизања овог храма.

9. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово током које је рукоположио ђакона Бориса Милосављевића у чин презвитера; пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Посетио у Сопоту протојереја ставрофора Љубишу Смиљковића поводом крсне славе.

10. август 2018:

Служио Литургију у цркве Свете Петке у Крагујевцу – Виногради током које је у чин ђакона рукоположио Марка Арсенића из Крагујевца;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

11. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Николе у Калудри током које је у чин ђакона рукоположио Обрада Видаковића из Прибоја; служио годишњи парастос Радмилу Јеличићу, ктитору цркве у Калудри;

Посетио манастир Драчу ради утврђивања начина подизања нагробних крстова монахињама Магдалини и Марти.

12. август 2018:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви током које је ђакона Обрада Видаковића рукоположио у чин презвитера, а Горана Јовановића у чин ђакона.

13. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио у Петровцу опело Ненаду Живановићу, председнику Црквене општине аеродромске.

14. август 2018:

Служио Литургију у цркви Часног Крста у порти Старе крагујевачке цркве током које је ђакона Горана Јовановића рукоположио у чин презвитера; пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

15. август 2018:

Служио Литургију у манастиру Никољу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирске капеле;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу и парастос краљу Петру I Карађорђевићу поводом 97 година од упокојења;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

17. август 2018:

Служио Литургију у цркве Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.



18. август 2018:

Служио Литургију у цркви Покрова Пресвете Богородице у Јагодини;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. август 2018 – Преображење Господње:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком;
Посетио у Болници у Крагујевцу Бранку Радојевић, куварицу у Владичанском двору.

20. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији; примио др Милету Радојевића, директора Канцеларије за односе са црквама и верским заједницама.

21. август 2018:

Служио Литургију у манастиру Липару;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

22. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

23. август 2018:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

24. август 2018:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. август 2018:

Служио Литургију у цркви Рођења Пресвете Богородице у Великој Крсни и освештао велики крст на уласку у село.

26. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Чибутковици током које је у чин ђакона рукоположио Александра Бабића из Великих Црљена;
Посетио цркву Светог архангела Гаврила у Шопићу ради надгледања текућих радова;
Посетио цркву Светог Николе у Миросаљцима ради одређивања места за подизање летњиковца;
Служио помен на гробу књижевника Данка Поповића у порти буковичке цркве и присуствовао у Аранђеловцу додели књижевне награде која носи име Данка Поповића познатом српском писцу Радовану Белом Марковићу.

27. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Председавао у Старој крагујевачкој цркви седници Одбора за прослављање два века од подизања ове цркве;
Посетио цркву Светог Луке Кримског у Малим Пчелицама ради утврђивања распореда живописа;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

28. август 2018 – Успење Пресвете Богородице:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Пререзао славски колач у цркви Успења Пресвете Богородице у Влачки поводом храмовне славе;
Учествовао у Госпојинским свечаностима у Саборној крагујевачкој цркви.

29. август 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Романа у Рековцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
У Музеју СПЦ у Београду председавао састанку о враћању Цркви музејских предмета који се налазе у другим установама;
У Патријаршији СПЦ потписивао Синодске документе.

30. август 2018:

Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ и Патријаршијског управног одбора.

31. август 2018:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

СЕПТЕМБАР 2018. ГОДИНЕ:

1. септембар 2018:

Служио, поводом почетка школске године у Крагујевачкој богословији, Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром и молитве за благословен почетак рада у овој просветној установи. Током Литургије рукоположио је у чин презвитера ђакон Милоша Павића;
Венчао у манастиру Драчи Јована и Катарину Голијанин;
крсти њихову кћерку Дуњу.

2. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Томе у Конатицама поводом сто четрдесет година од подизања овог храма; пароха конатичког Ивана Иванковића одликовао протонамесничким достојанством; служио парастос некадашњим свештеницима конатичким;
Посетио у крагујевачкој Болници Бранку Радојевић.

3. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Крстио у манастиру Тресије Косту, сина Бранка и Христине из Аранђеловца.

4. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

5. септембар 2018:

Служио Литургију у манастиру Денковцу и освештао три звона за манастирску цркву;
Одржао час духовности у школи *Карађорђе* у Малим Крчмарима;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. септембар 2018:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Одржао час духовности у школи *Сестре Радовић* у Белосаљцима;
Саслуживао на Новом гробљу у Београду на опелу академику Владети Јеротићу.

7. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио у крагујевачкој Болници Бранку Радојевић.



8. септембар 2018:

Служио Литургију у манастиру Драчи и полугодишњи парастос монахињама Магдалини и Марти.

9. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Сабора Светих Срба у Јунковцу код Тополе и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Посетио манастир Свете Петке у Сибници ради надгледања радова који се изводе на манастирској цркви;

Крстио у цркви Светог великомученика Георгија у Поповићу Арсенија, сина пароха у Поповићу Марка Стевановића.

10. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

11. септембар 2018 – Усековање главе Светог Јована Крститеља:

Служио Литургију у манастиру Каленићу;

Освештао у манастиру Прерадовцу звоно за манастирску цркву.

12. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Одржао час духовности у школи у Раниловићу.

13. септембар 2018:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Одржао час духовности у школи у Жировници.

14. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Одржао час духовности у школи у Горњој Сабанти.

15. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Сиоковцу код Јагодине;

Учествовао на научном скупу лекара неурохирурга који је одржан у манастиру Вољавчи.

16. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија, првог патријарха српског, у Орашцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Владимира и Тамару из Крагујевца.

17. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Присуствовао предавању Небојше Дугалића о Светом Јовану Дамаскину.

18. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

У Старој крагујевачкој цркви председавао седници Одбора за прослављање два века од подизања овог храма;

Служио опело у Брајиновцу Славољубу Николићу, ктитору цркве Светог Илије у Брајиновцу.

19. септембар 2018:

Служио Литургију у манастиру Благовештење Рудничко и пререзао славски колач поводом славе манастирске капеле; Одржао час духовности у крагујевачкој школи *Станислав Сремчевић*.

20. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Рачи;

Посетио цркву Светих врачевача Косма и Дамјана у Сипићу ради утврђивања програма живописа у овом храму;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

21. септембар 2018 – Рођење Пресвете Богородице:

Служио Литургију у цркви Рођења Пресвете Богородице у Тополи и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

пререзао славски колач поводом славе општине Топола;

Посетио цркву Светих Јоакима и Ане у Међулужју ради припрема за освешћење.

22. септембар 2018:

Освештао новоподигнуту цркву Светих Јоакима и Ане у Међулужју код Младеновца у којој је служио Литургију.

23. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Симеона Мироточивог у Грчцу и освештао чесму у црквеној порти.

24. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

У Патријаршији СПЦ потписивао Синодске документе.

25. септембар 2018:

Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ и Патријаршијског управног одбора.

26. септембар 2018:

Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ;

Присуствовао у Ректорату Београдског универзитета додели почасног доктората Господину др Илариону, митрополиту волоколамском (Московска патријаршија);

Служио у Саборној крагујевачкој цркви свечано бденије са изношењем Часног крста.

27. септембар 2018 – Крстовдан:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

28. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Одржао испите за кандидате за рукоположење;

Посетио манастир Дивостин ради одређивања места за подизање палионице свећа.

29. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Венчанима;

Освештао у цркви Покрова Пресвете Богородице у Барошевцу црвено звоно;

Учествовао на смотри црквеног беседништва у цркви Светог великомученика Георгија у Поповићу.

30. септембар 2018:

Служио Литургију у цркви Силаска Светог Духа у Крагујевцу – Корићани.



ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊЕГА”

ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА

Мајка Божија у олтарској апсиди цркве као да лебди између неба и земље, као *небеске лестве* којима је Бог сишао и као мост који оне на земљи води ка небу. Богородица је на зиду цркве не толико да бисмо се молили њој, већ заједно са њом. Она је ту да нас у молитви поведе ка Христу Пантократору у куполи, чак и док га држи у наручју као дете. Православни хришћани моле се Пресветој Богородици да се она помоли за њих, да посредује код њеног сина за њих. Богородица посредује. Спаситељ спасава.

Икона Богородице у апсиди обично се назива *Она која је шира од небеса*, јер је родила Христа, који је као Бог творац свега. Примивши га и зачевши га у себи, Пресвета Богородица је заиста шира од небеса, која не могу у себе да сместе Бога.

Лик Деве Марије са Богомладенцем у олтарској апсиди цркве говори нам још једну важну и моћну поруку: „Погледајте“, каже она, „Он, који је Господ космоса постаде мали и рањив ради вас. Он вам долази потпуно отворено, као Дете. Он жели да га примите у своје наручје и срце, да нађете у Њему своје спасење од греха и смрти. Гледајте! Он, који је богат, постаде ради вас сиромашан, да би ви кроз сиромаштво Његово постали вечно богати.“

Примите Исуса из руку Деве Марије. Она га нуди вама. Примите га у наручје као што је то Свети Симеон Богопримац урадио. Загрлите га. Волите га. Покорите му се. Следите га. У Њему ћете пронаћи мир. У Њему ће ваше очи заиста видети и осетити спасење Божије.

Нико није изразио поруку Богородице у апсиди – да се Господ Исус Христос уобличи у нама – боље него Свети апостол Павле. Читава његова порука у бити има за свој садржај Христа настањеног у нама. Стотину шездесет и четири пута у својим Посланицама, он користи израз „у Христу“. Нико више није користио тај израз. Свети апостол Павле га је осмислио да укаже на сасвим ново и јединствено искуство, а то је да Христос живи у нама.

Он поручује Галатима: „Децо моја, коју опет с муком рађам, док се Христос не уобличи у вама“ (Посланица Галатима 4, 19). Свети апостол Павле је буквално носио Христа у себи, баш као и Пресвета Богородица.



Олга Рожнова

КРУПНЕ ОЧИ ПАНАГИЈЕ

У Грчкој веома поштују Панагију – Пресвету Богородицу. Грци јој посвећују мноштво цркава и манастира и не посустају певајући јој хвалу, називајући иконе Панагије: Портантиса – Вратарица (Иверска), Гликофилуса – Сладки Целив, Кардиотиса – Усрдна, Спмилиотиса – Пећинска, Хрисополитиса – Златограда, Елеуса – Милосрдна, Геронтиса – Старица... Сва похвална имена не можеш набројати.

Крф није изузетак. На овом невеликом острву је око четири стотине цркава и манастира, и многи од њих су посвећени Панагији.

Моја пријатељица, Гркиња, становница Крфа, једном ме упита:

– Олга, јеси ли некада слушала о икони Панагије Мегаломате, коју поштују житељи Керкире, што се налази у малој капели-параклису код самог мора.

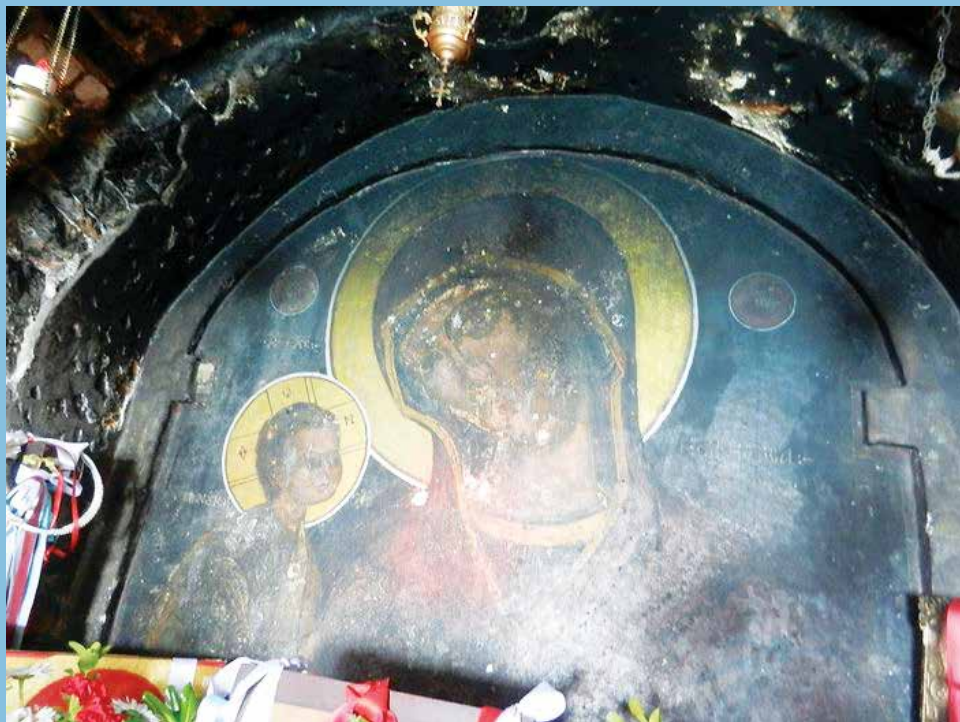
– Не, никада.

– Онда се спремај. Показаћу ти моју омиљену цркву.

Керкира, престоница острва Крф, омањи је град, и након двадесет минута већ смо стајале на обали мора, где се право унутар венецијанских средњовековних чврстих зидина, у пећини, налази древни параклис са чудотворном иконом из XV века Панагије Мегаломате – Крупнооке, насликане на камену.

Обала је тог часа била празна, у параклису такође никога није било, само су упаљена кандила и свеће сведочили о томе да овде током дана долазе верујући.

Ево шта ми је испричала Рени (Ирина) Вергос:
– Мало ко зна за ову капелу, овде се не гурају туристи и ходочасници, али ово место је сасвим



необично! О њему ми је испричала моја мама (данас су јој деvedест две године), а мојој мами је овај догађај испричала бака. Тако се предање усмено преноси.

У XV веку до нашег острва допловио је брод. Била је силна магла и капетан није видео копно, тако да је броду претила опасност да се разбије о хриди.

Изненада је капетан кроз маглу угледао сјајну светлост, схватио грешку и спасао лађу и посаду. Следећег дана упутио се да тражи извор ове необично сјајне светлости и пронашао је на обали, у пећини, икону Пресвете Богородице, изобразену





на камену. Од нимба Панагије потицало је чудесно сијање.

У XVIII веку у пећини су изградили невелику капелу – за њу знају сви староседеоци Керкире. У капели нема служавшег свештеника, него људи долазе да се помоле у тишини.

Мегаломата – икона Фанеромени, то јест Јављена. То значи да нико није насликао лик Панагије – сама се јавила као одговор на ватрену молитву.

У септембру 1943. године авиони Луфтфафе бомбардовали су Крф. За време бомбардовања житељи Керкире сакрили су се у тунеле старе тврђаве и у пећинску капелу. Међу њима је моја бака, рођена 1899. године, и моја мама, која је у том моменту била девојчица. Панагија их је спасила од погибије. Године 1957. моја мамица носила ме је под срцем и бременитост је протицала веома тешко. Мама је долазила овде, у овај параклис, Панагији Мегаломати, и молила за помоћ. После сваке молитве Пресветој Богородици осећала се боље, тако је и смогла снаге да изнесе дете. Измолила ме је. Панагија Мегаломата (Крупноока) има велике очи, и то су очи Мајке која све примећује, види све јаде и жалости своје деце, осећа их својим материнским срцем.

Моја мамица завештала ми је да овде долазим и молим се. Погледај: у капели нема ни страже, ни чувара – а она је украшена цвећем, горе свеће. Свако настоји да донесе нешто на дар Панагији, неко везе столњаке, неко прилаже новац за цркву...

Интересантно је да свеће стоје у води – у знак тога да се Панагија брине о онима који су на мору.

У обичном храму је много људи, а овде је тишина: само ти и Панагија.

Пресвета Богородице, моли Бога за нас!

Јеромонах Аверкије

ГЕНЕРАЛ И ЊЕГОВ ПАПАГАЈ

Код руског генерала Скобељева дуго година живео је папагај. А сам царски слуга често и подуже се молио наглас. Једанпут су му поклонили веома драгу књигу на тему рата и после редовног изучавања, оставивши је отвореном на столу, он се удаљио због службе на неко време. А када се вратио, само што се није онесвестио!

Најдрагоценији војни уџбеник страног издања био је поцепан и потрган од стране блесавог папагаја, који се на неки начин ослободио из кавеза! Гневу царског генерала није било граница. Дохвативши мухоловку, почео је да јури за папагајем штеточином уз повике: „Убићу!”

Окривљена птица одлетела је из ормара, где није било могуће дохватити је... Генерал је одлучио да сачека добровољну предају кривца уз признање, како би виновника предао примерном кажњавању...

И где, из ормара се чуло молећиво-покајничко: „Господе, Исусе Христе, помилуј ме грешног! Господе, Исусе Христе, помилуј ме грешног!”, речено са интонацијом самог генерала и наставило се непрекидно цео сат!

Срце Скобељева је задрхтало и разнежило се. Он је чак заплакао. Довикнуо је папагају из ормара: „У реду, грешнице, излећи! Помилован си!”, и већ након неколико тренутака папагај је радосно цвркутао на његовој руци.



ЗАТВОРЕНА И ОТВОРЕНА ВРАТА БОГОРОДИЦА

Велики сан Светог апостола Павла био је да проповеда Христово Јеванђеље у Шпанији. „Кад пођем у Шпанију, надам се, наине, да ћу вас на проласку видети“, пише он у посланици Римљанима (15, 24).

Али, апостол Павле никад није успео да оствари тај свој наум. Уместо великог путовања до Шпаније, завршио је у хладној, прљавој тамници у Риму. Уместо славе за Христа у далеким крајевима, морао је да гледа зид тамнице, а потом и погубљење и смрт. Како је неко рекао: „Мало

У креветац мој,
Кад беба сам био,
Неко је једну,
иконицу скрио,
Да ме чува.

Од чега?
Од кога?
Одговор добих,
Врло лако.

Слушај ме сине,
То није бајка,
Та добра жена,
била је мајка,
једног дечака,
и доброг ђака.

Христос беше Његово име,
И Бог га узнесе у висине,
А она, задовољна и чиста,
Заједно са Њим,
Са неба блиста,
Као у цркви
Икона Христа,
И чува нас.

Коста Филиповић, IV/I ОШ Радоје Домановић

људи има прилику да проживи свој први избор“. Већина мора да научи да живи по другом или трећем избору.

Али, то велико разочарење није за Светог апостола Павла било слепа улица, већ само промена плана путовања. Бог беше предвидео нешто боље за њега. Јер је у тој тамници у Риму Свети апостол Павле написао неке од својих најбољих посланица, које су биле благослов милионима људи, посланица које можда не би биле написане да је он отишао да проповеда у Шпанији.

Када Бог затвори једна врата пред нама, Он нам увек отвори нека друга. Али, невоља већине нас је што проводимо превише времена гледајући у затворена врата, па се понекад догоди да и не приметимо она која нам је Господ отворио. Када је Бог затворио врата ка Шпанији за Светог апостола Павла, отворио му је врата ка писању посланица у римском заточеништву, које су донеле и дан данас доносе велики благослов читавом свету.

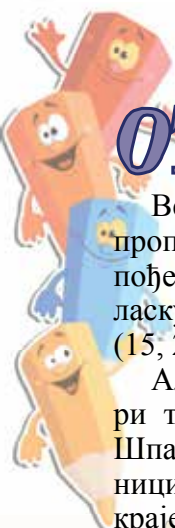
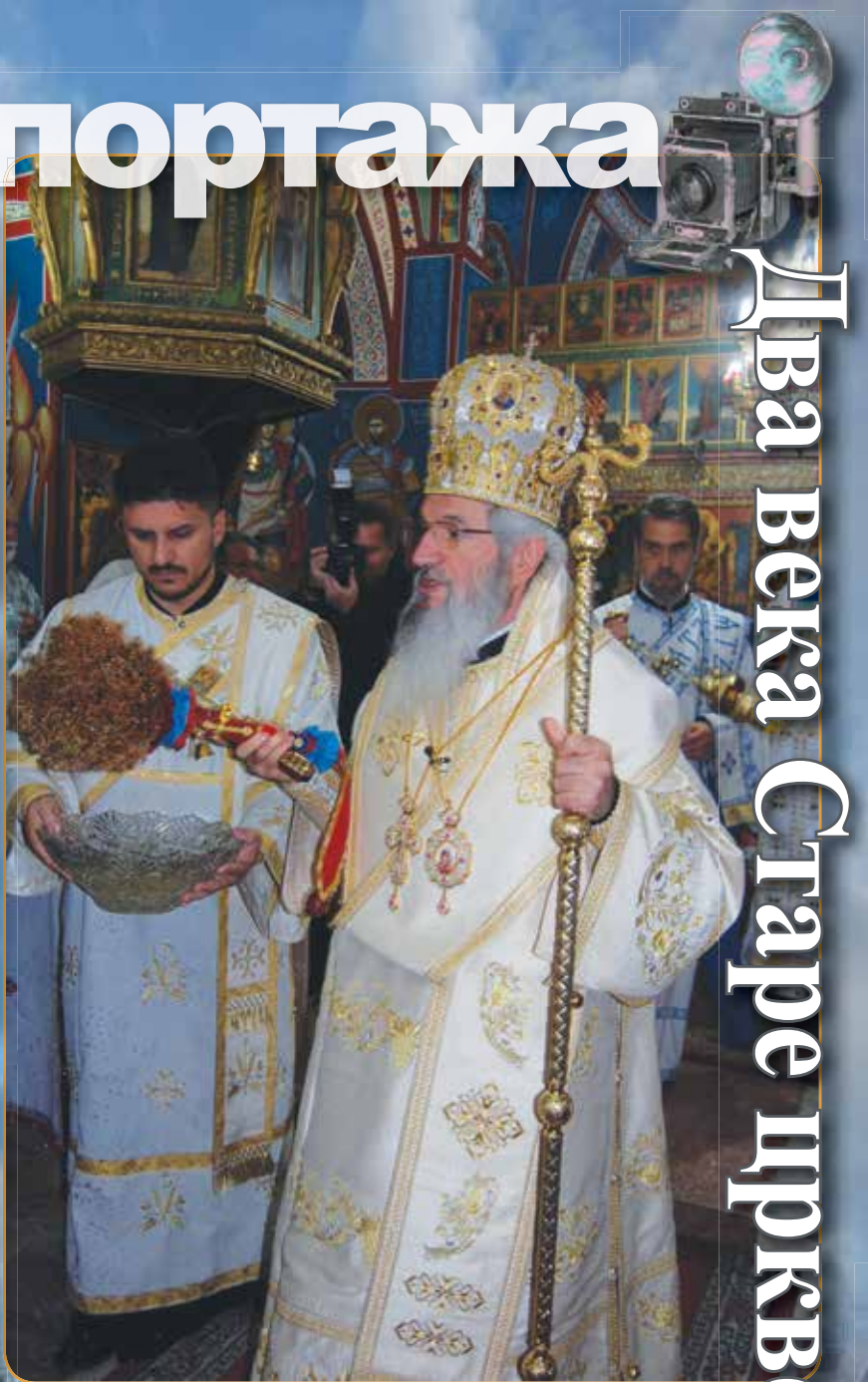


фото репортажа



Два века Старе цркве у Крагујевцу

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

СПОМЕНИЦА
ДВА ВЕКА
СТАРЕ ЦРКВЕ
У КРАГУЈЕВЦУ
(1818 – 2018)

